

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Andra kammaren.

Nr 43.

Onsdagen den 27 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial nr 108, bankouts-kottets memorial nr 38, jordbruksutskottets memorial nr 66 och statsutskottets memorial nr 150 föreslagna voteringspropositioner rörande frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 108.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i anledning av herr Nilssons i Malmö m. fl. och herr Schötts m. fl. motioner, I: 97 och II: 99, till svenska eldbegängelseföreningens upplysningsverksamhet för budgetåret 1931/1932 bevilja ett extra anslag å 5,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat att avslå ovanberörda motioner, I: 97 och II: 99.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupp-rop, och utföll densamma med 95 Ja och 113 Nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 76 Ja och 61 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 95 Ja och 113 Nej, sammanräkningen visade ..... 171 Ja och 174 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt bankouts-kottets memorial nr 38.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad bankouts-kottet under punkten 10 av sitt utlåtande nr 28 hemställt eller att förevarande motion II: 78 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 43.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid punkten fogade reservationen och alltså, i anledning av förevarande motion II: 78, medgivit, att förre lådbrevbäraren och posttransportören Vilhelm Johansson må från och med den 1 januari 1931 under sin återstående livstid av postmedel uppbära ett årligt understöd av 420 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 70 Ja och 133 Nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 82 Ja och 50 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 70 Ja och 133 Nej, sammanräkningen visade ..... 152 Ja och 183 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 66.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen med bifall till motionerna I: 59 och II: 208 måtte till fraktlindring för konstgödsel anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra förslagsanslag av 250,000 kronor att utgå enligt i propositionen nr 270 till 1930 års riksdag angivna grunder, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat, att motionerna I: 59 och II: 208 icke skola föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 116 Ja och 94 Nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 80 Ja och 57 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 116 Ja och 94 Nej, sammanräkningen visade ..... 196 Ja och 151 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 150.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herrar Trygger m. fl. och

Lindman m. fl. väckta motionerna (I: 68 och II: 96), i vad de skilja sig från statsutskottets förslag till bestridande av engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till bestridande av engångskostnader för anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisat ett extra reservationsanslag av 2,200,000 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, företogs omröstningen medelst namnupprop, och utföll densamma med 99 Ja och 113 Nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 52 Ja och 83 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 99 Ja och 113 Nej, sammanräkningen visade ..... 151 Ja och 196 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 220, med förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1931/1932.

§ 3.

Vidare föredrogs herr *Forsseils* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål angående beläggande med kännbar straffpåföljd av utländska undersåtars verksamhet inom Sverige i samhällsomstörtande syfte; och blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 4.

Härefter föredrogs, men bordlades åter statsutskottets memorial och utlåtanden nr 159—162, bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 48—51 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 91—93.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande, nr 40, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för beskattning av automobiltrafiken biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 6.

Ang. höjning av skatten å bensin och motorsprit. Till avgörande företogs bevillningsutskottets betänkande, nr 41, i anledning av väckta motioner om höjning av skatten å bensin och motorsprit.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 119 i första kammaren av herr *Sederholm m. fl.* och nr 163 i andra kammaren av herr *Persson* i Fritorp *m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, att den i 1 § angivna skattesatsen bestämdes till 8 öre, samt att den för tiden från och med den 1 juli 1933 till den 1 juli 1934 för motorsprit bestämda skattesatsen höjdes till 4 öre.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av ovanberörda motioner antaga följande

*Förslag
till
förordning om tilläggsskatt å bensin.*

Häri genom förordnas, att utöver den i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit stadgade skatten å bensin skall erläggas en tilläggsskatt av 2 öre för liter; och skola de i nämnda förordning meddelade bestämmelser rörande skatt å bensin jämväl tillämpas i fråga om sålunda utgående tilläggsskatt.

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen förordnar, och äger tillämpning till och med den 30 juni 1933.

Vid betänkandet var fogad reservation av herrar *Bergman, Olsson* i Ramsta, *Olsson* i Golvvasta, *Wohlin, Johan Larsson, Anderson* i Norrköping och *Svedberg*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Den fråga, som behandlas i det föreliggande betänkandet, hör till de svårare, som riksdagen har att taga ståndpunkt till. När man läser motionen, som är mycket välskrivnen och mycket väl dokumenterad, så känner man sig först benägen att instämma i motionärernas synpunkter och önskemål. Det är onekligen en hel del skäl, som där anföras till förmån för en höjning av bensinskatten, som man har svårt att bestrida riktigheten av, men när frågan närmare begrundas, resa sig åtskilliga betänkligheter mot en sådan åtgärd. Utskottsmaioriteten har dock kommit till den ståndpunkten, att motionen bör bifallas, men en ganska stark minoritet inom utskottet har anmält sin reservation. Jag hör till denna minoritet och skall be att med några ord få motivera vår ståndpunkt.

I det nyss behandlade betänkandet från utskottet, nr 40, har föreslagits en utredning angående omläggning av automobilbeskattningen. Detta förslag från bevillningsutskottet har nyss vunnit kammarens bifall. Genom detta beslut har frågan om automobilbeskattningen överlämnats till en utredning. — jag förutsätter, att samma beslut kommer att fattas av första kammaren — som avser att finna delvis nya grunder för denna beskattning. Jag tror, att det under sådana förhållanden skulle vara oklokt av riksdagen att nu besluta en höjning av bensinskatten. Ett sådant beslut skulle onekligen i visst avseende föregripa den kommande omläggningen av hela automobilbeskattningen. Det synes mig alldeles uppenbart, att man genom ett sådant beslut åtminstone

försvårar möjligheterna att vid en kommande riksdag på ett rationellt sätt ordna automobilbeskattningen. Jag tror följaktligen, att man genom att nu vidtaga en höjning av bensinskatten försvagar utsikterna att till ett kommande år genom en höjning av bensinskatten kunna vidtaga den från många håll begärda sänkningen i fordonsskatten, således den utjämning i automobilbeskattningen, som har med växande styrka krävts i motioner under de senaste åren. Denna utjämning kommer enligt min mening att försvåras genom att man nu vidtar en höjning av bensinskatten. Jag vill icke dölja, att jag även har en viss farhåga för att man genom att höja bensinskatten nu kommer att uppmuntra försöken att få ett högre anslag till det direkta underhållsbidraget, vilket helt naturligt från lantmannahåll framstår som ett önskemål, och säkerligen skulle vid kommande års riksdag motioner väckas i sådant syfte. Kan man då peka på att automobilskattemedlen på grund av en höjning av bensinskatten inflyta jämförelsevis rikligt, tror jag detta kommer att bli ett ganska starkt skäl för ett sådant krav på ökat underhållsbidrag, och tillmötesgår man det kravet, står man i alldeles samma situation, som man står nu i år, nämligen att medlen till vägomläggningar och vägförbättringar sjunka.

I motionen har framhållits åtskilliga skäl för att man nu bör gå till omedelbar höjning av bensinskatten. Jag vill emellertid påpeka, att ett av dessa skäl i ganska väsentlig grad försvagats, det nämligen att Kungl. Maj:t i år föreslagit ett förhöjt statsbidrag till vägunderhållet, en höjning av detta direkta underhållsbidrag från 45 till 50 %. Genom riksdagens nyligen fattade beslut har emellertid denna höjning icke kommit till stånd, utan bidraget utgår fortfarande med 45 %. Detta medför, att den befarade minskningen i tilldelningen till vägfonderna icke blir så stor, som motionärerna förutsatt. Som i utskottets utlåtande framhålles, kan man påräkna att på grund av riksdagens nu fattade beslut ytterligare en miljon utöver det i den kungliga propositionen beräknade beloppet kommer att tillföras vägfonderna och användas för vägförbättringar och vägomläggningar.

Att ett behov av vägförbättringar förefinnes är obestriddligt, men om graden av detta behov måste meningarna vara mycket delade. Jag tror för min del, att man nu bör inrikta sig på att försöka få ett något lugnare tempo i arbetet på våra vägars förbättring. Icke för att jag vill bestrida att på många håll stora behov fortfarande föreligga i fråga om vägförbättringar, men man måste här som på alla andra områden väga möjligheter och behov mot varandra, och jag tror, att man, om man gör denna avvägning omsorgsfullt utan förutfattad mening, skall komma till den uppfattningen, att förhållandena nu i vårt land äro sådana, att man kan unna sig ett något lugnare tempo i fråga om vägförbättringar.

Det är också ett annat förhållande som här bör beaktas. Man har icke bara bilskattemedel att räkna med för dessa vägarbeten, det kräves för dessa arbetens anordnande även bidrag från vägdistrikten själva. Detta bidrag är i regel 25 % av kostnaderna. Genom denna rätt betydande andel, som utkräves från vägdistrikten själva, påläggas vägdistrikten en ganska betydande börda. I många fall är denna så stor redan nu, att man har all anledning att varna för att ytterligare öka densamma. Vägskatten är i många vägdistrikt alltför hög. Om ett bifall till den föreliggande motionen skulle ställa betydande resurser till vägdistriktens förfogande för vägomläggningar och vägförbättringar, kommer detta också att samtidigt kräva ökade bidrag från vägdistrikten själva. Om ett sådant bidrag kommer att ges, så medför detta nog i många fall en ytterligare höjning av vägskatten, som för många distrikt kommer att bli alltför betungande. Jag tror man har anledning att på den punkten varna för åtgärder, som kunna medföra ytterligare höjning av den redan nu alltför höga vägskatten i flertalet distrikt i landet.

*Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)*

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Nu har som ett huvudskäl för en höjning av bensinskatten framhållits, att man därigenom skulle erhålla resurser för igångsättande av arbeten, som skulle i väsentlig mån bidra till en lindring av den rådande svåra arbetslösheten. Jag förstår mycket väl, att denna synpunkt är för många ganska bestickande, men jag tror, att man här gör sig överdrivna förhoppningar om statsmakternas möjligheter att genom anordnande av offentliga arbeten kunna i något högre grad lindra arbetslösheten. Man får naturligtvis icke föreställa sig, att dessa 8 miljoner, som den föreslagna höjningen av bensinskatten skulle inbringa, om de icke skulle tas ut av trafikanterna genom en höjning av bensinskatten, därigenom skulle på något sätt stoppas undan och icke komma produktionen till godo. Dessa medel komma naturligtvis att skapa arbetstillfällen, vare sig de stanna hos konsumenterna eller givas ut av staten för ett eller annat produktivt ändamål. Skillnaden är bara, att i sistnämnda fall, om de tagas ut av staten på skattevägen, disponeras de för visst bestämt ändamål, och man måste då noga undersöka, om detta ändamål verkligen är sådant, att det just ur arbetslöshetsfrågans synpunkt kan motivera en skattehöjning. Jag är alldeles övertygad om, att dessa 8 miljoner komma, även om de icke tagas ut på skattevägen, det produktiva arbetet tillgodo och därigenom medverka till att lindra arbetslösheten.

Det framhålles i utskottets utlåtande en synpunkt, som jag icke kan underlåta påpeka såsom varande ett rätt egendomligt argument. Det heter där: »Det är sålunda ovisst, huruvida bensinen jämväl i framtiden kommer att bibehålla sin plats som det praktiskt taget enda motorbränslet.» Och med hänsyn härtill anser utskottet, att man nu bör begagna tillfället, medan bensinen är det praktiskt taget enda motorbränslet, och klämma till med en högre skatt. Jag har svårt att finna detta vara något övertygande argument. Är det så, att bensinen inom en nära framtid kommer att ersättas med något annat driftsmedel för motortrafiken, så är jag alldeles övertygad om, att våra skatteexperter och våra finansministrar nog skola kunna finna utvägar redan från början att pålägga även detta nya driftsmedel en beskattning, som ger ungefär vad man nu beräknar att få ut i bensinskatt. Jag tror icke, att man på den punkten behöver hysa några farhågor för att det i framtiden skall visa sig svårt att av motortrafikens driftsmedel kunna få ut den skatteinkomst, som med nuvarande beskattning erhålles.

Däremot är det ett annat skäl, som framförts, som man måste tillerkänna berättigande. Det är påpekandet, att bensinpriset nu är så lågt — och det har under de senaste månaderna ytterligare sjunkit — att en höjning av skatten icke skulle kännas av konsumenterna. Jag tror, det är riktigt, i vad det gäller trafiken i stort sett. Jag tror icke, att lyxtrafiken i någon mån komme att kännas sig betungad av denna höjning i bensinpriset; jag tror icke heller, att den yrkesmässiga trafiken, särskilt drosktrafiken i storstäderna, komme att kännas denna höjning såsom särskilt betungande. Men det ställer sig säkerligen annorlunda för jordbruket. För jordbrukarna skulle en höjning av bensinskatten betyda, att ett förbilligande av ett numera viktigt produktionsmedel skulle berövas dem, att staten i stället skulle begagna sig av denna sänkning av bensinpriset för att taga ut i ökad skatt vad som eljest skulle komma konsumenterna till godo. Och otvivelaktigt skulle detta för jordbruket innebära en tunga, som man just i dessa dagar har all anledning försöka undvika att pålägga jordbruket.

Herr finansministern yttrade i förra veckan vid behandlingen av en annan fråga: låt oss dröja till nästa år, och låt oss fördela möjligheterna, så att vi icke sakna resurser till ett kommande år! Ja, det är ju just en synpunkt, som jag här skulle vilja framhålla emot förslaget att nu i år vidtaga en höjning av bensinskatten. Vi komma antagligen att redan nästa år stå inför nödvän-

digheten att underkasta hela automobilbeskattningen en revision och att söka oss fram till ändrade former för automobilbeskattningen. Det kan då vara bra att ha en möjlighet kvar att vidtaga en höjning av bensinskatten men samtidigt kunna kompensera denna höjning genom en sänkning av fordonsskatten eller ett förbilligande i något annat avseende av den skattetunga, som nu åvilar automobiltrafiken. En rationell och skäligen beskattning av motortrafiken är vad vi eftersträva. Jag vill icke påstå, att vi för närvarande ha en sådan, men då vi nu stå inför en utredning, som syftar till att finna nya och rationella former för automobilbeskattningen, förefaller det mig i hög grad irrationellt att nu vidtaga skatthöjning på en viss punkt och därmed försämra möjligheterna att i framtiden åstadkomma den avvägning, som otvivelaktigt är ur många synpunkter önskvärd.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka avslag på motionen och bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Winkler, Jönsson* i Boa, *Magnusson* i Tumhult, *Anderson* i Storegården, *Alströmer, Persson* i Grytterud och *Gustafson* i Kasenberg.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Den siste ärade talarens liksom reservationernas huvudargument emot det här föreliggande utskottsförslaget är, att efter det beslut, som kammaren nyss på förslag av bevillningsutskottet har fattat angående en utredning av hela frågan om beskattningen av automobiltrafiken, så skulle ett beslut i överensstämmelse med utskottets förslag i nu föreliggande betänkande föregripa denna utredning.

Jag tror, att när man synar detta argument en liten smula, kommer man underfund med att det icke är så mycket värt. Bevillningsutskottet föreslår här ingen fast skatt, det föreslår en tillfällig tilläggsskatt under tiden, som denna utredning pågår. I fråga om den undersökning eller utredning, som nyss är beslutad, hava vi inom utskottet räknat med att den antagligen skulle komma att omfatta en tid av två år, och att vi sålunda först till riksdagen 1933 hade att emotse förslag i den riktning, som riksdagen här har begärt. Och det förefaller utskottet, som om det skulle vara lämpligt att under tiden hava denna extra tilläggsskatt för att i en gynnsam situation få ut det mesta möjliga till vägväsendet i landet. Jag ber att få betona, att när det gäller den stora utredningen, så är man, förefaller det mig, tämligen överens om, att vad som först och främst skall underkastas en ingående prövning är fordonsskatten. Jag tror icke, att jag gör mig skyldig till någon överdrift, om jag säger, att man är tämligen överens om att fordonsskatten måste undergå en avsevärd justering, icke minst därför att den obligatoriska försäkringen pålagt bilägarna, och särskilt dem på landsbygden, så stora bördor, att dessa väl knappast voro avsedda, när försäkringsplikten genomfördes.

Jag skulle vilja framhålla, att frågan om ett föregripande eller icke är beroende på om man i detta ögonblick ifråns dem, som behärskas denna fråga, kan förklara, att automobilismen bär den andel av vägväsendet, som bör tillkomma den att bära. Är man av den övertygelsen, då är det ju givet och klart, att då blir varje pålägg här en börda därutöver. Men om man håller sig till den ståndpunkt, som bevillningsutskottet hittills intagit, att automobilismen skall betala sin andel av vägväsendet, och att vi ännu icke hava kommit dithän, att de fullgöra denna sin skyldighet, så förefaller det mig, som om ingen tvekan borde råda om att bifalla det här föreliggande förslaget från bevillningsutskottet. Det vore väl ändå icke så underligt, om den utredning, som nu igångsättes av Kungl. Maj:t, skulle ge det resultatet, att man måste gå in för en avsevärd

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

sänkning av fordonsskatten och samtidigt en ytterligare höjning av bensinskatten liksom av gummiskatten.

Ett av de andra argument, som såväl i reservationen som från den siste ärade talaren framförts, är, att man genom ett bifall till bevillningsutskottets här föreliggande förslag skulle pålägga vägdistrikten nya bördor, som de skulle få svårt att komma ut med. Det är ju på det sättet, att om riksdagen här bifaller utskottets förslag och man genom denna höjning av bensinskatten frambringar något över 8,000,000 kronor, så måste vägdistrikten prestera 2,000,000 kronor såsom motprestation. Men om det från statens sida till vägdistrikten förfogande ställes dessa 8,000,000 kronor, så tvekar jag icke ett ögonblick att våga påstå, att det säkerligen skulle finnas många vägdistrikt, som skulle vara villiga att fullgöra den motprestation, som kräves för att de skulle få del av detta ökade anslag till vägförbättringar. Ty det är ju ändå på det sättet att det ännu i många vägdistrikt finnes förhållanden, som behöva avsevärt förbättras. Det finns många vägdistrikt, där man behöver göra avsevärda vägförbättringar, och där man kanske skulle taga detta anslag med uppräckta händer, då man ju på samma gång kunde skapa avsevärda arbetsmöjligheter för befolkningen inom dessa områden. Jag tror icke, att man i vägdistrikten underskattar — på sätt som herr Anderson i Norrköping gjorde — att man runt öfver landet skulle kunna åstadkomma arbetsmöjligheter för ytterligare 10 miljoner kronor.

Därtill kommer ju, att allt på detta område är synnerligen osäkert. Den proposition, som kammaren efter det här föreliggande ärendet kommer att taga ståndpunkt till, är en klar erinran om huru flytande förhållandena äro på här ifrågavarande område. Den justering, som Kungl. Maj:t där erbjuder riksdagen att göra i definitionen på bensin, är ju en följd av den utveckling, som ägt rum praktiskt taget under den allra sista tiden. Jag ber därtill att få framhålla, att bevillningsutskottet vid behandling av dessa ärenden från olika håll inhämtat upplysningar, som peka i den riktningen, att man på detta område är sysselsatt med experiment av den omfattning och den karaktär, att det kanske inom en ej allför lång tidrymd kan åstadkommas sådana förskjutningar, att det belopp, som vi nu taga in på bensinen, kommer att bringas ner till en avsevärt lägre siffra. Det har inom utskottet meddelats, att man här vid omnibusbolaget i Stockholm är sysselsatt med att prova de s. k. Hesselmannsmotorerna, som pressa ned bränsleåtgången med icke mindre än 30 %. Det har också i utskottet meddelats, att man håller på att syssla med att få fram en produkt, som heter galisol, som skulle kunna ersätta bensinen, och vars pris skulle ligga mellan 8 och 9 öre per liter. Under sådana förhållanden skall man väl ändå icke slå ifrån sig. Man vet intet om det läge, som kan framskapas. Man vet intet om den utredning, som nu sättes i gång. Kanske kan den öppna sådana perspektiv, att vi en gång skulle varit glada, att vi i dag hade bifallit bevillningsutskottets förslag i här föreliggande betänkande.

Jag ber också att få framhålla, att bensinpriset för ögonblicket ju är så lågt, att man skulle kunna vidtaga denna åtgärd utan att träda några andra intressen för nära. Det är ju visserligen sant, att statsmakterna icke skola använda en konjunktur eller en prissänkning på det sättet, att man berövar dem, som denna prissänkning skall tillfalla, densamma, och i stället utnyttjar den för annat ändamål. Men jag tror, att arbetslöshetsförhållandena och behovet av att skaffa fram arbete äro så levande runt omkring ute i landet i de olika kommunerna och väghållningsdistrikten, att man nog skall försöka att där inrätta sig på bästa sätt för att för sina respektive områden med den lilla uppoffring, som här kräves, få arbeten i gång.

Enligt bevillningsutskottsmajoritetens uppfattning skulle det vara välbetänt, om riksdagens kamrar ville bifalla den hemställan, som utskottet här

gör. Jag stryker än en gång under, att det trots allt i vårt land föreligger ett stort behov av vägförbättringar. Och trots allt föreligger det ett stort behov av att skapa arbetstillfällen. Då synes det mig också, att man här icke skall tveka, när man kan nå fram till en lösning av dessa saker, utan att på något sätt skada några andra intressen.

*Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)*

Jag ber, herr talman, med anförande av dessa synpunkter att få hemställa om bifall till utskottets här föreliggande förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Redan det sakförhållandet, att såväl motionärernas framställning som bevillningsutskottets betänkande utmytna i ett förslag, som innebär en direkt skatteökning av åtta miljoner kronor, kan vara tillräckligt för att motivera, att jag säger några ord från denna plats, ehuru det, såsom jag antydde, är på en enskild motionärs framställning, som denna diskussion äger rum.

Jag vill då till en början nämna, att frågan om bensinskattens höjning var föremål för övervägande och prövning inom regeringen under loppet av förra hösten. I enlighet med den ståndpunkt, som jag tidigare intagit såsom ledamot av bevillningsutskottet, hävdade jag då den uppfattningen, att det var nödvändigt att snarast möjligt igångsätta en utredning i syfte att vinna ändrade grunder för bilskatternas utgående. Och redan vid den tidpunkten hade jag efter överläggning med kommunikationsministern för avsikt att igångsätta en sådan utredning. Det är alltså i enlighet med denna ståndpunkt som sammanfaller med den skrivelse, som blivit beslutad i dag, som jag haft för avsikt att igångsätta en ny utredning. Detta finner jag, särskilt av vad sedan timat och blivit upplyst — och som blivit berört av den siste ärade talaren — vara alldeles nödvändigt. Men i motsats till bevillningsutskottets erinringar och påståenden vill jag framhålla, att det är nödvändigt att göra den så tidigt, att nya grunder bliva föremål för riksdagens prövning redan vid nästa års riksdag och icke först år 1933.

Utskottet utgår ifrån att det skulle vara ett provisorium med den nu föreslagna förhöjningen. Denna skulle endast gälla under en begränsad tid eller under två år eller till den 30 juni 1933.

Herr Olsson i Gävle har här lämnat en redogörelse om varåt utvecklingen på detta område pekar. Jag kan nämna, att en av våra svenska bilverkstäder är i full färd med att vid sina fabriker bygga ett ganska stort antal lastbilar, som icke komma att använda bensin i någon nämnvärd utsträckning. Och jämväl med hänsyn tagen till andra omständigheter är det nödvändigt — jag understryker det ytterligare — att riksdagen nästa år får tillfälle att pröva ändrade och nya grunder för beskattningen av motorfordon. Huruvida dessa ändrade och nya grunder komma att baseras på de nuvarande, därom kan jag icke göra något uttalande. I vissa fall måste det bliva en fullständigt annan beskattning, såvitt jag kan förstå.

Jag vill också peka på att utskottet här icke har gjort någon som helst utredning om i vilken mån denna höjning av bensinskatten drabbar annan verksamhet och annan motordrift än den, som användes för framförande av automobiler. Om icke minnet sviker mig — jag har icke haft tillfälle och icke heller anledning att närmare undersöka saken — vill jag minnas, att i samband med den nuvarande skatteförordningen lämnades i riksdagen och i bevillningsutskottet en upplysning att redan nu gällande bilskattelagstiftning drabbade andra ändamål med ett belopp av bortåt en miljon kronor. Det är även den saken, man i någon mån får taga hänsyn till, då man vet, att bensinskatten drabbar de fasta motorer, som användas i jordbruket för t. ex. mjölkmaskinerna och andra motorer, där icke restitutionsförfarandet ansetts kunna komma i fråga.

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:ts uppläggning av finansplanen och förslaget till riksdagen för täckande av utgifter för skilda ändamål utgick från den förutsättningen, att man icke skulle pålägga några nya skatter under nuvarande förhållanden. Nu är det emellertid så, att denna förhöjning av skatten icke på vanligt sätt kommer budgeten till godo, och det kan ifrån de synpunkterna vara för mig såsom finansminister ganska likgiltigt, om riksdagen beslutar denna förhöjning eller ej. Därigenom lättas icke i varje fall svårigheterna i budgetärt avseende. Men med hänsyn till vad nyss sagts kom regeringen till den slutgiltiga ståndpunkten att icke till detta års riksdag upp- taga frågan om höjning av bensinskatten.

Jag vill slutligen påpeka, att framställningen nu kommer i en ganska underlig ställning till hela statsbudgeten, därför att utgifterna, som skola täckas genom inkomsterna av bilskatten, redan äro fastställda, och utgifterna och inkomsterna basera sig på skatteavgifterna, som herrarna väl känna till. Alltså: inkomstposterna korrespondera mot utgiftsposterna, och utgiftsposterna äro av riksdagen fastställda. Man får ordna med detta tillskott, om det nu beviljas, på det sättet, att man får överskrida anslaget av utgifterna så mycket, att det täckes av överskridandet på inkomstsidan, såvida man icke vill konstruera merinkomsterna som en extra post på såväl inkomst- som utgiftssidan.

Jag har velat lämna dessa upplysningar, herr talman, för att belysa regeringens ställning. Utgångspunkten har varit: inga nya skatter i år, men en ny utredning, som måste vara klar att framläggas för 1932 års riksdag.

Herr Lithander: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att ytterligare gå in på vare sig utskottets eller reservanternas yrkande utan för att göra några reflexioner i samband med förevarande betänkande. Jag gör det så mycket hellre, som jag ser, att såväl hans excellens herr statsministern är närvarande som också flera av regeringens ledamöter. Man kan icke annat än tänka på i vilket oerhört beroende vi stå till utlandet i samband med dessa frågor. Om man ser på utskottsbetänkandet och på det yrkande, som är framställt, finner man alltså, att utöver de 6 öre per liter, som nu läggas å bensinen, och som ge 25 miljoner kronor, skulle man ytterligare pålägga 2 öre per liter, vilket följaktligen skulle ge ytterligare cirka 8 miljoner kronor. Bara av dessa siffror framgår, i vilket oerhört beroende vi äro och vilken kvantitet av utländskt bränsle, som behöves för att vi skola kunna hålla våra motorer i gång. Det är därför man i varje avseende bör vara uppmärksam på i vad mån man kan minska detta beroende, och det var med tillfredsställelse jag hörde herr finansministern beröra vissa försök, som ha ägt rum för att kunna trygga detta syfte.

Jag ber att få fästa kammarens och särskilt regeringens uppmärksamhet på att riksdagen förra året genom samstämmiga beslut i både första och andra kammaren påyrkade en skyndsam utredning rörande frågan om ordnande av driften vid Kinnekulleverken och anbefallde statskontoret att i avvaktan på ärendets avgörande låta vissa åtgärder anstå. Vidare bemyndigades i punkt 2) Kungl. Maj:tt att vidtaga åtgärder för uppehållande av driften vid verken. Nu har det tydligen icke varit möjligt att fullfölja dessa försök, och något förslag föreligger icke till innevarande års riksdag.

Det är därför, herr talman, jag velat begagna detta tillfälle för att till regeringen rikta en varm vädjan att så som riksdagen förra året beslutat fullfölja dessa försök, som såvitt jag kan förstå hittills pekat i rätt riktning, fast de måhända icke ännu äro tillräckligt fullständiga för att regeringen skall komma med något förslag.

Jag vill alltså vädja till regeringen att fullfölja dessa försök med kraft och skärpa, så att vi nästa år kunna ha ett förslag framlagt, och att vi om möjligt

härvidlag kunna komma från försök fram till handling. Det gäller visserligen endast en detalj i tillgodoseende av bränslebehovet, nämligen flottans behov av motorbränsle, men det är rätt så intressant att se, hurusom det för några dagar sedan i Dagens Nyheter — det var den 23 maj — stod ett referat över sjösättningen av ett av Tysklands modernaste fartyg, inrättat för oljeeldning, vilken sjösättning ägt rum någon dag tidigare. Där står det, att detta fartyg med 20 knops fart kan gå 10,000 sjömil utan att förnya sitt bränsleförråd, och med en marschfart på 14¹/₂ knop räcker bränsleförrådet till en direkt färd från Hamburg till Honolulu. Av detta framgår — och vi äro ju inriktade för råoljeeldning på flottans fartyg — vilken betydelse det har, att vi ha något om än så litet förråd inom landet av olja, som kan utnyttjas på bästa sätt. Och sista ordet inom tekniken visar, att våra oljor kunna utnyttjas. Det är detta, som gör, att det synes mig, att vi böra nedlägga kostnader på att försöka, vad som kan utvinnas ur Kinnekulleverken. Vad det kostar, det är väl använda penningar. Och det är detta, herr talman, jag nu velat begagna tillfället att få varmt lägga regeringen på hjärtat. Detta är ur oberoendets synpunkt och ur många andra synpunkter en mycket viktig fråga.

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag kan inskränka mig till att i allt väsentligt instämma med herr Lithander.

Jag vill understryka, att för det rent civila livet är den synpunkt, han anför, om möjligt mer vägande. Och jag skulle vilja särskilt stryka under nyttan av att alla de kamrater i riksdagen, som komma i närheten av dessa verk, måtte göra en avstickare dit och verkligen se, att det är fråga om en anläggning, som är av beskaffenhet att verkligen kunna lämna en fullvärdig och högvärdig produkt. Jag har av intresse för saken en gång gjort en resa dit, och jag får säga att på mig gjorde detta samma goda intryck som på dem av statsutskottets ledamöter, som under fjolåret hade tillfälle att besöka dessa anläggningar, varom herr Lithander sagt några ord.

Det är ju så, att experimentstadiet det är övertunnat på det här området. Som jag tror fullt sakkunniga myndigheter, marinens ingenjörsvärdelning, har för sin del alldeles klart för sig, att här är någonting att göra till gagn för vår inhemska motorindustri överhuvud taget. Och då så är förhållandet tror jag, att man bör taga hänsyn till en annan omständighet också, den nämligen att ingenjörsvetenskapsakademiens speciellt på oljeframställningens och oljeanalysens område sakkunnige ledamot är en av de främsta i landet. Denne man har gått emot ingenjörsvetenskapsakademiens i vissa avseenden avstyrkande uttalanden och för sin del tillstyrkt åtgärder. Jag vill fästa uppmärksamheten på *vem* som gått emot akademien, och jag vill med dessa ord endast, herr talman, stryka under nödvändigheten av vad herr Lithander anför.

Herr **Olsson** i Golvvasta: Herr talman! Den utredning, som begärts i bevillningsutskottets betänkande nr 40, har jag, som herrarna kunna finna, varit med om att tillstyrka. Och jag är av den uppfattningen, att hela detta problem, som nu här utvecklats särskilt av finansministern, är av den art, att det tarvar en utredning snarast möjligt.

Utvecklingen har ju gått så pass fort, att man när som helst kan vänta att få i biltrafiken se även motorfordon, drivna av annat bränsle än bensin. Och då är det givet, att man för dessa motorfordons skull vill få fram ett skattesystem, sådant att även dessa fordon få i sin mån bidra till den slitning, som de åstadkomma på vägarna. Det var därför, som jag, när vi hade beskattningen av fordonen uppe i riksdagen — jag tror det var år 1927 — gick med på det förslag eller den beskattning, som vi för närvarande ha, utan att reservera mig emot det dåvarande utskottets och emot riksdagens beslut.

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Det var därför att jag givetvis väntade, att det icke kunde gå så många år, förrän frågan måste komma upp igen. Jag anser nämligen, att de små lätta bilarna, som användas i rätt stor utsträckning, träffas tämligen hårt av fordonsskatten, och att alltså en sänkning av denna skatt i visst hänseende är nödvändig. Då en sänkning av fordonsbeskattningen kommer att leda till en minskad skatteintäkt, måste man på annan väg få tillbaka detta skattebelopp, och då finnes väl ingen annan möjlighet än att i stället öka beskattningen av bensin och gummi. Nu föreslår emellertid bevillningsutskottet riksdagen en höjning av bensinskatten med 2 öre per liter omedelbart efter det vi fattat beslut om utredning. Jag anser i likhet med herr Anderson i Norrköping, att det är väl ändå irrationellt att fatta ett sådant beslut på framställning av en enskild motion även om denna i utskottet fått namnet landshövdingemotionen. Enligt min mening bör icke riksdagen utan någon utredning höja bensinbeskattningen på detta sätt. Visserligen sade herr Olsson i Gävle, att denna invändning icke är så stark, därför att höjningen av bensinskatten endast skulle gälla två år. Men häremot ville jag använda ett argument, som herr Olsson i Gävle själv plägar använda beträffande förhöjning av tullar på viss tid. Man får då höra från frihandelshåll, att sedan väl en höjning av tullarna kommit till stånd, är det icke lätt att genomföra någon förändring. Jag säger då, att om man fått dessa ökade bensinskattemedel att räkna med, finns det givetvis möjlighet att göra slut på dem: det har i så fall uppstått ett behov. På vilket sätt skall man då kunna finansiera en sänkning av fordonsskatten, om en utredning skulle visa att detta är nödvändigt?

Ifrågavarande medel skulle nu användas till vägomläggningar och vägförbättringar. Men vi ha ingen möjlighet att få dessa pengar använda för det ändamålet med mindre väghållarna, såsom man här framhållit, släppa till en fjärdedel av det till länsfonderna inlevererade anslaget, som i detta fall skulle komma att uppgå till 6,400,000 kronor. Herr Olsson i Gävle sade nu visserligen, att det nog finnes många vägdistrict, som med glädje skulle göra den motprestationen och alltså pressa ut av de väghållningsskyldiga ytterligare 1,600,000 kronor. Ja, detta är kanske lätt att säga för en person, som är bosatt i en stad och alltså slipper undan de tunga vägskatterna. Jag har roat mig med att göra en liten uträkning av vad t. ex. 20 öre per vägfyrk kommer att innebära i beskattningshänseende; det skulle göra 3 kronor 33 öre per skattekrona. För de district, som ha en vägbeskattning av 30 öre per fyrk, skulle beloppet uppgå till icke mindre än 4 kronor 99 öre per skattekrona. Jag vill erinra om att vägskatterna för landsbygdens skattedragare — jordbrukare och andra — höra till de tyngsta skatterna; att då ytterligare på så lösa grunder, som anges i denna motion, åstadkomma en skärpning, kan icke vara rimligt. Den förutsättning, som motionen är byggd på, nämligen att bidrag skulle utgå till 50 % av vägunderhållet, är också delvis borta, då denna siffra av riksdagen ändrats till 45 %. Om man gör en jämförelse med Stockholms stad, ställer sig förslaget ännu betänkligare. I Stockholm uppgå ju kommunalutskylderna per skattekrona till blott 5 kronor 15 öre. Att pressa ut av de väghållningsskyldiga ytterligare skattebelopp, då vägskatten i en del vägdistrict redan uppgår till inemot 5 kronor per bevillningskrona, är något som man har anledning ställa sig tveksam till.

Sedan skulle jag vilja deklarerera min ståndpunkt till den forcering av nybyggnader, förbättringar och omläggningar av vägar, som det här är fråga om. Givetvis ha de vägförbättringar, som företagits inom landet, gjort stor nytta, men spörsmålet gäller, huruvida de äro av sådant värde för bilismen, att de böra fortgå i detta forcerade tempo. Jag har resonerat med åtskilliga bilförare om dessa förhållanden, och de ha förklarat, att visserligen är det bra med raka vägar och fördelaktigt att backarna komma bort, därför att man då kan

komma fortare fram med sina fordon, men man framhåller samtidigt, att detta icke är huvudsaken; man kan komma fram ganska fort även på vägar, som icke äro raka, om det endast är en jämn och hård vägbanan.

Det sades i bevillningsutskottet, när jag ställde mig som motståndare till forcering av vägbyggnaderna, att jag kunde taga mig en tur mellan Uppsala och Öregrund för att se på vägbanorna där, i så fall skulle jag nog bliva omstämmd till en annan uppfattning. Jag har verkligen tagit detta råd ad notam, men vad fick jag konstatera? Jo, beträffande de vägar, som voro omlagda och nyanlagda, förhöll det sig så, att visserligen vissa stycken voro bra men att på andra ställen tjälven brutit sönder vägbanan och leran jäst igenom. Detta hade däremot icke skett på de gamla vägarna med den tjocka väggroppen, där det finns inemot en halv meter tjockt gruslag. På dessa gamla vägar åkte man sannerligen bättre och lugnare än på de nya.

När jag icke velat vara med om denna motion och bevillningsutskottets förslag beror det sålunda framför allt på att jag icke velat föregripa den utredning i ämnet som riksdagen begärt. Jag anser också, att man icke bör fortsätta med byggande av vägar i samma forcerade tempo som hittills. Och för det tredje anser jag, att ett bifall till utskottsförslaget skulle föra med sig ökade bördor för de väghållningsskyldiga på grund av den motprestation, som erfordras av dem. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till reservationen.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Wohlin: Herr talman! Föreliggande förslag har, såsom herr statsrådet redan erinrat, ingen betydelse för det statsfinansiella läget och skulle, om det ginge igenom, icke i någon mån stärka statens ekonomiska ställning. Frågan är likväl en beskattningsfråga i eminent mening. Det har väl sällan om ens någonsin förekommit, att ett riksdagsutskott först i ett utlåtande under visst nummer hemställt om en beskattningsfrågas utredande i sin helhet och därefter i ett utskottsutlåtande med efterföljande nummer hemställt om ökning av en viss i denna beskattning ingående skatt med ett så pass anseeligt belopp, som här är föreslaget. En sådan ordning för skattefrågornas behandling förefaller mig orimlig, och jag kan icke tänka mig, att denna kammare skulle vilja med det föregående beslutet för ögonen träda in för den av utskottet hävdade uppfattningen. Jag får erinra om, att automobilbeskattningen befinner sig i stöpsleven. Efter herr statsrådets anförande är den saken ännu mera klar. Vi känna ju alla till, hurusom andra medel än bensin äro under utexperimenterande för motorer av olika slag. Vi veta, att hela detta område — frågan om beskattningen av motordrivna trafikmedel av skild natur — måste bliva föremål för en genomgripande utredning med hänsyn till de nya uppslag, som för närvarande föreligga och med hänsyn jämväl till den ej minst för landets jordbrukare betungande fordonsskatten, vilken speciellt efter trafikförsäkringens ikraftträdande blivit ännu mera kännbar. Vid sådant förhållande förefaller det mig vara den riktiga vägen, att kammaren här följer reservanternas. Jag får också erinra om att utom de särskilda synpunkter med avseende på vägväsendet, som här blivit framförda från reservanternas håll, jämväl andra synpunkter böra komma i betraktande. Motordrivna fiskefartyg finnas i mycket stort antal runt om i vårt land. En ökad beskattning av bensinen innebär en ökad skattetunga för innehavarna av dessa tiotusentals små motordrivna fiskefartyg av olika slag. Sålunda föreligger här en skattefråga, som även för sådana kretsar av vårt lands befolkning har en nog så stor betydelse.

Jag kan icke heller finna, att vad herr Olsson i Gävle anförde till försvar för utskottets enligt min mening förhastade beslut kan tillmätas giltighet. Herr

*Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)*

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Olsson svävade själv på målet, när han ville framhålla nästan som en viss ursäkt för utskottets ståndpunkt, att man rubricerat denna skatt som en »tillfällig extra tilläggsskatt» under två år, medan utredningen rörande fordonsbeskattningen pågår. Herr statsrådet har redan rubbat en av de förutsättningar, varpå detta uttalande bygger. Jag tror att herr Olsson i Gävle själv rubbade den andra, och därmed har hela uttalandet fallit till marken. Herr Olsson förklarade vidare, att ett skäl att i detta fall följa utskottet vore, att man borde taga hänsyn till det betänkande, som kommer efteråt, nr 42, där utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker en ändrad definition å bensin. Detta förslag skulle enligt den ärade talarens mening ge vid handen, att sådana faror hotade med hänsyn till nya motorbränslets införande här i landet, att det vore skäl att nu, medan man ännu har bensinen som en givande skatteälla, passa på att ur densamma taga ut mera pengar än man för närvarande gör. Men detta resonemang är väl icke logiskt hållbart, ty ifrågavarande proposition går ju ut på att skapa en ny definition, som under en följd av år framåt just omöjliggör den av herr Olsson fruktade utvecklingen, nämligen att lättare motordrivande bränslen skulle komma i marknaden och undgå beskattning. Kungl. Maj:t och utskottet ha alltså satt stopp för en sådan utveckling, och därmed är den faran avvärjd.

Jag slutar med att uttala den uppfattningen, att *då* den statsfinansiella ställningen icke får någon ökad styrka under kommande depressionsår genom föreliggande förslag, *då* vidare lantbrukarna — åtminstone deras övervägande flertal — tydligen icke finna denna frågas betydelse för vägförbättringar vara sådan, att de fördenskull vilja ansluta sig till förslaget, *då* ytterligare denna bensinskatteförhöjning är en faktisk skatteförhöjning för ett mycket stort antal medborgare, särskilt bland jordbrukare- och fiskarbefolkningen, vilkas levnadsförhållanden äro synnerligen tryckta, och *då* slutligen ett beslut om en sådan skatteförhöjning vid denna riksdag svårigen låter sig förena med utskottets nyss fattade beslut om en skrivelse angående en allsidig utredning rörande hela detta ämne, kammaren måtte finna, att reservanternas ståndpunkt är bättre grundad än utskottets och sålunda ansluta sig till reservationen, till vilken jag, herr talman, yrkar bifall.

Med herr Wohlin förenade sig herr *Magnusson* i Skövde.

Herr **Lindman**: Herr talman! Efter herr Wohlins nyss hållna anförande skall jag icke ingå på något bemötande av vad som yttrades av herr Olsson i Gävle. För övrigt skulle jag kunna på det hela taget inskränka mig till att instämma både med herr Wohlin och herr Anderson i Norrköping, då jag till fullo delar den uppfattning, som av dem uttalats. Jag har emellertid begärt ordet för att särskilt trycka på en sak, som förefaller mig beaktansvärd. Men innan jag gör detta, skall jag beröra ett par andra synpunkter, som här påtalats. Den ena gäller frågan, i vad mån skatteförhöjningen kan vara till hjälp vid arbetslöshetens bekämpande. Jag kan icke finna annat, än att reservanterna ha rätt när de säga, att skatteförhöjningen icke kan bli av någon större betydelse, då dessa arbeten numera äro förbehållna vägarbetarna och sålunda i stor utsträckning äro monopoliserade. Följaktligen menar jag, att man behöver icke alltför mycket fästa avseende vid den synpunkten.

Det är naturligtvis utomordentligt bra, att vi få inkomster för att förbättra våra vägar. Men jag undrar, om vi icke ha anledning att säga oss, att vägförbättringarna nu pågått i så pass stor utsträckning, att de icke behöva särskilt forceras. Den som rest på våra vägar, såsom jag under senare år gjort genom hela landet, kan konstatera, att vägarna under de sista fem, sex eller sju åren undergått en sådan förbättring, att det är rent storslaget att se. Om

tempot därutinnan icke skulle bli lika hastigt under de närmast kommande åren, gör det icke så mycket; vi komma ju i alla fall att gå framåt med tillhjälp av de automobilskattemedel, som vi ha och som skola användas till vägförbättringar. Dessa medel äro ju betydande nog, även om de icke äro av den omfattning som de skulle få med det av motionärerna föreslagna ytterligare beloppet, 8 miljoner kronor.

*Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)*

Man har naturligtvis, såsom reservanternas påpeka, även rätt att säga, att det är inte bara bilarna, som bidraga, utan även vägdistrikten, som få vara med och betala. Även detta kan vara en anledning att icke gå fram i så starkt tempo, som man gjort.

Dessutom, när andra kammaren beslutat om utredning i det förra betänkan- det, så måste jag dela deras uppfattning, som säga, att när man bestämt sig för att göra en utredning och hoppas få den färdig till nästa år, så skall man icke fatta ett sådant beslut, som utskottet vill komma till, utan man bör avvakta utredningen. För min del vill jag icke säga, att den utredningen skall behöva svälla ut över alla gränser, men jag skulle dock i likhet med herr Lithander vilja påpeka, att det kan ges omständigheter, som kunna bli föremål för upp- märksamhet utöver det han talade om, även om de icke skulle föranleda ett uppskov med den beslutade utredningen.

Vi ha t. ex. ett motorbränsle här i landet, som heter motorsprit och som till mycket stor del rinner bort obegagnat, oaktat det kan användas för automobil- drift. Vi ha också ett annat motorbränsle, som är under uppsegling. Jag vet icke, om herr finansministern syftade på det, nämligen användande av träkol för att driva motorer. Även detta synes ha utsikt att vinna framgång. Jag önskar, att när utredningen kommer till stånd, den även skall taga hänsyn till sådana saker som dessa för att om möjligt söka hjälpa de svenska motorbräns- len, som vi ha.

Så vill jag till sist, herr talman, vidröra talet om de ökade skatterna. Nu förmena naturligtvis många, att de 8 miljoner kronor, som det här är fråga om, drabba automobiltrafiken. Och det är riktigt. Men de drabba också, som herr Wohlin påpekade, fiskarbåtarna och en del andra motorer, som använda bränsle, ehuru man väl närmast tänker på automobilerna. Man menar, att man kan lägga högre skatt på dem, därför att de förstöra vägarna så mycket och därför att denna skatt icke ingår i statsbudgeten på samma sätt som annan beskatt- ning. Men jag vill påpeka, herr talman, att vi kunna icke hålla på i dessa ti- der med att gå på med beskattning enbart. Vi måste även tänka på att detta är en skatt, som skall tagas ut av näringslivet i en eller annan form, vare sig den drabbar bilarna, som användas av jordbrukarna, såsom reservanternas här särskilt talat om, eller den drabbar även annat gods, som fraktas på vägarna. Ja, skatten drabbar även människorna, ty numera är automobiltrafiken ingalunda någon lyxhistoria, och för dem, som använda lyxbilar, spelar skatten icke någon roll; utan det är för den bensin, som användes i näringslivet i övrigt som denna sak är betydelsefull. Jag ville be kammaren vara vänlig, när den går att be- sluta i detta ärende, att tänka på, att 8 miljoner kronor skola tagas ut genom beskattning, som till sin huvudsakliga del kommer att drabba svenska närings- livet på ena eller andra sättet.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Ljung* och *Järte*.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag begärde ordet på grund av herr Wohlins sätt att utnyttja ett påpekande av mig. Herr Wohlin gör gällande, det jag sagt, att den proposition, som föreligger i utskottets betänkande nr 42, skulle utgöra ett skäl att här följa utskottet. Jag tillät mig säga, vilket också

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

skall framgå av det stenografiska protokollet, att jag ansåg, att detta betänkande var en erinran om den utveckling, som ägt rum på detta område.

När jag nu, herr talman, har ordet, kanske jag kan få anföra ännu ett par synpunkter i anledning av vad som här framhållits. Jag kan gärna börja med den siste ärade talaren, herr Lindman, som klagade så oerhört över att man icke tänkte på motorspriten. Jag ber att få säga till herr Lindman, att vi här i detta land haft först ett femårigt uppfostringsskydd för motorspriten, sedan ett fyraårigt uppfostringsskydd för samma sprit; och ett bifall till bevillningsutskottets förslag här i dag ger motorspriten ett skydd av 8 öre per liter. Nog förefaller det då, att man ur motorspriten synpunkt icke skulle behöva klaga.

Jag skulle sedan också vilja säga några ord angående monopoliseringen av arbetet på detta område. Alla de upplysningar, som vi fått från olika landsändar, visa, att i regel är det de inom orten boende, som sysselsättas vid dessa arbeten. Sålunda, hela talet om att man här icke skulle bidra till att i någon mån avverka arbetslösheten, är säkerligen orimligt. Detta framgår också därav, att när våra kommuner sätta i gång med nödhjälpsarbeten, anordna de här för vanligen vägarbeten, därför att vid detta arbete går större delen av anslagen till arbetslön.

Jag skulle sedan vilja säga till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, att det bör icke vara så svårt, som han tycktes förmena, att ordna förhållandet med dessa inflytande och till vägarna utgående skattemedel. Är jag icke illa underrättad, så torde, därest kammaren bifaller bevillningsutskottets förslag, statsutskottet i ett tilläggsmemorial ordna den saken, som herr finansministern efterlyste.

Till sist skulle jag också vilja säga ett ord till herr Olsson i Golvvasta. Han sade nämligen, att det var en enkel sak för herr Olsson i Gävle, som icke har någon vägs katt, att tillstyrka detta förslag. Ja, om herr Olsson i Golvvasta lägger samman sin kommunalskatt, sin landstingsskatt och sin vägs katt, så går alltsammans ändå icke upp till kommunalskatten i Gävle.

Herr Persson i Fritorp: Herr talman! Jag skall icke mycket förlänga debatten, men jag anser mig som motionär skyldig säga ett par ord i detta ämne. Ärendet ligger nog till så, som det så ofta gör i andra frågor, nämligen att vi ha vår uppfattning klar och att det därför icke tjänar mycket till att utförligt andraga skälen för den ena eller andra ståndpunkten. Vi äro för övrigt inne i den period av riksdagen, då man icke har tid att resonera utan bara att votera.

Det har varit ett genomgående tema för samtliga de talare, som uppträtt för reservationen, att man genom bifall till utskottets hemställan föregriper den utredning, varom kammaren nyss fattade beslut. Herr Anderson i Norrköping yttrade också, att man borde sörja för att få möjlighet att förutsättningslöst diskutera frågan om sänkning av bensinskatten framdeles. Härtill vill jag bara säga, att jag känner mig alldeles obunden för framtiden, om utskottets förslag i dag bifalles. Om, och det tror jag, motiv kunna anföras för en sänkning av skatten längre fram, skall jag vara den förste att vara med därom, oberoende av det beslut som i dag kommer att fattas.

Herr Olsson i Golvvasta ironiserade mot motionärerna i denna fråga och erinrade om att motionen benämns landshövdingemotionen. Emellertid har varken jag eller någon av oss andra här i kammaren, som äro medmotionärer, haft en ringaste tanke på att en gång bli landshövdingar, vilket visar att man behöver icke vara landshövding för att biträda denna lilla förhöjning.

Den föreslagna skatteförhöjningen träffar väsentligen dem, som använda sina bilar i mycket stor skala, t. ex. trafikbilar av alla slag. Däremot kan man inte göra gällande att dessa två öre spela nämnvärd roll för dem, som hava mindre användning av sina bilar. Jag är eljest den förste att medgiva, att den nuva-

rande ordningen för bilskattens utgående är orättvis och att denna skatt så snart som möjligt bör förändras. Men jag kan som sagt icke finna, att man genom att ansluta sig till utskottet föregriper utredningen i det hänseendet.

Herr Wohlin erinrade om att ifrågavarande skatt även drabbar fiskare, som använda sig av motorer. Om mitt minne inte sviker är det ju så, att personer, som utöva fiskaryrket, erhålla restitution av denna skatt.

Den föreslagna skatteförhöjningen skulle som bekant inbringa ungefär åtta miljoner kronor extra till vägförbättringar. Härigenom skulle man nu få ett gott tillskott att väsentligt motverka arbetslösheten. Från det län, där jag själv är bosatt, har jag också de sista åren hört många klagomål över att vägdistriktet icke kunnat i samma omfattning som tidigare erhålla bidrag av bilskattemedel för vägförbättringar och att bygga nya vägar.

Ett par talare ha gjort gällande, att ett bifall till utskottets förslag skulle åsamka vägdistriktet ökade skattebördor. Härpå vill jag svara, att det ligger i vägdistriktens eget skön att fatta beslut om förbättringar eller nybyggnader av vägar. De äro ju icke skyldiga att inlåta sig på sådana, och göra det förvisso ej heller om ej behov förefinnes.

Det vore, herr talman, mycket mer att säga i detta ämne, men jag skall icke göra detta utan inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Larson i Tönnersa: Herr talman! Då jag i utskottet deltagit i behandlingen av föreliggande motioner, som avse en höjning av bensinskatten, skall jag tillåta mig säga några ord till förmån för utskottets hemställan.

Anledningen till min ståndpunkt är den, att bensinpriset gått ned under de senaste åren med cirka 30 å 40 procent, och jag fann det motiverat, att man vid en sådan prisnedsättning skulle begagna tillfället att taga ut en högre skatt på bensin. I andra länder är det ofta så, att när en stark konjunkturvaxling som i liknande fall som här inträffar, begagnar man tillfället att taga ut högre skatter. Jag tror nämligen, att denna något högre skatt, 2 öre pr liter som här avses i motionerna, kommer icke i ringaste mån att höja taxorna för transport på dessa fordon; det är min bestämda övertygelse.

Här har i kammaren talats mycket om att vägdistriktet skulle bli mer betungade genom att de skulle tvingas sätta i gång med nybyggnad och omläggning av vägar; men vägdistriktet äro ju så gott som självständiga och sätta givetvis icke i gång några nybyggnader eller omläggningar, utan att särskilda skäl föreligga. Det är mig bekant, att det föreligger ansökningar till betydande belopp just för omläggning av en del vägar, och jag kan av egen erfarenhet konstatera, att många vägar i Halland, s. k. byvägar, ha haft många års busstrafik, varvid skifteslagen själva fått underhålla dessa vägar. Dylika inom landet av motorfordon trafikerade vägar kräva givetvis så fort statsmedel finnas tillgängliga ombyggnad för att motstå den tyngre trafiken.

I detta sammanhang, beträffande den stora prisnedsättningen på bensin, vill jag vidröra en annan sak, nämligen den ofantliga nedsättningen av priset på rågummi, vilket bidrager till att priset på våra bilringar, vilka tidigare, som vi alla veta, varit mycket dyrbara, kunnat reduceras med cirka 50 procent. De ha på samma gång blivit slitstarkare; och detta har medfört, att samtidigt som fordonsägarna gjort en betydande besparing på det sättet, har även skatten på dessa ringar givetvis icke kunnat uppbringas till samma belopp, som man beräknat och väntat, när man införde skatten på bilringar. Jag har iakttagit — och jag tror, att alla här i kammaren gjort detsamma — att även tyngre trafik har möjlighet att med denna låga tariff kunna konkurrera med järnvägarna. Jag förmenar sålunda, att även med det betydligt högre bensinpriset, som tidigare betingats, bilarna visat full konkurrenskraft att tävla med järnvägarna.

Ang. höjning
av skatten
å bensin
och motorsprit.
(Forts.)

Jag finner alltså, med anledning av det låga bensinpris, som vi ha, och med hänsyn till nedpressningen av priset på ringarna samt deras större slitstyrka, att man kan ha anledning begagna tillfället att göra denna lilla förhöjning. Jag medger gärna, att bilismen har betydelse för jordbruket, det är obestridligt, men med hänsyn till att så många vägdistrikt stå avvaktande på pengar för att sätta i gång med omläggning av sina vägar, så anser jag till följd av nämnda förhållanden ett lämpligt tillfälle vara för handen att lägga på denna förhöjning. Ett större bidrag till länsfonderna och mera bilskattemedel för ombyggnad av våra vägar komma i sista hand fordonsägarna till godo genom lägre driftskostnader.

Utav denna anledning ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionerna och sålunda bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Olsson i Ramsta med flera av kammarens ledamöter begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet.

Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för nej-propositionen. Rösträkning begärdes emellertid av herr Olsson i Gävle, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 97 ja och 102 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

§ 7.

Föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkande, nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m.; samt

bankoutskottets utlåtanden:

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt dyrtortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner, allt i vad rör pensions- och indragningsstaterna;

nr 45, angående provisoriskt dyrtortstillägg under budgetåret 1931/1932 till befattningshavare vid riksdagens verk;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneför-

bättring under budgetåret 1931/1932 för viss personal inom den civila statsförvaltningen, i vad avser pensions- och indragningsstaterna; och

nr 47, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om tillfällig löneförbättring under budgetåret 1931/1932 för vissa befattningshavare vid Tumba bruk.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtanden hemställt.

§ 8.

Å föredragningslistan var härafter upptaget statsutskottets utlåtande nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till utredning rörande luftfartsled Stockholm—Malmö jämte en i ämnet väckt motion.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 37 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att till utredning rörande luftfartsled Stockholm—Malmö för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren av herr *Lundquist m. fl.* väckt motion, nr 50, vari föreslagits, att riksdagen ville i samband med beviljandet av det av Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln begärda extra reservationsanslaget av 2,000 kronor till utredning rörande luftfartsled Stockholm—Malmö göra det uttalandet, att, innan några arbeten igångsattes för iordningställande av flygled och nödlandningsfält, dels utredningen i ärendet borde i sin helhet slutföras och därvid jämväl tagas under övervägande, vilken inverkan elektrifieringen av statsbanan Stockholm—Malmö kunde beräknas få på frågan om nattlufttrafiks anordnande å samma sträcka, dels frågan därefter ånyo borde underställas riksdagen.

Utskottet hemställde,

a) att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej måtte av riksdagen bifallas; och

b) att motionen II: 50 måtte anses besvarad med vad utskottet anfört och hemställt.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herrar *Lindblad, Johan Nilsson i Malmö, Walles, Carl Gustaf V. Hammar skjöld, P. Albert Bergström, Pauli, Nylander, Anderson* i Råstock, *Nilsson* i Örebro, *Andersson* i Höör och *Järte*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med avslag å ovanberörda motion måtte till utredning rörande luftfartsled Stockholm—Malmö för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor;

av herr *Rosén*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej måtte av riksdagen bifallas; och

b) att motionen II: 50 måtte anses besvarad med vad reservanten anfört och hemställt;

av herr *Persson* i Fritorp; samt

av herr *Danielsson*.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Persson* i Fritorp: Herr talman! Jag har vid detta utlåtande fogat en blank reservation, och jag skall tillåta mig att i största korthet ange skälen härför.

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled,
Stockholm—
Malmö.

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

Frågan kan vid första påseende förefalla ganska oväsentlig. Att döma av utskottets kläm och den föreliggande reservationen, kunde det synas, som om här bara vore fråga om, huruvida riksdagen skall ställa 2,000 kronor till Kungl. Maj:t:s förfogande för utredning rörande en luftfartsled mellan Stockholm och Malmö. Om så varit fallet, skulle säkerligen ingen meningsskiljaktighet ha förekommit inom utskottet. Men dessa 2,000 kronor äro i själva verket blott en liten detalj i det hela. Den fråga, som gjort att uppfattningarna inom utskottet gått isär, är den, huruvida riksdagen är beredd att antaga ett så outrett, omfattande och med oerhörda kostnader förenat program som anläggandet av ett antal nödländningsplatser vid en planerad luftfartsrutt mellan Stockholm och Malmö eller, såsom elva reseranter förorda, mellan Stockholm, Göteborg och Malmö. Överst på sidan 4 i utskottsutlåtandet förekommer en liten passus, som jag skall be att få citera. Där säger föredragande departementschefen följande: »Med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden och i betraktande därjämte av såväl generalpoststyrelsens uttalande angående vikten av att föreslagna flygleder snarast möjligt utbyggas som vad statens arbetslöshetskommission ur sin synpunkt anfört, torde, därest riksdagen icke uttalar annan mening, iordningställandet av ett eller annat nödländningsfält böra, om så ur arbetslöshetssynpunkt befinnes lämpligt, få påbörjas redan innan utredningen i ärendet i sin helhet slutförts.»

Om alltså riksdagen i dag ingenting säger, skulle arbetet med iordningställandet av ifrågavarande fält påbörjas, utan att riksdagen ens hade en aning om kostnadssumman. Det är enligt min uppfattning en besynnerlig och mot all riksdagskutym stridande ordning, att riksdagen uppdrager åt Kungl. Maj:t att verkställa utredning i ett ämne och att sedan Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande får i saken göra vad som faller Kungl. Maj:t in. Jag tycker det vore klokt, att riksdagen toge sig en allvarlig funderare, innan man fattar ett beslut, som i realiteten blir ett *definitivt* beslut, i ett spörsmål av sådan ekonomisk räckvidd som det föreliggande.

Jag vill här erinra om, att de s. k. luftfartssakkunniga, till vilka den efter mig följande talaren herr Anderson i Råstock hör, beräknat kostnaderna för iordningställandet av nödiga nödländningsplatser mellan Stockholm och Malmö till omkring två miljoner kronor. Denna beräkning kan numera betraktas som luft. Luftfartsförbundet har sedermera inkommit till Kungl. Maj:t med en kostnadsberäkning för 8 av de 13 nödländningsfälten mellan Stockholm och Malmö, och enligt denna skulle det kosta 4,627,500 kronor, under det att för de 5 återstående kostnaden uppskattas till ungefär en miljon kronor. För 4 fält mellan Malmö och Göteborg slutar luftfartsförbundets kostnadsberäkning på 1,522,500 kronor och för de 3 återstående ungefär en miljon kronor. Vi befinna oss här vid en beräknad slutsumma av omkring 8,150,000 kronor. Man kan därför, herr förste vice talman, tala om en miljonrullning i detta ords egentligaste bemärkelse. Men icke nog härmed; vi få icke glömma alla konsekvenser av ett bifall till den kungl. propositionen. Om Kungl. Maj:t går in på att anlägga dessa nödländningsfält, är det självklart, att de skola utnyttjas för sitt ändamål.

Den frågan uppstår då, vad det kostar framdeles att uppehålla denna flygled. För min del skall jag icke besvara den frågan, men jag hänvisar i detta avseende till flygexperternas yttrande. De ha beräknat ett belopp av 150,000 kronor om året för underhåll av nödländningsfälten och omkring 1 miljon kronor såsom årliga driftskostnader för luftfartsleden i övrigt — alltså en utgift av över 1 miljon kronor per år. Departementschefen stöder sig huvudsakligen på generalpoststyrelsens yttrande. Det är nämligen posttrafiken, som är det väsentliga i avseende å ifrågavarande flygrutt. Men kan det egentligen vara överensstämmande med sinne för sunda ekonomiska principer att gå in för dylikt?

Kan det vara möjligt, att samma riksdag, som beslutat bevilja över 70 miljoner kronor för elektrifiering av södra stambanan, nu är redo att kosta på många miljoner kronor för en flygled på samma sträcka? Jag finner det minst sagt huvudlöst. Och äro fälten en gång byggda skola nog de av riksdagens ledamöter, som i allmänhet föra flygets talan, verka för att fälten också tagas i bruk för sin uppgift. De skola hävda — och detta med visst fog — att det väl ingen mening är i att betala ut 8 miljoner kronor för flygfält för att dessa sedan icke skola komma till användning. — Och allt detta oavsett huru obetydlig den verkliga vinsten av denna nattlufttrafik blir för näringslivet. Men den saken skjutes åt sidan: flyga skall man, kosta vad det kosta vill!

Jag har givetvis ingenting emot, att en utredning verkställes i frågan. Den bör emellertid göras så noggrann som möjligt, och man bör sedan framlägga den för riksdagen, så att riksdagen blir i tillfälle att pröva densamma och taga del av de ekonomiska beräkningarna. Ty riksdagen vet ingenting om vad det hela skulle komma att kosta.

Ja, herr talman, det skulle finnas mycket att tillägga, men av vad jag anfört torde framgå, att jag hör till dem, som stå på den rena avslagslinjen. Jag skulle helst velat yrka bifall till den av herr Rosén vid utskottets utlåtande fogade reservationen, detta icke minst därför att jag på avdelningen jämte en annan kamrat biträdde motiveringen i densamma. Men för att icke åstadkomma för mycket villervalla ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets kläm men viss ändring i motiveringen. Jag yrkar sålunda att på sidan 5 i utskottets utlåtande tre rader av motiveringen utgå, nämligen den mening, som börjar med orden »skulle av förhållandena påkallas» och slutar med orden »arbetslöshetens bekämpande». Jag ber, herr talman, att få proposition på detta mitt yrkande.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på det förhållandet, att ett bifall till herr Perssons i Fritorp yrkande skulle innebära ett rent avslag i alla avseenden. Utskottsmajoriteten däremot gick för sin del in för att kompromissa på sätt framgår av de tre rader herr Persson i Fritorp ville ha strukna. Detta bara såsom ett påpekande i förbigående.

Jag tycker, att det ligger en egendomlig dualism i herr Perssons i Fritorp anförande. Ena ögonblicket yttrar han, att riksdagen icke har en aning om vad det hela skulle komma att kosta, men i andra ögonblicket serverar han en rad siffror, varmed han naturligtvis vill skrämma upp kammarledamöterna, så att de icke skola våga rösta vare sig för utskottets förslag oförändrat eller för den av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.

Det förhåller sig emellertid på det sättet med denna sak, att utredningen till allra största delen redan är utförd av Svenska luftfartsförbundet utan anlitan av statsmedel i annan mån än att man tagit i anspråk det anslag riksdagen tidigare beviljat för ändamålet, ett anslag på jag vill minnas 5,500 kronor. Här har nu Kungl. Maj:t begärt ett litet belopp på 2,000 kronor för att kunna fullfölja och komplettera utredningen ifråga, och jag får säga, att man skall ha bra litet förtroende för Kungl. Maj:t, om man icke skall våga lägga i händerna på Kungl. Maj:t ett anslagsbelopp på 2,000 kronor, i synnerhet då man ser försiktigheten i den motivering för anslagets användande, som statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet givit i propositionen under sjätte huvudtiteln. Jag tror, att man med hänsyn till utvecklingen måste säga sig, att detta är något, som vi förr eller senare måste gå in för. Och då det förhåller sig på sätt jag påpekat och som herr Persson i Fritorp styrkt genom att anföra siffror ur luftfartsförbundets framställning, tror jag,

*Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

att man gör klokt i att icke rida spärr mot utvecklingen utan att i stället söka leda den in på sunda banor. De som ha förutsättningar att kunna bedöma denna sak ur postala synpunkter och ur affärssynpunkter ha alla tillstyrkt förslaget.

Beträffande herr Perssons i Fritorp resonemang vill jag påstå, att det har en förbluffande likhet med det resonemang, som fördes den dag, då Sverige skulle gå in för att bygga de första järnvägsnäten. I dag äro herrarna villiga att använda både järnväg och alla möjliga transportmedel, men herrarnas företrädare ville icke vara med om järnvägarna, emedan de tyckte, att de voro både riskabla och kostsamma. Jag tycker, att herr Persson i Fritorp såsom den framstegsvänliga person han i många avseenden är skulle akta sig för att nu hålla emot, ty det kan hända att han i framtiden får ångra, att han ställt sig motspänstig i detta fall.

På tal om miljonrullningen skall jag be att få upprepa den fråga jag framställde i utskottet: när det nu är på det sättet, att vi sedan i fredags ha två system här i landet för arbetslöshetens bekämpande, av vilka det ena handhaves av arbetslöshetskommissionen, och då nu arbetslöshetskommissionen för sin del sagt ifrån, att de ifrågavarande arbetena skulle vara synnerligen lämpliga såsom reservarbeten, är det då icke rimligt, att man tager hänsyn till behovet av lämpliga arbetstillfällen för den arbetskraft arbetslöshetskommissionen förfogar över. Dessutom vill jag tillägga, att det i utskottet upplysts om — och man har även nämnt det tidigare — att vi i vårt land icke kunna räkna med en verklig framtid för vårt flygväsende, om vi icke erhålla flera nödlandningsfält än vi ha. Dessa komma att bli till nytta huvudsakligen för den civila luftfarten, men vad man i det hänseendet gör, är heller icke bortkastat, om man ser saken ur de synpunkter, vilka herr Persson i Fritorp i allmänhet brukar lägga stor vikt vid, nämligen de militära synpunkterna. För min del skjuter jag de civila synpunkterna i förgrunden, men jag tycker, att herr Persson i Fritorp borde begagna sig av ett så utomordentligt tillfälle att få även sina synpunkter beaktade. Jag förstår därför icke, varför han icke i sin motivering kan komma fram till samma linje som jag.

Vidare upplystes det i utskottet, att man i åtskilliga av de stater i Europa, som äro av ungefärligen samma storleksordning som Sverige, använder nödlandningsfälten även till andra ändamål, såsom t. ex. i Holland, där man då och då har dem till betesmarker för stora fårhjordar. Man kan ju mycket väl tänka sig, att våra nödlandningsfält skulle kunna komma till nytta även på något motsvarande sätt.

Jag skall följa herr Perssons i Fritorp exempel och icke hålla något långt anförande. Jag har med det sagda velat motivera min anslutning till den reservation, som är avgiven av herrar Lindblad, Nilsson i Malmö m. fl. och som på det allra intimaste anknyter till det förslag Kungl. Maj:t framlade vid riksdagens början.

Herr talman, jag ber sålunda att få yrka avslag å såväl herr Perssons i Fritorp yrkande som utskottets hemställan samt bifall till den av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Lundquist**: Herr talman! Herr Anderson i Råstock var fullt på det klara med, att dessa nödlandningsfält en gång skulle komma till, och att det därför bara vore dumt att skjuta det hela på framtiden. Han fann också det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget på förevarande punkt ej blott mycket ofarligt utan även synnerligen klokt. Det kan emellertid ej förnekas, att me-

ningarna på denna punkt äro delade, något som bl. a. framgick av de synpunkter, som framfördes av herr Persson i Fritorp.

För min del kan jag icke inse, att Kungl. Maj:ts förslag är så alldeles oskyldigt och ofarligt som det vid första påseendet kan förefalla. Man lär nämligen icke kunna komma ifrån, att riksdagen genom ett bifall till detsamma binder sig för engångsutgifter på många miljoner kronor och likaså för årligen återkommande miljonutgifter. Börjar man väl en gång att lägga ned miljoner kronor på nödlandningsfältets iordningställande, är det nog, såsom herr Persson i Fritorp yttrade, fullkomligt säkert, att riksdagens handlingsfrihet därmed också är bunden.

Nu ligger det ju nästan i sakens natur, när det gäller flygtrafiken, att man skall sväva i det blå, men nog förefaller det mig ändå, som om statsmakterna gjorde klokt i att, när de taga ställning till dessa i ekonomiskt hänseende ganska omfattande frågor, söka ha fast mark under fötterna. Att emellertid ännu åtskilligt brister i utredningshänseende, tror jag icke någon kan vilja bestrida. Detta giver först och främst departementschefens eget uttalande till statsrådsprotokollet vid handen, och det synes mig också alldeles särskilt tydligt framgå av den reservation, som är avgiven av herr Lindblad m. fl., i vilken man ju utan vidare och utan ett enda ords motivering frånträder den av Kungl. Maj:t framförda tanken på en linje Stockholm—Malmö direkt och i stället förordar en helt annan flygled, nämligen linjen Stockholm—Göteborg—Malmö.

Beträffande kostnadsfrågan och dess alltjämt svävande läge har herr Persson i Fritorp redan påvisat, hurusom samma kostnader, som i fjol uppskattades till 1,156,500 kronor, i år av kommunikationsministern, sedan nya utredningar företagits, beräknas till ett belopp ungefär 5 gånger så stort. Skall man nu följa reservanternas och gå in för en led över Göteborg, som blir längre än den ursprungligen avsedda linjen, förmodar jag, att antalet nödlandningsfält — och därmed engångskostnaden — kommer att ytterligare ökas — med vilket belopp vet jag icke, och i reservationen antydes detta icke ens. Jag tror, att man i dag icke har någon som helst uppfattning om de definitiva engångskostnaderna för det hela. Och ungefär detsamma gäller beträffande driftkostnaderna. De sakkunniga ha på sin tid uppskattat den årliga driftkostnaden för en tur per dygn mellan Stockholm och Malmö och tillbaka igen till i runt tal 1 miljon kronor. Det är emellertid att märka, att de sakkunniga då räknade med en flyghastighet av 150 km. i timmen, under det man numera, enligt vad jag sett av uttalanden från sakkunnigt håll i pressen, räknar med en hastighet av minst 200 km. per timme. Jag förmodar, att en dylik ökning av hastigheten också med nödvändighet medför stegrade kostnader, liksom ytterligare ökade årliga driftkostnader uppstå, om flygningen sker i enlighet med reservanternas förslag den längre vägen runt Göteborg. Men till vilket belopp kostnadsökningen uppgår vet ingen — åtminstone har jag icke kunnat utläsa det ur tillgängliga handlingar.

Nu kan man naturligtvis ha den uppfattning, som herr Anderson i Råstock gav uttryck åt, nämligen att det här gäller en nödvändig sak, som i sig själv är så värdefull, att det är riksdagens skyldighet att taga förslaget, oavsett hur stora kostnader som uppstå. Jag kan dock icke ansluta mig till en dylik uppfattning. Jag förmodar, att någon större vinst för affärsvärlden här i Stockholm — och det är ju egentligen för denna, som nattlufttrafiken skulle ha någon betydelse — väl ändå icke kan ligga däri, att posten befördas *flygledes* mellan Stockholm och Malmö i och för sig, utan att vinsten i avgörande grad är beroende av vilken förkortning av befordringstiden, som man kan uppnå genom detta nya kommunikationsmedel, och givetvis även av vilka tider man får här i Stockholm för den ankommande och den avgående posten. Jag skulle tro, att just dessa tider böra tillmätas särskild vikt, när det gäller att värdesätta det

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

nya kommunikationsmedlets betydelse för affärsvärlden. Enligt min mening blir vinsten skäligen liten, om det t. ex. skulle visa sig, att man nödgas skicka i väg den postförande flygmaskinen tidigt på eftermiddagen eller kanske ännu tidigare. Så vitt jag tror mig veta, kan man i dag icke ens tillnärmelsevis säga, vilka möjligheter, man i det avseendet har att räkna med. Generalpoststyrelsen kan icke med bästa vilja i världen utan vidare bestämma ankomst- och avgångstiderna till och från Stockholm med hänsyn till vad som för affärsvärlden här är fördelaktigt, ty dessa tider äro på det mest intima sätt beroende av tiderna på kontinenten, i London och Paris. Och skulle vi följa reservanternas och anordna flygled över Göteborg till Malmö, skulle helt säkert den *reella* vinst, som flygtrafiken kunde erbjuda för affärsvärlden i Stockholm utöver vad den elektrifierade järnvägslinjen Stockholm—Malmö kan åstadkomma, icke bli alltför betydande. Statens kostnader för lufttransporten skulle däremot säkerligen bli mer än dubbelt så höga som för en snabb-befordran på den elektrifierade linjen — en snabb-befordran, som samtidigt skulle bli till gagn icke blott för rikets huvudstad utan för stora delar av vårt land.

Nu anser herr Anderson i Råstock, att man måste raska på och att denna sak är ingenting att resonera om. Jag vill då bara erinra om, att nattlufttrafik ännu icke finnes anordnad från och till London, affärsstaden framför alla andra. Jag vågar verkligen tro, att behovet för Stockholms vidkommande under sådana förhållanden icke kan vara så utomordentligt trängande, att man icke kan ha tid på sig att först ordentligt och på ett fullt tillfredsställande sätt utreda frågan.

Till slut skulle jag vilja rikta en mycket vördsam vädjan till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet, att han, vilken än utgången i riksdagen blir av förevarande fråga, ville taga under välvilligt övervägande, om det icke kunde vara lämpligt att närmare undersöka och utreda, huruvida och i så fall vilka *extra* förbättringar för en rimlig kostnad skulle kunna genom elektrifieringen av järnvägslinjen Stockholm—Malmö beredas icke blott posttrafiken utan även all annan trafik.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få uttala min anslutning till det förslag, som framförts av herr Persson i Fritorp, till vilket jag alltså yrkar bifall.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Jeppsson**: Herr talman! Då den siste ärade talaren riktade en direkt vädjan till mig, vill jag säga, att naturligtvis alla de fördelar elektrifieringen kan erbjuda såväl i avseende å befordran av post som i fråga om passagerartrafiken komma att utnyttjas så långt sig göra låter. Meningen med elektrifieringen är ju bl. a., att man skall åstadkomma kortare gångtider mellan Stockholm och Malmö, och det faller av sig självt, att även posten kommer att få utnyttja elektrifieringens fördelar vid södra stambanan.

Herr Lundquist nämnde, att vinsten för affärsvärlden icke skulle ligga däri, att posten befordras flygledes mellan Stockholm och Malmö, utan i den förkortade transporttiden för posten. Gentemot detta vill jag framhålla, att huru fort de elektriska tågen än komma att gå mellan Stockholm och Malmö, kunna de säkerligen aldrig i fråga om snabbhet upptaga tävlan med lufttrafiken. Sannolikt kommer nog även framdeles flygposten fram betydligt tidigare än den post, som befordras med järnväg. Det är ju alldeles klart, att affärsmännen äro mycket intresserade av att postflygningen upptages och upprätthålles, och man har från affärsvärldens sida gjort ganska stora insatser för den civila lufttrafiken i vårt land.

Anledningen till att detta ärende upptagits i statsverkspropositionen är ju den skrivelse, som förra hösten inkom till kommunikationsdepartementet från svenska luftfartsförbundet och varuti man hemställde, att av 1931 års riks-

dag måtte äskas erforderligt anslag till igångsättandet av behövliga arbeten för nödlandningsfältets anordnande. Man hade nämligen genom luftfartsförbundets försorg gjort vissa utredningar angående såväl behovet av nödlandningsplatser för landflygning som jämväl angående kostnaderna för dessa nödlandningsplatser i ordningställande. Kostnaderna för utredningen hade också bestritts av förbundet med cirka 20.000 kronor, av vilket belopp omkring 12,500 kronor ställts till förbundets förfogande av ledande svenska bolag. Denna omständighet torde visa, vilket intresse man inom affärsvärlden hyser för flygtrafikens utveckling.

Den utredning, som förbundet nu kom med, visade enligt mitt förmenande, att ett anordnande av nödlandningsplatser i den omfattning, som förbundet föreslog, skulle kräva så stora kostnader, att jag måste ifrågasätta, huruvida icke en ny utredning, åsyftande att undersöka, om icke möjligheter förefunnnes till ett billigare anordnande av dessa nödlandningsplatser, borde igångsättas. När nu herr Lundquist säger, att Kungl. Maj:ts förslag visar, att åtskilliga brister vidlåda denna utredning, är denna anmärkning riktig, men det är ju också därför, som Kungl. Maj:t begärt dessa 2,000 kronor för att komplettera utredningen och göra densamma tillförlitlig.

För att återkomma till den av luftfartsförbundet gjorda framställningen, så remitterades denna till olika myndigheter, och praktiskt taget alla hörda myndigheter hava tillstyrkt, att man skulle igångsätta arbeten för iordningställande av nödlandningsplatser. Kommerskollegium har t. ex. i sitt utlåtande anført, att ämbetsverket för sin del förordar att arbetena igångsättas snarast möjligt, och kommerskollegium betonar därjämte nattpostflygningens betydelse för affärsmännen. Generalpoststyrelsen säger i avgivet utlåtande bl. a.: »Enligt styrelsens uppfattning är det ett oundgängligt villkor för utvecklingen av den svenska post- och passagerareflygningen, att till såväl Stockholm som Göteborg upprättas ordentliga flygleder med landningsfält och belysning», och slutar med följande ord: »Generalpoststyrelsen vill fördenskill livligt tillstyrka bifall till svenska luftfartsförbundets förevarande framställning.» Chefen för generalstaben, som också beretts tillfälle att yttra sig i detta ärende, har för sin del tillstyrkt ansökan, att arbetena skulle igångsättas, och likaså chefen för flygvapnet. Arbetslöshetskommissionen har uttalat sig för att dessa arbeten, i vissa fall åtminstone, skulle utföras som statliga reservarbeten. Detta var anledningen till att Kungl. Maj:t i propositionen relaterade, hur ärendet låg till och just med hänsyn till den enligt min mening ofullständiga utredningen begärde detta lilla anslag av 2,000 kronor för komplettering av utredningen. Dessutom säger ju Kungl. Maj:t här på sid. 146 i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln att, »därest riksdagen icke uttalar annan mening, i ordningställandet av ett eller annat nödlandningsfält torde böra, om så ur arbetslöshetssynpunkt befunnnes lämpligt, få påbörjas redan innan utredningen i ärendet i sin helhet slutförts».

Jag förstår att många av kammarens och framför allt statsutskottets ledamöter funnit det betänkligt, att Kungl. Maj:t skulle kunna igångsätta arbetet på dessa nödlandningsfält innan utredningen är slutförd, men såsom framgår av statsverkspropositionen har min avsikt varit, att, endast då det med hänsyn till arbetslösheten på respektive orter kan vara lämpligt, skulle man igångsätta arbetet på ett eller annat nödlandningsfält, och att man då skulle välja sådana nödlandningsfält, till vilka man dels hade en klar och tydlig dispositionsrätt över marken och dels sådana, som under alla förhållanden skulle komma att ligga i den tilltänkta flygledens sträckning. Jag vill dessutom säga, att om riksdagen skulle i enlighet med reservanternas förslag ge Kungl. Maj:t detta bemyndigande att under vissa villkor igångsätta detta arbete, kan jag försäkra herrarna, att, åtminstone i vad på mig ankommer, skall all möjlig försiktighet

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

iakttagas därvidlag, och att man säkerligen icke skall, såsom herr Persson i Fritorp yttrade, låta miljonerna rulla. Jag ber därför att ännu en gång få försäkra herrarna, att all möjlig försiktighet skall iakttagas, och att man mycket noga skall göra klart för sig, innan arbeten igångsätts, att vederbörande nödlandningsfält verkligen komma att bli behövliga på de tilltänkta flyglederna Stockholm—Malmö och Göteborg—Malmö. Jag tror därför, herr talman, att riksdagen icke löper någon större risk genom att den ansluter sig till den reservation, som finnes fogad till här föreliggande utskottsutlåtande, statsutskottets utlåtande nr 154, vilken reservation ju i stort sett ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Järte: Herr talman! Den som tagit del av diskussionen i statsutskottet om detta ärende och som därför vet, vilka motiv som ligga bakom majoritetens ståndpunkt, har all anledning att meddela kammaren, att det egentligen är *motstånd mot själva lufttrafiken*, som dikterar statsutskottsmajoritetens ställningstagande i denna fråga.

För egen del senterar jag fullt ut de statsfinansiella motiv, som kunna anföras mot konsekvenserna av att man just nu ger sig i kast med undersökningar och eventuellt färdigställandet av dessa luftfartsleder. Men när riksdagen nyss beviljat dryga 23 miljoner kronor till elektrifieringen av södra stambanan, bör man ha klart för sig, att lufttrafiken är ett framtidens kommunikationsmedel, vars utveckling man icke bör motsätta sig, utan att man med mycket stort lugn kan bevilja åtminstone 2,000 kronor för att utreda frågan. Det är sannerligen ganska svårt att vara Kungl. Maj:t. Ty hade Kungl. Maj:t nu, såsom utskottsmajoriteten rekommenderar, tagit erforderligt belopp av tillgängliga medel, hade det säkerligen hetat, att Kungl. Maj:t förfarit högst egenmäktigt. Men när nu Kungl. Maj:t av yttersta — och något överdriven — försiktighet ber att få dessa 2,000 kronor av riksdagen, så vädrar genast statsutskottsmajoriteten en fälla. Man tror att herr statsrådet Jeppsson uppträder som råttfångaren från Hameln. Men envar, som känner och uppskattar hans ärliga väsen, vet att i *den vägen* har han inga talanger. Kammaren kan därför utan fruktan för sentima följder giva Kungl. Maj:t dessa 2,000 kronor och låta Kungl. Maj:t verkställa utredningen. Därefter står det riksdagen fritt att fullkomligt obunden taga ståndpunkt till utredningens resultat och till frågan hur man i fortsättningen skall förfara med denna planerade stambana för lufttrafiken.

Det framgår av tillgängliga handlingar och av eljest kända förhållanden, att såväl Europas som Nordamerikas kontinenter på ett par år genomdragits av luftleder med nödlandningsfält, vilka behövas dels i händelse av motorskada eller annat mankemang och dels såsom orienteringshjälp vid den alltmer förekommande nattflygningen. Skulle Sverige, som på kommunikationernas område i tekniskt och annat hänseende alltid gått i spetsen för utvecklingen, och när t. ex. det gällt järnvägarnas elektrifiering kommit så långt, icke följa med utvecklingen på detta område utan av fruktan för imaginära och utskottskonventionella konsekvenser motsätta sig detta anslag? Vi kunna icke på längden avstå oss från förbindelsen med den internationella lufttrafiken, vilket givetvis skulle bli följden, om vi framhärda i vår efterblivna isolering på detta område. Det är att befara, att de europeiska lufttrafikbolagen eljest lägga sig till med andra linjer, t. ex. till Finland. De fattiga Baltiska staterna bygga ut sina luftleder, danskarna likaså. Om norrmännen icke få tillfälle att flyga längs vår västkust, söka de sina vägar förbi vårt land, liksom finnarna komma att göra på ostkusten. Det är således på tiden, att Sverige härvidlag följer med. Det vet också var och en, att det kan in-

träffa sådana tekniska omdaningar i fråga om flyget, att en räntabel trafik när som helst kan möjliggöras. Hur flög icke kapten Hawks härordagen på 70 minuter mellan Stockholm och Oslo och på 1½ timme mellan Stockholm och Malmö! Där se herrarna, vilka tider som kunna komma i fråga inom en snar framtid. Man får verkligen åt postverket och affärsvärlden tryggt överlåta bedömandet av vad som kan vara lämpligt ur postal synpunkt. Såsom herr statsrådet framhöll, ha enskilda affärsmän genom sin beredvillighet att göra avsevärda kapitalinsatser för att uppehålla vår flygtrafik visat, att de behärta flygtrafikens stora betydelse.

Utvecklingen pågår också rastlöst. Jag läste härordagen i en tysk tidning att inom kort kommer en reguljär lufttrafikled för postalt ändamål att igångsättas mellan Berlin och Shanghai med en beräknad flygtid av 5½ dygn. Och varje sommar vidgas flygtrafiken. Herr Lundquist, som är en högre järnvägstjänsteman, behöver icke vara rädd för, att det skall mankera med hänsyn till anslutningen, ty även på detta område finns något som heter internationell tidtabellskonferens, som har till uppgift att klara upp dylika saker. Överhuvud taget förnam jag från herr Lundquists sida en viss jalousie de métier för järnvägarnas räkning. Jag beklagar våra dagars järnvägar, ty på marknaden få de konkurrera med bilarna med vansklig framgång, och i luften konkurrera flygmaskinerna. Men järnvägarna behålla säkerligen sin betydelse även i framtiden. Den tunga transporten tillhör dem, och de som äro rädda för att flyga komma allt fortfarande att resa med järnväg. Elektrifieringen kommer också att i sin mån stärka järnvägarnas konkurrensförmåga. Men man skall därför inte motsätta sig utvecklingen på kommunikationernas område såsom t. ex. skedde på sin tid i England, då först kanaltrafiken bekämpades med näbbar och klor av alla diligensinnehavare och sedan järnvägstrafiken av kanaltrafikens utövare. Det är samma sak, som går igen här. Herr Anderson i Råstock påminde om, att den som ser efter i våra ständprotokoll från 1800-talets mitt skall finna, att enahanda synpunkter och betänkligheter i olika avseenden då framställdes emot järnvägsbyggandet. Bakom utskottets ståndpunkt ligger därför icke så mycket dessa statsfinansiella betänkligheter, ty dem är ju riksdagen själv herre över, när den stunden kommer, utan där bakom manifesterar sig en instinktiv motvilja ur olika synpunkter mot det nya kommunikationsmedlet.

Herr Persson i Fritorp förklarade, att »det var fullkomligt huvudlöst» att här hålla på den lindbladiska reservationen. Jag förvånar mig över, att min högt ärade vän herr Persson i Fritorp, som har ett så gott och klart huvud, kan komma med ett sådant påstående. Men han tillspetsade yttermera det paradoxala i sin ståndpunkt, då han rent av begärde, att kammaren skulle utesluta ur utskottets motivering dess enligt min mening nätt och värdefullaste passus, nämligen att Kungl. Maj:t skall ha rätt att igångsätta statliga reservarbeten på vissa nödländningsfält. Varför skulle detta strykas? Det är klart, såsom också herr Anderson i Råstock framhöll, att när man nu beviljat 10 miljoner kronor till arbetslöshetskommissionen, och dessa arbeten äro särskilt lämpade som reservarbeten, då bör man inte förhindra Kungl. Maj:t och arbetslöshetskommissionen att använda sig av den möjlighet, som här finns. Sedan tio år tillbaka har man haft permanent förläggning av arbetslösa på våra flygplatser. Med Kungl. Maj:ts medgivande nedlades åren 1919—1923 icke mindre än 3 miljoner kronor på Malmens flygfält med resultat, att detta blivit satt i ett ypperligt skick. Sedan flera år finns permanent förläggning på Bulltofta flygfält och på Ljungbyhed, som ju är flygskolans övningsplats. Dessa enkla terrasserings- och schaktningsarbeten lämpa sig bra för arbetslösa, som icke äro tränade grovarbetare. Ur denna synpunkt äro således dessa nödländningsfält ypperliga objekt för statliga reservarbeten. Jag

*Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

hoppas därför, att, om kammaren nu tar majoritetens förslag, herr Perssons i Fritorp yrkande på denna punkt dock icke skall gå igenom.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.

Med herr Järte förenade sig herrar *Winkler* och *Olson* i Göteborg.

Herr Strindlund: Herr talman! Jag tycker nästan att herrar flygentusiaster uppträtt något för fordrande i den debatt, som här ägt rum, ty utskottsutlåtandet är nog icke så farligt som herrarna försöka göra det till.

Vad själva utredningen beträffar ber jag att i första hand till herr Anderson i Råstock, som höll så hårt på förslaget om att vi skola anvisa dessa 2,000 kronor, få rikta den frågan: Varför behöva vi taga upp 2,000 kronor i ett särskilt anslag för att få denna utredning i gång, då vi ha så stora utgifter för åtskilliga andra utredningar och kommittéer, som gå in i det stora kommittéanslaget? Jag anser icke, att man bör uppföra denna utgiftspost särskilt, ty vill man ha utredningen igångsatt, kan Kungl. Maj:t igångsätta den på vanligt sätt med tillbuds stående medel. Anvisandet av dessa 2,000 kronor enligt reservanternas och Kungl. Maj:ts begäran anser jag fullkomligt onödigt, vilken uppfattning man nu än må ha i själva sakfrågan.

Vad däremot den andra frågan beträffar, nämligen det yrkande, som gjorts av herr Persson i Fritorp, har utskottet bara sagt, att utskottet anser det alltför riskabelt, att, innan vi veta vad det hela kommer att sluta på för summa, nu utan vidare uttala oss för, att arbetet skall påbörjas, innan tillräcklig utredning om kostnaderna föreligger. Men å andra sidan har utskottsmajoriteten icke velat sagt ifrån, att icke dessa nödländningsfält skulle vid val av lämpliga reservarbeten kunna komma i fråga. Med andra ord, skillnaden mellan utskottets förslag och herr Perssons i Fritorp förslag är bara den, att utskottet icke vill direkt förbjuda arbetslöshetskommissionen att utföra detta arbete, därest den finner ett sådant arbete ur nödhjälpsarbetssynpunkt behövt och lämpligt. Då det ju ofta kan vara svårt för kommissionen att finna lämpligt arbete, skall man alltså kunna taga upp detta arbete likaväl som något annat, ty givetvis finns det andra nödhjälpsarbeten, vilkas igångsättande måste ur ekonomisk synpunkt betecknas såsom minst lika huvudlösa.

Jag finner därför, att jag, med hänsyn till vad som förut sagts av herr Persson i Fritorp, i övriga delar av utskottets utlåtande kan inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan i sin helhet.

Herr Danielsson: Herr talman! Jag anser mig skyldig att motivera, varför jag har avlämnat en blank reservation vid det föreliggande betänkandet, men jag skall lova att icke länge upptaga tiden, då frågan redan kanske är tillräckligt debatterad.

Inom såväl utskott som avdelning rådde mycken strid om det föreliggande kungl. förslaget, och man sökte ifrån olika håll få en sammanjämkning av meningarna till stånd, och undertecknad var speciellt intresserad av en dylik sammanjämkning. Man hade särskilda beredningar och sammanträffanden för att komma dithän, att man skulle kunna framlägga ett enigt utlåtande, men detta lyckades icke. Vid sådant förhållande ansåg jag mig i hastigheten såsom en liten protest böra avlämna en blank reservation.

Vad sedan själva sakfrågan beträffar, så har ju den, icke minst av herr kommunikationsministern, reducerats till de proportioner, som den i verkligheten har. Här är ju fråga om, att Kungl. Maj:t skall få 2,000 kronor till en utredning, vartill riksdagen redan förut beviljat medel. Man har gentemot detta förfaringsätt anmärkt, att det ju går att taga dessa 2,000 kronor ur an-

slaget till kommittéer och utredningar. Jag förstår för min del inte, varför riksdagen skall säga något dylikt. Kungl. Maj:t har ju varit synnerligen lojal mot riksdagen i detta fall, och jag instämmer med herr Järte däri, att hade Kungl. Maj:t förfarit på annat sätt utan riksdagens hörande, hade säkerligen detta kommit att medföra gruff i saken från olika håll.

Vad nu frågan om flyget och dess framtid beträffar tjänar det väl icke mycket till att ge sig in på en debatt om den saken. Vi torde nog litet var vara på det klara med, att flyget är ett kommunikationsmedel, som ständigt utvecklar sig, och som tillhör framtiden. Jag kan för min del icke dela den misstro gentemot flyget, som i allt fall ligger bakom utskottsmajoritetens uttalande här i dag.

Vad frågan om anslaget till reservarbetena beträffar, så är det ju tydligare sagt ifrån i herr Lindblads m. fl. reservation, hur man härvidlag vill ha det, än i statsutskottets betänkande. Jag vill peka på, att det finns en alldeles överväldigande majoritet inom utskottet, som ingenting har emot dessa reservarbetens igångsättande, och då man nu vet, att dessa arbeten icke komma att utföras i någon stor skala utan endast där behovet det nödvändiggör, tycker jag att inte behöver man väl vara så rädd för den saken. Det är, såsom anmärktes av den föregående talaren, så, att hela det stora problemet om upprättande av flyglinjer komma vi att få taga ställning till en gång i framtiden, kanske i en mycket nära liggande framtid. Vad det nu är fråga om prejudicerar icke vårt ståndpunktstagande den gången. Vi ha fullt fria händer, om vi en gång skola besluta att i större eller mindre utsträckning anordna flyglinjer. Under sådana förhållanden och då jag tycker, att man inte bör genom ett misstroendevotum gentemot en utredning försöka rida spärr mot en ofrånkomlig utveckling, finner jag, att jag mycket väl kan gå med på den reservation, som afgivits av herr Lindblad m. fl.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag skall börja med att uttrycka min stora vördnad och respekt för kommunikationsministern. Jag är ju gammal kamrat med honom i det parti, vi tillhöra, och jag har som sagt alltid hyst stor respekt för honom. Men det är inte utan, att jag börjar tycka, att hans psyke något liknar landshövdingens i Härnösand. Han är med ett ord för snäll. Det är ju egentligen inte något fel hos en karl att vara snäll, men det får dock enligt min mening inte gå för långt, och allra minst då det gäller ett statsråd. Herr kommunikationsministern har här låtit påverka sig av luftfartsförbundet och av aerotransport och troligen också av postgeneralen. Ett statsråd får efter min mening inte vara alltför snäll och bara lita på vad den och den framhåller, utan han bör ha rak rygg och stå emot frestelserna, även när han har att göra med personer, som vilja utnyttja hans snällhet.

Min uppfattning är, att vi gå alldeles för fort fram här i Sverige i dessa tider. Om det vore under gyllene dagar, då vi hade gott om pengar, skulle det kunna lämpa sig att taga sig för både det ena och det andra, men under nuvarande tider tycker jag att man bör hålla tillbaka en smula. Luftfartsförbundet, som redan ödslat över 20,000 kronor på undersökningar angående dessa nattpostflyglinjer och rörande iordningställande av nödlandningsfält, har beräknat kostnaderna till 8,150,000 kronor. Men det stannar nog inte vid den summan, utan därtill kommer nog åtskilligt mera. Jag tänker, att i den summan inte inbegripits vare sig belysning eller arrende för den mark, varom kontrakt uppgjorts med jordägarna. När dessa saker komma till, så misstänker jag, att summan nog flyger upp i 12 eller 15 miljoner kronor. När vi, såsom förut påpekats, beviljat 23 miljoner kronor för elektrifiering av banan mellan Malmö och Järna, så tycker jag, att man bör hejda sig någon smula.

Jag var jämte några kamrater en afton ute på Ladugårdsgärde och tittade på

*Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

autogiron, den nya flygmaskinen, som vi inte sett förut här i Sverige. Den behöver inte större landningsfält eller uppstigningsfält än tvärs över salen här. Skola vi då lägga oss till med så stora fält, som det här är fråga om? Jag är rädd, att vi göra stora uppoffringar i onödan, om vi bevilja pengar till dessa nödlandningsfält. Denna autogiro var ju ofantligt intressant. Alla de herrar, som voro ute där, sågo, hur den landade och steg upp på en liten plan, som inte var fullt så lång som här tvärs över kammaren. När man ser sådana företeelser, tycker jag, att man borde hejda sig litet grand och rent av baxna för de nödlandningsfält, det här är fråga om. Vad veta vi om autogiron? Det är en så ny konstruktion. Nästa år kanske den maskinen är den, som lämpar sig bäst för långflygning. Det vet man inte. Man skyller nu på att den inte kan gå lika fort som maskinerna utan de där stora vingarna över kroppen. Men vad vet man om hur farten kan ställa sig ett annat år för den maskinen!

Jag förstår inte, varför det skall vara så kolossal brådska t. ex. med posten. Man kan ju telefonera. Vi ha sett i dagens tidningar om nya uppfinningar i fråga om telefon. Man kan tydligt och klart tala med varandra snart sagt till vilken punkt av världen som helst. Kan man då inte uppgöra sina affärer på telefon och sedan bekräfta den muntliga uppgörelsen med telegram. Och vill man samma dag skicka ett brev med tåget till Malmö, så kan det brevet vidarebefordras med flygmaskin ut till alla möjliga platser på kontinenten. Brevet kan ju då innehålla t. ex. förslagskontrakt och ritningar rörande vad man kommit överens om. Jag kan inte föreställa mig, att det kan vara en sådan förfärlig brådska med att befordra posten, som man här gör gällande.

När kommunikationsministern var uppe för en stund sedan, var han mycket angelägen att tala om att så gott som alla hörda myndigheter i sina utlåtanden tillstyrkt det förslag, kommunikationsministern här framlagt. Men inte gjorde man så, när vi behandlade frågan om beredskapsarbetena. Jag framhöll då, att de länsstyrelser, som avstyrkte, voro nära dubbelt så många som de som tillstyrkte det förslaget. Men nu stöder sig kommunikationsministern just på myndigheterna och menar, att han kan åberopa de förmånliga uttalandena från deras sida. Man handlar, tycker jag, ena gången si och andra gången så.

Jag vill verkligen vädja till kammaren att här hejda sig något. Kunna vi inte åtminstone dröja ett år och se, vad den nya flygmaskinen duger till nästa år. Det är en så hastig utveckling på flygväsendets område. Man får se nya saker snart sagt dagligen. Nya uppfinningar komma jämt och ständigt. Kan det då vara lämpligt att sätta i gång med en så dyrbar sak som denna, vilken kanske om några år är av noll och intet värde?

Jag ber till sist, herr talman, att få yrka bifall till det av herr Persson i Fritorp framställda yrkandet om att stryka de tre sista raderna i utskottets motivering och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Jeppsson**: Herr talman! Det är alldeles riktigt vad herr Järte nyss sade därom, att det är svårt att vara Kungl. Maj:t. När man hörde min högt ärade vän herr Olofsson i Digernäs anförande, så måste man verkligen få den uppfattningen, att hur man än gör, så är det illa. Nu klandrade herr Olofsson i Digernäs mig, därför att jag åberopat de tillstyrkande uttalandena från myndigheterna. Men när frågan om beredskapsarbetena var före i riksdagen, klandrade herr Olofsson vederbörande statsråd för att man icke tagit tillbörlig hänsyn till de hörda myndigheternas yttranden. Alltså, tar man hänsyn till myndigheterna, så är det icke bra, och tar man icke hänsyn till myndigheterna, så är det också illa. Jag undrar, hur man egentligen skall ställa sig i ett dylikt fall.

När sedan herr Olofsson i Digernäs säger, att jag låtit min medfödda beskedlighet menligt inverka och låtit påverka mig av luftfartsförbundet och andra, så vill jag bestrida detta. Det förslag, jag framlagt, beror inte på någon undfallenhet från min sida mot vare sig luftfartsförbundet eller andra utan därpå att jag anser, att vi även i Sverige måste följa med i den stora internationella utvecklingen på flygväsendets område och att således även vi måste göra något för att förr eller senare ordna landflyglinjer åtminstone till rikets huvudstad. Jag vill också erinra, att de framställningar, som gjorts av luftfartsförbundet, icke voro av den mycket anspråkslösa natur, som Kungl. Maj:ts förslag är, utan gingo ut på, att Kungl. Maj:t skulle av innevarande års riksdag äska erforderligt anslag för igångsättande av arbetet med anordnande av nödlandningsfält. Kungl. Maj:t har upptagit luftfartsförbundets framställning endast i det hänseendet, att Kungl. Maj:t hos riksdagen begärt ett anslag å 2,000 kronor för komplettering av den genom luftfartsförbundet gjorda utredningen, och dessutom har man begärt bemyndigande att, om så skulle befinnas lämpligt, igångsätta arbetet med iordningställandet av ett eller annat fält såsom reservarbeten.

När man säger, att de 2,000 kronor, som behövas för utredningens komplettering, kunde Kungl. Maj:t mycket väl ha skaffat sig i alla fall genom att anlita kommittéanslaget, så må ju detta vara riktigt. Men jag befarar, att det är alldeles riktigt vad en kammardamot nyss sade mig, nämligen att hade jag gjort det, så hade jag fått ovet. Det är väl ganska troligt i varje fall. Jag vill också påpeka, att till ett liknande ändamål, nämligen för utredning rörande luftfartsleden Göteborg—Malmö, beviljade förra årets riksdag ett särskilt anslag å 5,500 kronor. Det kan därför inte vara ur vägen, att Kungl. Maj:t i detta fall velat tala om för riksdagen, att vi behöva dessa nu begärda medel — låt vara att de inte utgöra mer än 2,000 kronor — för komplettering av denna utredning samt anhållit, att riksdagen ville anvisa beloppet. Jag tror därför fortfarande, att det kan vara skäl att kammaren biträder den av herr Lindblad m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag ber att till herr Olofsson i Digernäs få säga, att jag tycker, att han skyndar litet fort med miljonerna. Om herrarna lade märke till det, så hade herr Persson i Fritorp hunnit fram till 8 miljoner, och av den starka farten, som tydligen uppstod av herr Perssons i Fritorp och herr Lundquists anföranden, ramlade herr Olofsson i Digernäs i väg till 15 miljoner med detsamma. Vi kunna komma ganska långt, om vi fortsätta på den vägen. Herr Olofsson i Digernäs tyckte också, att vi kunde vänta åtminstone ett år för att se, vad det kan bli av den nya flygmaskinen, autogiron. Jag vill inom parentes påpeka, att han ramlat i väg väl fort med sin beundran för den också. Han har ju bara sett denna maskin en gång. Jag kan upplysa kammaren om att den maskinen är resultatet av tio års arbete, och jag tror, att man har rätt att dra den slutsatsen, att herr Olofsson i Digernäs är litet väl snabb i sina omdömen om den utomordentliga effektivitet i fråga om att stiga rätt upp, som denna maskin skulle besitta. Jag tror, att det är en riktig teknisk sats, att varje anordning, som är ägnad att komplicera en maskin, på samma gång också är ägnad att sätta ned hastigheten, och det gäller nog också om en sådan där slända, som jag skulle vilja kalla den. Jag skulle kunna anknyta till den bild, herr Olofsson i Digernäs nyss använde i fråga om maskinens små behov av landningsfält. Om vi antaga, att denna sal vore en autogiro och att maskinen med last ombord skulle stiga i mycket skarp vinkel, då skulle, förmodar jag, både läktarpubliken och herr Olofsson och jag hamna i den nedre delen av maskinen, och hur det skulle gå med manövreringsförmågan, vet jag sannerligen inte. Det är inte skäl

*Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

att skynda så fort, herr Olofsson i Digernäs, det är bättre att skynda långsamt, såsom Kungl. Maj:t här vill.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr **Lundquist** i Rotebro: Herr talman! Jag fäster uppmärksamheten på att, fastän här lämnats så många olika uppgifter på vad denna anordning skulle kosta och fastän statsutskottets högt ärade vice ordförande skämtat och drivit litet med dem, som kommit med dessa siffror, så har han icke själv brytt sig om eller kanske inte kunnat lämna någon som helst uppgift å var någonstädes kostnaderna verkligen komma att ligga. Det om något torde visa, att frågan icke är utredd, såsom vi hava sagt, vi som gått emot förslaget.

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet sade, att hur fort man än kör på den elektriska järnvägen, så kan man ändå inte komma upp till samma hastighet som för flygmaskinen. Därutinnan skulle jag vilja hålla med herr statsrådet, men det är dock att ihågkomma, att man flyger inte från posthuset vid Vasagatan här i Stockholm, utan det tarvas åtskillig tid, innan man kommer ut till flyghamnen. Vidare skall posten vara sorterad, innan man lägger in den i flygmaskinen. När man kör på järnväg, kan det arbetet utföras under gången. Av poststyrelsens egen expert på området har medgivits, att man därför bör räkna järnvägen åtminstone en timme till godo vid jämförelse med flygmaskinen. Vill man sedan gå in för den anordning, som jag tillåtit mig peka på i min motion, nämligen att framföra en extra postmotorvagn, möter det säkerligen inga omöjligheter att uppnå en hastighet å järnvägen av över 100 kilometer i timmen, utan att man för att sätta banan i stånd till en sådan prestation skulle, enligt vad jag vågar tro, behöva lägga ned mer än, låt mig säga, omkring ett par miljoner kronor. Om man sedan vill göra en jämförelse med vad som på detta sätt kan presteras å ena sidan järnvägsledes, å andra sidan flygledes, så lär det nog icke bli alltför mycket över till flygledens fördel, synnerligast om man skall flyga den längre vägen över Göteborg, som nu herrar reservanter föreslå, av orsak som vi emellertid ännu inte fått någon som helst upplysning om. Jag erinrar om att Kungl. Maj:t har tänkt sig, att man skulle flyga direkt från Stockholm till Malmö. Reservanterna ha desavouerat Kungl. Maj:t på den punkten men utan ett ords motivering.

Jag har också förgäves sökt att få fram av de uttalanden, som från reservanternas sida äro gjorda, vad man *reellt* skulle vinna på denna nattlufttrafik. Det har sagts, att man måste följa med och inte bli efter. Det är ju sant, men det ger i och för sig egentligen bra litet bröd.

Det kanske kan vara av visst intresse i detta sammanhang att litet närmare titta på, vad vi tjäna på den nattlufttrafik som för närvarande upprätthålles; vi ha ju sådan sommartid. Jag skall icke komma med något eget uttalande, eftersom jag ju i viss mån, som herr Järte sade, är part i målet. Jag skall i stället hålla mig till uppgifter ur en posttjänstemännens egen tidsskrift, som jag har i min hand. Med naturen från Stockholm skall posten enligt tidtabellen komma till London kl. 11.55 på dagen. Det har då sagts, att posten är utdelad vid lunchdags. Emellertid har en utredning, som man gjort, visat, att postbefordringen i London tager mera än tre timmar från flygmaskinernas landningsplats till adressaterna, och posten delas där ut tidigast vid fyratiden på eftermiddagen. Var femte dag — står det här — kom i fjol posten inte alls trafikanterna till handa den dagen utan först påföljande morgon. således samtidigt med den post, som skickas med nattåg från Stockholm till Malmö och därifrån med dagflygmaskin. Även om posten delas ut vid fyratiden på eftermiddagen, tror jag knappast, att fördelarna äro så oerhört mycket större än om den delas ut med första turen på morgonen. Men man

flyger, och det är kanske, när det kommer till kritan, huvudsaken. Vad man vinner, betyder måhända mindre.

Sedan säger herr Järte, att det här gäller egentligen bara 2,000 kronor. Jag har mycket stor respekt för min ärade vän herr Järte, men nog tror jag han skämtar litet, när han säger, att här skulle verkligen pudelns kärna ligga i dessa 2,000 kronor. Jag har för övrigt i min motion inte yrkat avslag på Kungl. Maj:ts begäran i det avseendet, utan jag har tyckt, att riksdagen mycket väl kunde gå med därpå. För mig har huvudsaken varit, att riksdagen sade ifrån, att inga arbeten få sättas i gång på nödlandningsfält, förrän utredningen är klar. Det är det hela och det som för mig är det väsentliga.

Nu säga åter alla andra, att det gäller ju endast utredning och eventuellt att sätta i gång med något mindre arbete. Alltjämt skulle vi, för att tala med herr Danielsson, vara fullständigt obundna. Förlåt, jag frågar: är det någon som tror det? Vi hade en debatt i mars månad om anslag till Aero-transport. När det då från visst håll gjordes anmärkningar mot det anslaget och framställdes yrkande på att anslaget skulle slopas, förklarade herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet — ja, statsrådet är nu tyvärr inte inne i kammaren — att även om man aldrig så gärna ville komma ifrån anslaget, så var det nu omöjligt, ty, sedan Sverige en gång gått in för dessa internationella luftleder, som det då var fråga om, så var det omöjligt att sedan rygga tillbaka. Skola vi inte i dag, då det nu gäller nya luftleder, stämma i bäcken, ja, då tillåter jag mig fråga, när man överhuvud taget skall ingripa, för att det ej skall sägas vara för sent.

Jag kan icke finna, att de skäl, som här anförts från herrar reservanternas sida, äro sådana, att andra kammaren behöver tveka att följa utskottet. För att ingen tvekan skall råda om innebörden av utskottets hemställan, tycker jag också, att det är klokt att taga den ändring beträffande motiveringen, som herr Persson i Fritorp föreslagit.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Här finnas så många flygsakkunniga, att man känner sig rätt enkel, då man skall yttra sig. Eftersom jag inom utskottet bidragit till det resultat, vartill utskottsmajoriteten kommit, finner jag mig emellertid böra säga några få ord för att motivera denna min ståndpunkt.

Mitt motiv är helt enkelt det, att jag icke anser, att man gör klokt i att vara med om att bevilja ett särskilt anslag för denna utredning, ett anslag som under inga förhållanden kommer att räcka till för att verkställa den utredningen. Det är bara en liten handpenning, som Kungl. Maj:t begär. Vi hava för vår del ansett, att det icke behöves något särskilt anslag. Är det så, att Kungl. Maj:t anser, att en överarbetning och vidare utredning bör ske, så har Kungl. Maj:t pengar till sitt förfogande, även om intet anslag nu beviljas, och Kungl. Maj:t kan fullfölja det arbete varom fråga är. Vi ha på dessa grunder ansett, att dessa 2,000 kronor icke böra av riksdagen beviljas.

Vad sedan angår utskottets motivering i den del, där herr Persson i Fritorp yrkat avslag, ber jag att få säga, att riksdagen har aldrig lagt sig i vilka arbeten Kungl. Maj:t har ansett lämpliga att igångsättas av A. K. Därför ha vi inte velat vara med om att giva uttryck för någonting, som kunde tydas så, att här kommer riksdagen att vilja i fortsättningen besluta, vilka arbeten A. K. skall utföra. Vi ha ansett, att det må stå Kungl. Maj:t fritt. Om i något visst fall det kan anses lämpligt och påkallat, så bör det icke vara hinder för att det anordnas sådana här nödlandningsfält som nödhjulsarbeten, i den mån dessa pengar räcka till. Detta är orsaken till att jag inte ansett skäligt att vara med om att stryka denna passus i motiveringen. Jag vill bestämt säga ifrån, att det får icke anses vara så, att riksdagen därigenom på ett eller annat sätt har bundit sig, utan först sedan man sett kostnadsförslag, kan det vara tid att be-

*Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
utredning
rörande
luftfartsled
Stockholm—
Malmö.
(Forts.)

vilja anslag. Att binda Kungl. Maj:t i fråga om nödhjälpsarbeten, det vilja vi inte vara med om. Det är hela saken.

Jag ber att med dessa ord få hemställa, att kammaren ville följa utskottets förslag. Genom att så göra stå vi absolut obundna och ha rätt att fordra att få se, vad kostnaderna komma att bli för dessa nödlandningsfält. Jag menar, att man har all anledning att stå mycket tveksam, ty vi hava här hört olika talare framhålla olika summor. Herr Anderson i Råstock och herr Olofsson i Digernäs ha talat om 8 miljoner och 15 miljoner. Inom utskottet ha, det får jag säga, dessa miljoner rullat i oändlighet. Jag anser, att vi göra klokt i att akta oss för att gå för långt, innan vi få se, var någonstädes miljonrullningen verkligen slutar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag oförändrat.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Beträffande kompletteringsanslaget på 2,000 kronor vill jag bara fästa kammarens uppmärksamhet på, att man såvitt mitt minne ej sviker gått in för att i fråga om kommittéutredningar så vitt möjligt hänföra särskilda anslag till olika grupper av utredningsärenden, och att vi ha gått ifrån den gamla metoden, att Kungl. Maj:t fått så att säga taga ur en sump och sedan redovisa i blå boken för användningen.

Till herr Lundquist skulle jag vilja säga, att han har sorgfälligt försummat att ange, vad hans expresståg skulle kosta i anskaffning av underhåll i framtiden. Det får vara nog med att peka på detta.

Beträffande posten i London är det på det sättet, vilket jag tror, att herr Lundquist har reda på, att det är en förlegad ståndpunkt, att dela ut posten så sent som han angav. Det har satts igång en ändring på initiativ av svenska myndigheter, som upptäckt, att det icke var lika snabb service på den engelska sidan som i Sverige, och det är icke meningen att fortsätta på det sättet, när den nya postflygning kommer igång, som man nu tänker sig. Den postflygning, som hittills ägt rum, har för övrigt endast varit ett experiment, som icke har hunnit inarbetas i allmänt medvetande.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen yttrade, att han komme att framställa propositioner beträffande de under överläggningen framställda yrkandena först i vad de avsåge utskottets hemställan samt, därest denna hemställan bifölles, därefter, i vad de hänförde sig till motiveringen; och gav herr talmannen i enlighet härmed nu propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den av herr Lindblad m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Anderson i Råstock, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 154, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Lindblad m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nejpropositionen, vadan kammaren bifallit den av herr Lindblad m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 9.

Härpå upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett markbytesavtal mellan kronan och Göteborgs stad m. m.

*Ang.
godkännande
av ett mark-
bytesavtal
mellan kronan
och Göteborgs
stad m. m.*

I överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t uti en till riksdagen avlåten, den 13 februari 1931 dagtecknad proposition, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, föreslagit riksdagen, hemställde utskottet, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 13 februari 1931 omförmälda den 2 december 1930 mellan chefen för Göta artilleriregemente och Göteborgs stads drätselkammare ingångna preliminära avtal under förutsättning, att staden godkände de av departementschefen föreslagna jämkningarna i detsamma;

b) medgiva, att den kronan tillkommande mellangiften finge efter Kungl. Maj:ts beprövande, i mån av behov disponeras för uppförande av nya byggnader för ammunitionsförråd vid Kviberg samt för ordnande av förläggningsförhållandena å Tånga hed; och

c) medgiva, att blivande överskott å berörda mellangift finge tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Johansson** i Fårekulla: Herr talman! Jag skall be att få yttra några få ord beträffande förläggningen på Tånga hed. Denna hed användes som lägerplats av Göta artilleriregemente under den tid på året, då skarpskjutningar bedrivs på Remmene. Lägerplatsen är belägen cirka 12 kilometer från Remmene skjutfält. Det långa avståndet mellan förläggningsplatsen och skjutfältet vållar ju vissa olägenheter för regementet, då ju trupperna dagligen få åka denna sträcka till och från skjutfältet. Det är tydligt, att därigenom borttages mycken tid.

Nu har utskottet i sin motivering uttalat, att frågan om förflyttning till Remmene skulle anses vara förfallen. Det har tidigare varit ifrågasatt flera gånger, att Remmene skjutfält skulle utvidgas. Förslag därom var senast före vid 1928 års riksdag. Frågan blev emellertid uppskjuten till dess Skillingaryds skjutfält bleve ordnat. Det torde därför vara troligt, att Remmene skjutfält i en snar framtid kommer att utvidgas. Jag anser det vara synnerligen oklokt om riksdagen nu skulle besluta, att förläggningen på Tånga skall i all framtid vara kvar där. Det kan ju tänkas, att den blivande utredningen ger vid handen, att det är lämpligare att samtliga byggnader förläggas till Remmene, den plats där övningarna bedrivs. Tånga hed har ju nu ingen annan uppgift egentligen än att vara en tomtplats för de byggnader, som regementet behöver använda under sin sommarförläggning, då skarpskjutningar pågå på Remmene. Manskapet har ju aldrig haft några baracker att ligga i på Tånga hed, utan det har alltid fått ligga i tält. Det torde därför vara nödvändigt att genomföra det förslag, som Kungl. Maj:t nu har framlagt, att vissa provisoriska byggnader skola uppföras för manskapets förläggning. Som jag förut anført, anser jag, att frågan om lägerplatsens förflyttning icke bör fastslås utan bör hållas öppen. Jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka en sådan ändring av utskottets motivering att, efter strykande av en del därutav, densamma får följande lydelse: »Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Då de föreslagna barackbyggnaderna ej äro avsedda att bliva vinterbonade, synes det enligt utskottets mening böra tagas under övervägande, huruvida icke

Ang.
godkännande
av ett mark-
bytesavtal
mellan kronan
och Göteborgs
stad m. m.
(Forts.)

ifrågavarande byggnader lämpligast böra uppföras av trä i stället för, såsom föreslagits, av korrugerad plåt.»

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan med denna ändring i motiveringen.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Det är säkerligen av mycket stor vikt, att kammaren i detta ärende följer statsutskottets rekommendation både ifråga om utlåtandets kläm och dess motivering. Förhållandena på Tånga hed respektive Remmene äro av den beskaffenhet, att en rubbning av dem på något sätt för visso skulle åsamka statskassan rätt avsevärda utgifter, såväl ifråga om byggnadskostnader som ifråga om markinlösen. Statsutskottet har vid besök på båda platserna blivit så övertygat om riktigheten av sitt uttalande, att utskottet funnit anledning hävda, att någon rubbning av de nuvarande förhållandena vare sig i det ena eller det andra avseendet icke är att tillråda.

Jag hemställer, herr talman, med dessa ord om bifall till utskottets hemställan med godkännande av dess motivering.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan med godkännande av dess motivering, dels ock på bifall till det av herr Johansson i Fårekulla under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Johansson i Fårekulla begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 155 med godkännande av utskottets motivering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Johansson i Fårekulla under överläggningen framställda yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 10.

Vidare företogs till avgörande statsutskottets utlåtande, nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för utvidgning av Skillingaryds skjutfält.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 63 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att för utvidgning av Skillingaryds skjutfält för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte för utvidgning av Skillingaryds skjutfält för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Jag ber endast att i korthet få säga, att jag icke skall göra någon opposition mot det slut, var-

Ang.
anslag för
utvidgning av
Skillingaryds
skjutfält.

till utskottet i detta fall kommit. Däremot vill jag icke vitsorda riktigheten av de anvisningar, utskottet gör i sin motivering. Jag skall emellertid heller icke ingå i någon polemik på den punkten. Jag vill endast säga, att dessa anvisningar icke verka övertygande på mig utan att de i fortsättningen måste bli föremål för en objektiv prövning.

Ang.
anslag för
utvidgning av
Skillingaryds
skjutfält.
(Forts.)

Herr Kilbom: Herr talman! I anslutning till de yrkanden, som från vårt håll tidigare ställts vid behandlingen av anslag av förevarande natur och under förevarande huvudtitel, ber jag att få yrka avslag på statsutskottets hemställan. Jag vill tillägga att de synpunkter, vi tidigare ha anfört mot anslag till militära ändamål, nyligen ha fått en bekräftelse, som borde kunna övertyga t. o. m. den mest klenrogne, nämligen i fråga om militärens användande mot arbetarklassen. Alltså, herr talman, dels på tidigare anförda skäl avslag å varje anslag till militära ändamål, dels också såsom protest mot det sätt, på vilket man uppträtt, avslag på utskottets hemställan.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Det lär väl icke råda någon som helst meningsskiljaktighet därom, att militären icke skall användas för ändamål, som äro fjärran dess tänkta uppgift. För den sakens skull behöver jag alltså inte, såvitt jag förstår, biträda ett förslag om avslag på denna framställning.

Det gäller här närmast ett anslag för utvidgande av ett skjutfält, ett anslag, som är gammalt i huvudtiteln. Utskottet har nedsatt summan med något litet mer än hälften. Hans excellens statsministern anser, att han i det fallet kan biträda utskottets förslag, fastän han ej kan vara med om vissa delar av utskottets resonemang. Jag skall på den punkten ej ge mig in på ett försök till polemik, därför att det tydligen är så, att man ej polemiserar sig fram till klarhet i denna sak. Vederbörande departementschef får i samband med riksdagen lösa detta spörsmål så fördelaktigt för staten som möjligt är.

Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kilbom: Herr talman! Det måtte ha förekommit en missägning i herr Törnkvists anförande, då han sade, att inga delade meningar råda därom, att militären ej skall användas till annat än dess tänkta ändamål. För den händelse han med detta »tänkta ändamål» menar mot den s. k. yttre fienden, tycker jag, att händelserna under sista tiden visa, att det ej blott råder delade meningar om att militären skall användas till detta ändamål, utan även att de, som anse, att den skall användas för *andra* ändamål mot landets arbetare, uppenbarligen göra precis som de vilja och t. o. m. gå så långt, att de, som verkligen förgått sig och brutit ej blott mot gällande lag utan även mot det allmänna rättsmedvetandet, spatsera omkring fria, medan regeringen satt sig i spetsen för långt gående straffåtgärder mot dem, som vågat påtala, att övergrepp skett på sätt här anförts.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Kilbom, i anledning varav efter given varsel följande voteeringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 156, röstar

Ja;

Ang.
anslag för
utvidgning av
Skillingaryds
skjutfält.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 11.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan upptaget sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 75 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 6 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 75, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar samt förslag till förordning om erkända sjukkasor och förordning om moderskapsunderstöd, *dels* bevilja anslag till sjukkasseväsensdets befrämjande, att användas enligt grunder, i huvudsak överensstämmande med ett vid propositionen fogat förslag till bestämmelser i sådant hänseende, samt *dels* bevilja anslag till sjukkasor, som meddelade moderskapsunderstöd, att användas enligt i propositionen angivna grunder.

De i propositionen innefattade förslagen avsågo en omorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet samt åtgärder för ökat moderskapskydd.

Propositionen hade hänvisats, i vad den avsågo författningsförslag, till lagutskott samt i övrigt till statsutskottet. Efter överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hade den behandlats av sammansatt utskott. Till detta utskott hade jämväl från statsutskottet hänskjutits Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln framställda förslag om anslag till sjukkasseväsensdets befrämjande (punkten 21) samt till sjukkasor, som meddela moderskapsunderstöd (punkten 22).

Till utskottet hade ock hänvisats följande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75 väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 210 av herr Östergren *m. fl.*,

nr 215 av herr Norling *m. fl.*,

nr 216 av herr Norling och

nr 221 av herrar Nylander och Nordborg samt

inom andra kammaren

nr 353 av herr Höglund i Göteborg *m. fl.*,

nr 366 av herr Spångberg *m. fl.*,

nr 367 av herr Öhman *m. fl.*,

nr 369 av herr Wijkander,

nr 370 av herr Carlström *m. fl.* och

nr 371 av herr Olson i Torsby *m. fl.*

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte antaga det av Kungl. Maj:t framlagda i punkten intagna förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar;

B) att riksdagen, med förklarande att det vid ifrågavarande proposition fogade förslaget till förordning om erkända sjukkassor ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga i punkten intaget förslag till förordning om erkända sjukkassor;

C) att riksdagen, med förklarande att det vid ifrågavarande proposition fogade förslaget till förordning om moderskapsunderstöd ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga i punkten intaget förslag till förordning om moderskapsunderstöd;

D) att riksdagen måtte under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen sjukförsäkring, höja det ordinarie förslagsanslaget till sjukkasseeväsendets befrämjande, nu 3,670,000 kronor, med 270,000 kronor till 3,940,000 kronor;

E) att riksdagen måtte medgiva, att för användningen av nämnda anslag finge gälla grunder, i huvudsak överensstämmande med ett vid utskottets utlåtande såsom bilaga fogat förslag till bestämmelser i sådant hänseende;

F) att riksdagen måtte under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen sjukförsäkring, till sjukkassor, som meddelade moderskapsunderstöd, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 190,000 kronor att användas enligt av departementschefen angivna grunder; och

G) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna I: 210, 215, 216 och 221 samt II: 353, 366, 367, 369, 370 och 371, i den mån de icke blivit tillstyrkta eller eljest beaktade genom vad utskottet hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

a) beträffande utskottets hemställan i dess helhet av herrar *Ernfors, Johanson* i Hallagården, *Svensson* i Grönvik, *Järte* och *Aronson*, vilka hemställt, att riksdagen måtte med avslag i övrigt å Kungl. Maj:ts förevarande proposition besluta

A) att under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen sjukförsäkring, höja det ordinarie förslagsanslaget till sjukkasseeväsendets befrämjande, nu 3,670,000 kronor, med 270,000 kronor till 3,940,000 kronor;

B) att för användningen av nämnda anslag, i vad anginge bidragsansökningar, som inkomme efter den 1 januari 1932, skulle vidtagas sådana ändringar i nu gällande grunder, att dels statsbidraget i förhållande till antalet sjukdagar utginge med 40 öre för varje sjukdag och dels nu stadgad begränsning av detta bidrag, för sjukkassa till högst 2 kronor per medlem och för fortsättningskassa till högst 50 öre per medlem, bortfölle;

C) att under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen sjukförsäkring, till sjukkassor, som meddelade moderskapsunderstöd, för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 190,000 kronor; och

D) att i ämnet väckta motioner, i den mån de ej kunde anses besvarade genom vad av reservanterna hemställts, icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

b) beträffande tredje stycket av punkten 4 i förslaget till bestämmelser angående statsbidrag åt sjukkassor av herrar *Oscar Olsson, Hagman, P. Albert Bergström, Jansson* i Falun och *Magnusson* i Kalmar.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Jansson** i Falun, som yttrade: Herr talman! I avseende å föredragningen av sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande nr 8 får jag hemställa, att detsamma må företagas till avgörande punktvis med iakttagande, att punkten B behandlas före punkten A, att punkten B företages till avgörande på det sättet, att först föredrages det av utskottet tillstyrkta förordningsförslaget, där så erfordras paragrafvis, med slutstadganden och rubrik sist, varefter utskottets hemställan föredrages, att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet, samt att författningstext ej må behöva uppläsa i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölls.

I enlighet med den sålunda godkända föredragningsordningen föredrogs först *utskottets i punkten B) intagna förslag till förordning om erkända sjuk-kassor.*

Efter föredragning av 1 § anförde:

Herr **Järte**: Herr talman! Det är nu fjärde gången under loppet av sex år, som riksdagen har att taga ställning till en reform av den frivilliga sjukförsäkringen, och det är tredje gången det föreligger en kungl. proposition, som i huvudsakliga grunder är byggd på de principer, som nu äro framlagda i förslaget. Kammaren ser också, att oppositionen i stort sett rekryteras ur samma kretsar. Under sådana förhållanden skulle man kunna nöja sig med att hänvisa till protokollen från förda debatter under gångna år och jämväl till den vid betänkandet fogade reservationen, vilkas undertecknare jag tillhör. Såväl i många debatter som nu i reservationen ha framförts enahanda betänkligheter mot reformförslaget år efter år.

Om det varit så ställt, att ingenting inträffat sedan i fjol, hade debatten från vår sida kunnat göras mycket kort. Men det är allom bekant, att så ej är förhållandet. Tvärtom har åtskilligt hänt, som enligt vår uppfattning stärker vår kritik gent emot den föreslagna reformen. Dessa händelser hänföra sig dels till den tidpunkt som valts och dels till den utredning, som ligger till grund för förslaget.

Vad nu först tidpunkten beträffar, så är det reservanternas mening, att den är mycket olämplig med hänsyn till de pågående andra utredningarna på socialförsäkringens område. Det är sant, att därvidlag föreligger i stort sett ingen förändring sedan i fjol. För egen del nämnde jag då i debatten, att jag fann det obetänkt av kammaren att besluta en reform av den frivilliga sjukförsäkringen, därför att jag visste, att inom pensionsförsäkringskommittén, där man sedan tre år tillbaka är sysselsatt med frågan om en grundlig omorganisation av pensionsförsäkringen, man kommit på tanken att undersöka lämpligheten och möjligheten av att skilja pensionsförsäkringen i dess tvenne beståndsdelar, ålderdomsförsäkring och invaliditetsförsäkring, och undersöka utsikterna för att kunna lägga den senare, invaliditetsförsäkringen, dit den rätteligen hör, nämligen till sjuk-kassorna. De skäl, som tala för en sådan förändring, skall jag ej gå in på. De ha varit så starka, att på denna punkt har pensionskommittén beslutat verkställa sitt projekt och gått i författning om att verkställa en undersökning om det svenska sjuk-kasseväsendets ekonomiska ställning, vilken utredning anförtröts åt kommitténs sekreterare, professorn i försäkringsmatematik vid Stockholms högskola Cramér, som enligt kommitténs och alla försäkringsexperters mening varit den för uppgiften mest skickade.

Till den Cramérska undersökningen återkommer jag i det följande. Men jag vill nu först fasthålla och understryka den synpunkten, att när sålunda denna kommitté överväger en sådan reform, som jag nämnde, är det klart, att om kommittén beslutat sig för att söka få fram en positiv lösning i den riktningen, kommer denna ej att lämna det svenska sjukkasväsendet oberört. Då måste detta omdanas så, att det blir i stånd att mottaga denna nya viktiga uppgift.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Nu säga förslaget anhängare, att i alla händelser hyfsar man ekvationen genom att taga det steg, som propositionen anbefaller. Man åstadkommer större enhetlighet och reda, och därigenom sammanfalla kommitténs intentioner med propositionens riktlinjer. Det är ej så alldeles säkert, att så är förhållandet. I närvarande stund vet man ej alls, hur pensionsförsäkringskommitténs projekt kommer att gestalta sig. Om det svenska frivilliga sjukkasväsendet gestaltas så, som propositionen avser, vet man ej, om det blir den lämpliga formen för invaliditetsförsäkringens inkorporering i detsamma. Jag måste vädja till kammaren, om ej i en sådan situation all klokhet och gammal riksdagspraxis bjuda att vila på hanen och låta de problem lösas samtidigt, som ha ett ofrånkomligt sammanhang. Denna min uppfattning är ingalunda något uttryck för de obotfärdigas förhållningshinder utan en övertänkt och rationell syn på problemet.

Härtill kommer, att 1929 på våren skedde åtskilligt annat nytt på detta område. Då tillsattes statens sjukvårdskommitté, som sysslar med det allmännas sjukvårdsuppgifter. Och det säger sig självt, att åtskilligt av betydelse vore att vinna, om denna kommitté kunde gå till sin uppgift i samarbete med sjukkasväsendet, så att icke nu, då sjukvårdsersättningen skall bli en obligatorisk prestation för de nya kassorna, vi — vid sidan av medicinalstyrelsens och pensionsförsäkringens — välsignas med ett sjukkassornas medicinalväsen. När man vidare ser på de nya uppgifter, som tillkomma sjukkassorna genom att de skola vara ett administrativt organ för det nya moderskapsunderstödet, vill jag erinra om, att våren 1929 också tillsattes en annan kommitté, de s. k. organisationsakkunniga, som skulle ha till uppgift att omdana den kommunala socialförvaltningen i enhetlig riktning. Det måste sägas vara en egendomlig åtgärd att, innan denna kommitté blivit färdig med sitt viktiga uppdrag, som hälsats med stor tillfredsställelse inom alla kommunala kretsar, införa en helt ny understödsform, som administreras av en ny organisation utan sammanhang med den kommunala lokala socialförvaltningen.

Reservanterna hålla sålunda ur socialförsäkringens egen synpunkt före, att den närvarande tidpunkten är olämplig för en sjukkassereform.

Vad sedan angår det andra nya moment, som tillkommit sedan i följ, är det enligt reservanternas bestämda övertygelse av ännu mer vägande betydelse för frågans bedömning. Det gäller den undersökning av det svenska sjukkasväsendets ekonomiska ställning, som utförts av professor Cramér, och som delgivits det sammansatta stats- och andra lagutskottet. Utredningen återfinna herrarna i en bilaga till reservationen. Det är första gången en sådan undersökning blivit gjord, och det må sägas, att det är mycket uppseendeväckande förhållanden, som här blivit blottade. Ingen kunde nämligen på förhand veta, att de svenska sjukkassornas ekonomiska ställning, sedd ur denna kritiska synpunkt, var så svag, som visat sig vara fallet. Jag skall ej här ingå på de närmare orsakerna härtill. De sammanhänga med försäkringstekniska kalkyler, som jag för min personliga del ej behärskar utan där jag sätter min lit till en av landets främste sakkunniga på området i fråga. Jag kan så mycket lättare underlåta detta, som jag ser av talarlistan, att en för denna uppgift mycket mer kompetent ledamot av kammaren än jag, nämligen herr Wijkander kommer att ingå på saken. Så mycket står i varje fall utom diskussion, att

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

man måste rikta den allvarliga förebråelsen mot de kommittébetänkanden och sakkunnigutredningar, som under det sista årtiondet sysslats med dessa frågor, att de på ett beklagligt sätt förbisett denna omständighet, och att säkerligen ett reformförslag, som fotats på nu kända fakta, skulle tett sig annorlunda.

Den, som möjligen anser, att de Cramérska siffrorna äro en svartmålning, blir tagen ur sin villfarelse genom den replik på utredningen, som sjukkaspektören delgivit utskottet och som finnes intagen som bilaga B till reservationen. Här medges, att med de förutsättningar, under vilka Cramér verkställt sin undersökning, skulle åtminstone ett minimiunderskott på 64 miljoner kronor för de frivilliga sjukkasorna föreligga, om deras aktiva och passiva jämföras. Professor Cramér kommer till en siffra av 188 miljoner, och sanningen ligger kanske någonstans mitt emellan. Siffrorna förskjuta sig emellertid uppåt på grund av att sjukkasbyråen inom socialstyrelsen i sina kalkyler diskonterat den förhöjning på 15 % av avgifterna, som de sista årens ökade sjuklighet bort medföra.

Det svenska sjukkasväsendet är sålunda för närvarande ekonomiskt synnerligen svagt. Nu är frågan, om detta skulle kunna avhjälpas genom den föreslagna reformen. Härmed skulle öppnas en utväg att komma ifrån de brister, som föreligga. Ja, kammaren kan vara säker om, att för många sjukkasor, som under senare år genom egna kalkyler kommit underfund med att deras ekonomiska position är svag, har det säkerligen varit ett avgörande motiv för deras anslutning till förslaget. Man kan eljest ej förklara ett förhållande, som jag personligen känner till, att flera sjukkasor varit emot förslaget, men sedan man granskat deras ekonomiska ställning, äro deras ledande män de mest energiska förespråkare för reformen för att på så sätt rädda kassorna från befarad framtida misär. Men därmed stärkes ej de nya sjukkasornas ekonomiska ställning! Cramér projicierar på den nya reformen de resultat, till vilka han kommit beträffande sjukkasornas ställning, varigenom det visar sig, att de nya kassorna redan från början, vid starten, äro för starkt ekonomiskt belastade. Om med nuvarande system en kassa råkar i obestånd, betyder det ej, att därmed hela systemet brister. Det är som med sparbankerna. Om en sparbank ute i orterna fick dålig ekonomi, omhändertogs den av andra sparbanker, och ställningen sanerades. På samma sätt skulle det nu bli här. Om en sjukkas nu går över styr, omhändertages den av andra. Men får man en monopolorganisation med frivillig anslutning och byggd så, att centralkassorna utgöra en oundgänglig del av systemet, då kunna icke de andra, sannolikt också försvagade centralkassorna träda emellan, då måste staten hjälpa till ifall något skulle hända en sådan centralkassa. Det är härutinnan, som ur statsekonomisk synpunkt så stora farhågor för framtiden anmäla sig. Man kan befara att det efter ett antal år finnes flera eller färre centralsjukkasor med stora efterkrav på statsverket. Jag beundrar verkligen herr finansministerns mod, då han med detta nya perspektiv för ögonen ändock ger sin anslutning till förslaget. Men det är ju så med den parlamentariska ansvarsdivisionen, att de som besluta en reform veta, att när efterräkningens dag kommer, är det andra män och andra förhållanden, och på det viset kan inget som helst omedelbart ansvar utkrävas. Men nog borde medvetandet om att en sådan eventualitet kan hota och att statsfinansernas ställning för framtiden icke inbjuder till någon nämnvärt stor optimism föranleda ett uppskov med reformen.

Sålunda: vad som hänt sedan i fjol visar, att tidpunkten är mindre lämplig än någonsin och att sådana nya fakta blivit framdragna, som skulle kräva en ny utredning, innan man ger sig in på sådana nya och osäkra vägar som dem riksdagen nu beträder.

I övrigt tala, såsom i reservationen framhållits, de tidigare framförda skälen mot bifall till förslaget, och dessa äro av både organisatorisk och statsekono-

misk art, vartill kommer den kritik Sveriges läkarkårs majoritet riktat mot reformen.

Vad själva organisationen angår, måste var och en, som satt sig in i dess detaljer, medge, att den är tillkrånglad. Den visar, att den tillkrånglade organisationen är också trassligt tänkt. Men den som erinrar sig frågans parlamentariska förhistoria vet, hur det kommer sig, att man fått denna besynnerliga anordning, som icke förefinnes på andra håll, nämligen lokalsjukkassor med begränsade skyldigheter och med huvudpunkten lagd på dessa central-sjukkassor. 1926 och 1927 gällde det att finna syntesen mellan å ena sidan lokalsjukkassornas krav på ett enhetsystem av territoriella sjukkassor och å den andra rikssjukkassornas bestämda protest mot att uppslukas av enhetskasssystemet. De hävdade sin partikularism med den seghet och den konservatism, som är utmärkande för icke minst demokratiska, folkliga organisationer. Hur svårt var det exempelvis ej för den svenska fackföreningsrörelsen att genomföra principen om enhetliga industriförbund, därför att de gamla yrkesförbunden vägrade att uppslukas av industriförbunden. På samma sätt krävde rikssjukkassorna att få fortleva efter enhetskasssystemets digerdöd, och då uppfann 1926 års särskilda utskott denna överbyggnad, som skulle bli en räddningsasyl för de hotade rikssjukkassorna. Det är riktigt, att 1926 voro vi alla med om den då beslutade riksdagsskrivelsen, men enigheten gällde endast utredningen, men icke det konkreta egendomliga projekt, som presenterades 1927 och som kommit igen 1930 och 1931.

Det är klart, att man ur den rationella socialförsäkringens synpunkt måste vara anhängare av det territoriella enhetskasssystemet, men det går också med tvåkasssystemet. Därpå ha vi exempel i ett sådant mönsterland för den frivilliga sjukkasserörelsen som Danmark. Jag var härom året i Odense och fann, att där funnos två, sinsemellan konkurrerande sjukkassor. Det gick bra; det bästa är dock ett konsekvent genomfört enhetskasssystem. I samband härmed vill jag säga, att nu skulle man kunna klämma till, om man verkligen ville en effektiv reform, en reform med enhetskasssystem i enlighet med 1923 års besparingskommittés förslag, därför att rikssjukkassorna, som voro huvudstyrkan i motståndet 1926 och 1927, nu äro så uppmjukade och möra dels genom inbördes oenighet och dels genom insikten om sitt svåra ekonomiska läge, att om Kungl. Maj:t i år känt sig mera obunden av fjolårets proposition, hade man kunnat våga försöket att lägga fram en proposition, som byggde på enhetskasssystemet. Det hade varit mera rationellt och måhända bättre passande för eventualiteten av antydd framtida omgestaltning av pensionsförsäkringen. Jag har härmed icke utfäst mig att verka för ett sådant förslag, men det hade ur nyss framförda synpunkter varit bättre och av två onda ting äro vi med nuvarande regeringssystem vana att nödgas välja det minst onda.

Nu kan man i stället befara, att eftersom det finnes sjukkassor med god och sjukkassor med sämre ekonomi, de senare utan tvekan gå in på den nya linjen och därmed starta de nya sjukkassorna från början med de dåligare kassornas risker — medan kassor med god ekonomi betänka sig noga och räkna efter vad det finns för risker och fördelar med den nya linjen. Det kan då också komma att visa sig, att där det på en ort finnes en sjukkassa för lantbruksbefolkningen och en annan för industriarbetare, den förra, som har god ekonomi, stannar utanför, medan sjukkassan för industriarbetarna går in. Det kan vidare hända, att många sjukkassor, som fasthålla vid begravningshjälpen, som nu skall försvinna, fortsätta utan statsbidrag. Med den hotande avgiftshöjningen — sjuk-kasseinspektören har ju medgivit att avgiften ligger för närvarande 15 procent under vad den borde vara — och den ytterligare stegringen genom de nya sjukvårdskostnaderna, kan det bli en avgiftsstegring i de nya kassorna på 15—30 procent, som i sin tur, när det gäller frivillig anslutning, kan verka avskräc-

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

kande på reformförslagets förverkligande. Hur själva stapelavlöpningen skall ske, är svårt att bilda sig en konkret föreställning om. Hur man skall kunna in concreto konstruera ihop centralsjukkassorna och de lokala sjukkassorna ha vi inom utskottet förgäves eftersport. Det finns därför fara för att reformen kan slå slint och bli ett fiasko, då man icke, som det heter i reservationen, har garanti för att vare sig det nuvarande medlemsbeståndet marscherar in i de nya kassorna eller dessa kunna föra den frivilliga sjukförsäkringen framåt.

Reservanterna förneka icke det faktum, att den frivilliga sjukvårdsrörelsen behöver reformeras och det ganska grundligt. Det finnes onekligen för mycket kassor. Men kammaren skall komma ihåg, att dödsdömd är ingalunda den rörelsen. Det är en falsk föreställning, att denna vår största folkvårdsrörelse håller på att falla sönder. Nej, mina herrar, när man ser på medlemsökningen, som är 50,000 under 1929, och vidare besinnar, att den tidigare frivilliga lovärda koncentrationssträvan skulle fortsätta, om kassorna finge vara i fred för lagstiftningen, så kan man vara övertygad, att, om sjukkassorna lämnas åt sig själva, skola de av egen kraft kunna åstadkomma en organisatorisk koncentration och ekonomisk konsolidering. Ty varför skulle sjukkassornas medlemmar i vårt land, en miljon svenska medborgare, som i allt väsentligt äro samma personer, som äro medlemmar i fackorganisationer och konsumtionsföreningar och där visat, vad de kunna åstadkomma av egen kraft utan statens bistånd, varför skulle de vara så mycket sämre såsom sjukkassememlemmar? Dessa lager av svenska folket kunna klara sig alldeles ypperligt, när de få sköta sina affärer själva. Den kraften ligger i frivilligheten. Men den dämmer man upp genom denna strävan att monopolisera organisationsformerna. Men det är kanske den strategiska baktanken att föra den frivilliga sjukvårdsrörelsen in i en återvändsgränd, varifrån räddningen måste komma *genom den obligatoriska sjukförsäkringen?* Hade man i detta nu den obligatoriska sjukförsäkringen och kunde säga: var så god och gå in i kassorna, det kostar så och så mycket, då kunde man tvångsvis få stark organisationsbyggnad uppförd, men att införa en monopolistisk yttre organisation med frivillig anslutning, är ett betänkligt missgrepp.

Det vore bättre och klokare att låta det svenska sjukkasseeffolket självt sköta sin organisation och ge det vad det rättvisligen borde få: den fulla kompensationen för penningvärdets fall och ökat statsbidrag, vilket skulle stärka de nuvarande frivilliga sjukkassornas ekonomiska ställning, och det åsyftar också den Norlingska motionen. I följd yttrade reservanterna att de gillade detta uppslag, och i år infria de detta löfte genom att tillstyrka bifall till motionen. Vi komma alltså icke tomhända till kassorna. Jag är för min del övertygad om att sjukkasseeffolkets majoritet, om referendum anställdes om de båda alternativen: regeringens förslag och den Norlingska motionen, skulle rösta för den Norlingska motionen och be att få sköta sina angelägenheter i fred tills vidare som hittills.

De som sedan gammalt hålla på den obligatoriska försäkringen och med alltjämt svidande besvikelse funno, att 1919 och 1920 det statsekonomiska läget förbjöd den planens förverkligande i enlighet med det Lindstedtska kommittéförslaget, nalkas målet på den långa omvägen via den frivilliga försäkringen. Det är det, som gör ett bifall till propositionen så betänkligt, därför att det kan stunda tider, då det svenska statsverket trots sin utomordentligt starka ställning kommer att digna under de bördor, som genom denna försäkring komma att påvåla detsamma. Det syns i sanning högst vanskligt, att just nu när framtiden erbjuder så ovissa perspektiv och utan minsta kännedom om kostnaderna för t. ex. en reform av pensionsförsäkringen binda staten vid nya automatiska utgiftsposter på femte huvudtiteln. Den är tillräckligt betungad redan nu, och här jämrar varje år över dessa automatiska utgiftstegringar, men kam-

maren kommer sannolikt utan att blinka att nu votera denna väldiga utgiftsstegring. Det heter att vi spara in på fattigvården och på kostnaderna för den offentliga hälsovården. Alla dessa utfästelser ha slagit slint såväl i vårt land som annorstädes. När pensionsförsäkringen infördes, sade man, att den skulle lända till lättnad i fattigvårdsbördan. Men vad se vi? Fattigvårdsbördan växer år för år i kapp med statsutgifterna för pensionskostnaderna. Sådana förhoppningar, som att dessa miljoner, som utgå i form av automatiska utgiftsposter, skulle verka minskande på andra utgifter ha alltid visat sig vara illusoriska. Därför säga vi reservanter, att den, som går med på propositionen, banar väg för den obligatoriska sjukförsäkringen, vars förverkligande i utlandet, i Tyskland och England, under de senare åren visat sig vara så avskräckande.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Det tredje skälet, som kvarstår från i fjol, är läkarkårens invändningar. Kammaren minns, att de tillkommo i sista stund i fjol, i det att läkarföreningarna uttalade protester mot reformen. Det sades då, att de förmåtts därtill genom överrumpling. Dessa föreningar ha nu haft tillfälle att i lugn och ro efter vederbörlig remiss begrunda vad reformen innebär, och de flesta vidhålla sin avböjande ståndpunkt. Majoriteten av Sveriges praktiserande läkare kritiserar systemet av skäl, som hedra kåren, därför att man lätt kan räkna ut vad läkarna skulle komma att tjäna på socialförsäkringen. Men de säga med tanke på sina utländska kolleger: inled oss icke i frestelse. Kammaren torde fästa stort avseende vid denna starka opinionsyttring av den svenska läkarkåren.

Dessa äro de huvudskäl, som alltjämt tala för avslag på propositionen och bifall till reservationen, varom jag, herr talman, härmed ber att få hemställa.

Med herr Järte förenade sig herr *Anderson* i Norrköping.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Larsson**: Herr talman! Såsom redan omnämnts av herr Järte, är det i år föreliggande förslaget till sjukförsäkringsfrågans lösning till alla väsentliga delar överensstämmande med den proposition i samma ämne, som av den föregående regeringen framlades vid förra årets riksdag. Det kan för den skull icke vara erforderligt att nu gå in på någon närmare redogörelse för förslagets innebörd beträffande de väsentligare nyheter, som propositionerna både i fjol och i år föreslå i förhållande till den nuvarande ordningen på området. Jag skall tillåta mig att i stället i all korthet dels framföra några synpunkter i anslutning till den reservation, som är fogad vid det sammansatta utskottets utlåtande, dels därtill också knyta några reflexioner med anledning av vad reservanternas talesman i kammaren, herr Järte, nu har anfört.

Både av den tryckta reservationen och av det nu hållna anförandet framgår, att reservanternas anse enahanda betänkligheter gentemot förslaget kvarstå i år som föregående år och att i år därtill komma förstärkta invändningar av organisatorisk och statsekonomisk natur. Vidare hänvisar man till läkaroppositionen, varjämte anmärkningar särskilt riktas mot försäkringstekniska brister i förslaget.

Vad de organisatoriska betänkligheterna beträffa, säga icke reservanternas så särskilt mycket om dem. De framhålla allenast, att man kan säga, att den nuvarande sjukförsäkringen i stort sett på ett ändamålsenligt sätt motsvarar en frivillig socialsjukförsäkrings syften; och de tillägga, att man vet vad man har, varemot det är ytterst vanskligt att kunna förutsäga vad man framdeles skall få. Herr Järte underströk dessa synpunkter och gjorde särskilt gällande, att den nuvarande frivilliga försäkringen har så många fördelar i jämförelse med den föreslagna nya organisationen, att man måste hysa betänkligheter, innan man går in på dessa nya vägar. Frågan är då, vad det är, som är

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

så ändamålsenligt, att man icke bör släppa det. Jag vill gärna medge, och det har också kommit till uttryck på flera ställen i propositionen, att den stora folkrörelse, som skapat den nuvarande sjukförsäkringen, från det allmänna sida är förtjänt av det högsta erkännande. Den har på eget initiativ och med anlitande av egna medel och frivilliga krafter byggt upp en organisation, som ur samhällets synpunkt är förtjänt av allt erkännande, men det kan icke bestridas, att sjukkasserörelsen för närvarande är behäftad med brister av sådan art, att samhället icke kan likgiltigt äse den utveckling, som äger rum.

Först må framhållas, vad också herr Järte något berörde, nämligen att den nuvarande organisationen är i fullkomlig avsaknad av den enhetlighet, som torde vara nödvändig för en rationell organisation på detta område. Herr Järte sade, att det föreslagna systemet är tillkrånglat genom lokalsjukkassor och därpå byggda centralsjukkassor. Men vad skall man då säga om den nuvarande organisationen med ett otal kassor av olika slag: lokala kassor, yrkeskassor, rikskassor, kassor, som ha sin verksamhet begränsad på annat sätt, kassor som lämna förmåner av de mest olikartade slag och ha premier som äro satta efter helt och hållet olika grunder. Alla dessa kassor driva inbördes en konkurrens, som omöjlig kan betecknas såsom sund och lyckosam för utvecklingen på detta område. Man kan dessutom icke bortse ifrån att den nuvarande frivilliga sjukförsäkringen icke varit i stånd att lämna sådana prestationer åt de sjuka, att ur samhällets synpunkt tillbörliga krav få anses vara tillgodosedda. Man måste vidare enligt min mening beteckna det såsom en brist i den nuvarande sjukförsäkringen, att man i allt för ringa utsträckning lämnar läkarvård åt de sjuka, utan i allra flesta fall nöjer sig med att enbart utbetala sjukpengar. En omständighet, som också vid flera tillfällen, då denna fråga förts fram, betonats vara en brist i den nuvarande sjukförsäkringen är, att den genom alla dessa kassor med olika villkor och av olika slag omöjliggör en förflyttning från den ena kassan till den andra. Trots den anslutning, som kommit till stånd, torde man vara berättigad påstå att i förhållande till vårt lands folkmängd denna folkrörelse dock alltjämt har en alltför ringa anslutning.

Den viktigaste erinringen mot den nuvarande sjukförsäkringen — jag ber att ett ögonblick få återkomma därtill — är den osunda konkurrensen mellan kassorna, varigenom dessa sänka sina avgifter så långt som möjligt för att på det viset locka till sig medlemmar, och vilken också frestar kassorna att bjuda det mesta möjliga i prestationer i förhållande till avgifternas storlek. På det sättet utsätts kassorna för att få hela sin ekonomi derangerad. Utan minsta tvivel är det denna osunda konkurrens mellan kassorna, som fört ett stort antal sjukkassor fram till att få en alltför svag ekonomisk ställning, en sak, som jag sedan kommer att säga ytterligare något om.

Herr Järte gjorde gällande — och det har också påståtts i pressen — att det skulle föreligga en faktisk majoritet inom den svenska sjukkasserörelsen, som önskar att bibehålla den nuvarande ordningen, och som alltså motsätter sig reformsträvanden av det slag, som äro framförda i propositionen. Om den saken kan man ingenting med säkerhet säga, men så mycket kan man förvisso uttala, att man av de manifestationer av svenska sjukkassefolkets mening, som kommit till offentligt uttryck genom deras officiella organ, för samarbete mellan de båda stora sjukkasseorganisationerna, och av alla andra uttryck för opinionen måste draga den slutsatsen, att en mycket betydande majoritet av det svenska sjukkassefolket är anhängare till de reformlinjer, som äro uppdragna i propositionen.

Herr Järte fäste särskilt avseende vid — och det göra också reservanterna — det samband, som råder mellan övrig socialförsäkring och denna försäkringsgren, och han gjorde särskilt gällande, att detta samband skulle göra den nu-

varande tidpunkten särskilt olämplig för en lösning av sjukförsäkringen. Det var i synnerhet pensionsförsäkringskommitténs arbete och utredningar, som borde avvaktas, och herr Järte antydde, såvitt jag förstod honom rätt, att ett reformbeslut nu skulle avlägsna oss från den enhetlighet på detta område, som man eftersträvar, och som riksdagen tidigare uttalat sig för — detta ha också reservanterna sagt — samtidigt som det skulle medföra betydande risker med hänsyn till den organisation, som kan komma att föreslås av den nu arbetande pensionsförsäkringskommittén.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Jag vill erinra om att då riksdagen år 1928 skrev till Kungl. Maj:t och begärde en utredning om pensionsförsäkringen, riksdagen på denna punkt uttalade följande: »Känt är, att ett flertal beröringspunkter förefinnas mellan de olika socialförsäkringsgrenarna och särskilt mellan pensions- och sjukförsäkringen. Utredningen kommer på grund härav sannolikt att giva vid handen, att vissa spörsmål rörande pensionsförsäkringens utformning icke torde kunna definitivt lösas, förrän sjukförsäkringsfrågan erhållit en slutgiltig lösning. Det förhållandet, att så ännu icke skett, har dock icke ansetts utgöra tillräckligt skäl för ett ytterligare uppskov med den nu förordade utredningen etc.» Riksdagen resonerade alltså år 1928 så, att det skulle varit fördelaktigt för en lösning av pensionsförsäkringsfrågan, om man hade haft en rationellt ordnad sjukförsäkring, men ehuru sådan icke förefanns, kunde detta icke utgöra något hinder för att begära denna utredning.

I anslutning till detta vill jag säga, att det enligt min alldeles bestämda uppfattning måste förhålla sig så, att huru än ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen kan tänkas komma bli anordnad, det måste vara fördelaktigt, ja, rentav en förutsättning, att man först skapat en något så när rationell organisation av sjukförsäkringen. Ty om den ena eller andra grenen av pensionsförsäkringen, exempelvis invaliditetsförsäkringen, skulle anknytas till sjukförsäkringen, måste ju en förutsättning för en sådan anknytning vara, att man erhållit en någorlunda rationell organisation av denna sjukförsäkring. En dylik anknytning kan omöjligt tänkas ske till en sjukförsäkring, så ordnad som den nuvarande, splittrad på 7,000 enheter och med kassor med inbördes olika villkor och olika förutsättningar för att bära upp en sådan anslutning. Det måste således, såvitt jag kan förstå, i verkligheten förhålla sig så, att det samband med pensionsförsäkringsutredningen, om vilket herr Järte talat, långt ifrån att utgöra ett hinder för eller ett skäl att uppskjuta en lösning av sjukförsäkringen, tvärtom är ett av de starkaste skäl, som tala för att en sådan lösning så snart som möjligt bör komma till stånd.

Reservanterna fästa vidare särskilt avseende vid de statsfinansiella betänkligheter, som på detta område måste resas gentemot ett förslag sådant som det nu föreliggande. Givetvis bör i det avseendet den största försiktighet iakttagas vid påtagandet av nya bördor, och jag förstår väl, att man i en tid som denna har blicken särskilt riktad på vikten av att icke i onödan belasta statsverket med utgifter, som möjligen kunde undvikas. Reservanternas och även herr Järtens nu anförda resonemang på denna punkt och på en annan punkt, som jag härefter skall beröra, kunna emellertid icke hålla streck. Å ena sidan uttalar nämligen herr Järte, såsom kammarens ledamöter erinra sig, att en omorganisation sådan som den nu föreslagna sannolikt skulle föra med sig att det svenska sjukkasbefolket i stor utsträckning komme att ställa sig utanför denna nya sjukförsäkring och att anslutningen från allmänhetens sida till denna nya sjukförsäkring skulle bli förhållandevis ringa, men å andra sidan säger herr Järte — och det säga också reservanterna — att den nya försäkringen kan komma att draga med sig en så stor anslutning av nya medlemmar, att alldeles oberäkneliga ekonomiska krav kunna komma att ställas på statsverket. Dessa bägge resonemang kunna åtminstone icke samtidigt föras. Det är up-

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

penbart och ingalunda i propositionen fördolt, att en omorganisation såsom den föreslagna kommer att medföra ökade ekonomiska bördor för statsverket. Jag kan i det avseendet få meddela, att i den statsverksproposition, som i år framlagts, för sjukförsäkringen begäres 4,130,000 kronor. Den reform, som nu ifrågasättes, skall vara satt i kraft först den 1 januari 1935. För tiden till dess torde man ej hava att räkna med någon större övergång till den nya organisationen och endast med en kostnadsökning, som motsvarar en normal ökning i anslutningen till sjukförsäkringen. Liksom för tiden från innevarande till nästa budgetår lär man alltså överslagsvis kunna räkna med en kostnad för budgetåret 1932—1933 på omkring 4,380,000 kronor och för budgetåret 1933—1934 på omkring 4,630,000 kronor. Under budgetåret 1935—1936 kommer den nuvarande organisationen att vara i full verksamhet utom beträffande sjukvårdsförsäkringen, för vilken gäller ytterligare 3 års övergångstid. Kostnaderna för första året efter nyorganisationen hava i propositionen med nuvarande medlemsantal beräknats till 9,700,000 kronor, och om man antager en ökning av medlemsantalet med omkring 30,000 medlemmar per år, så skulle kostnaderna för första året efter nya ordningen bli omkring 11,000,000 kronor. Kostnadsstegringen skulle därefter helt och hållet bero på den anslutning, som den nya organisationen vunnit hos befolkningen. Vilken siffra man där stannar vid, utesluter givetvis varje beräkning. Trots den varning, som i detta avseende framförts av herr Järte, tror jag emellertid, att man har rätt att säga, att en sådan utgiftsstegring som denna dock ingalunda får betraktas såsom en nettoutgift för det allmänna utan att det tvärt om måste förhålla sig så, att en ökad anslutning till sjukförsäkringen och ökade prestationer från deras sida nödvändigtvis kommer att medföra en minskning i fattigvårdsutgifterna och även i en del andra allmänna utgifter.

Vad sedan beträffar läkarvårdsförsäkringen, om vilken herr Järte också nu talat, ehuru den frågan uppenbarligen icke i år tilldragit sig samma uppmärksamhet, som den gjorde förra året, vill jag allenast säga, att då man, å ena sidan, framhåller, att en del läkarföreningar uttalat sig mot att denna läkarvårdsförsäkring anknytes till sjukförsäkringen, så får man å andra sidan icke glömma bort, att den ansvariga högsta medicinska myndigheten i vårt land, medicinalstyrelsen, liksom också svenska läkareförbundets styrelse i år liksom i fjol givit sin anslutning till och livligt förordat en sådan anordning som den, som här ifrågasättes. I det avseendet ber jag också att få säga, att det förefaller mig, som om oppositionen på denna punkt skulle vara mer än lovligt svag. Det måste nämligen förhålla sig på det sättet, att om man från läkarhåll kan göra invändningar emot den skyldighet att utfärda intyg, som en sjukförsäkring överhuvud taget kan pålägga läkarna, så måste dessa invändningar avsevärt försvagas, om man inför obligatorisk läkarvårdsförsäkring, ty om det är svårt för en läkare att avge ett riktigt intyg, då en person kommer upp till honom för att få ett betyg, som skall möjliggöra att utfärdas sjukpenningersättning, så måste det, såvitt jag förstår, ovillkorligen vara lättare att avge sådant intyg på ett riktigt sätt, om det är ordnat så, att den sjukkasemedlem, om vilken det är fråga, är skyldig att så fort han blir sjuk ställa sig under läkaruppsikt och vård, och läkaren alltså har möjlighet att följa fallet under hela sjukdomstiden. Detta måste bli lättare för läkaren än om han, som nu är fallet, måhända får se personen i fråga, först då denne kommer för att få det intyg, som erfordras för att få sjukpenningen utbetald. Alla de ändringar, som i årets proposition äro vidtagna, äro ju också gjorda på det sättet, att man sökt att så långt som möjligt tillmötesgå de erinringar, som från läkarhåll och från en del andra håll framfördes mot fjolårets förslag särskilt på denna punkt.

Nu återstår av de framförda invändningarna endast den, som herr Järte

och reservanterna anknöt till de försäkringstekniska bristerna. Påvisandet av dessa brister betecknade herr Järte nyss såsom ett nytt faktum, som skulle ha tillkommit i år och som ställde sjukförsäkringsfrågan i en helt annan dager än vad fallet varit föregående år. Reservanterna uttala, dels att de föregående utredningarna varit bristfälliga, dels att avgifterna varit och äro för låga på grund av bristfällig tillsyn från tillsynsmyndighetens sida, dels att det inom de nuvarande sjukkassorna skulle förefinnas ett underskott på minst 64 miljoner, dels slutligen att det även för framtiden skulle föreligga fara för en brist med oberäkneliga krav på statsverket.

I detta avseende vill jag säga, att det enligt min mening är oriktigt att se saken så, som om det här skulle ha kommit till en helt och hållet ny synpunkt, som förut i de utredningar, som ägt rum, i de tre propositioner, som blivit framlagda, och i samtliga riksdagsöverläggningar, som i frågan tidigare ägt rum, icke skulle ha blivit uppmärksammas. Det är också fullkomligt felaktigt, om man gör gällande, att det skulle föreligga någon nödvändighet att anordna en sjukförsäkring på sådant sätt, att de försäkringstekniska krav, som här äro framställda, ovillkorligen måste tillgodoses för att en sådan försäkring skall vara berättigad. Såvitt jag kan finna, föreligga det helt enkelt två olika möjligheter att anordna en sjukförsäkring. Man kan antingen anordna den så, att man har årlig avgiftsbestämning anpassad efter de föreliggande behoven ungefär på samma sätt som hittills har ägt rum i våra sjuk-kassor, eller också så, att man genomför en rent försäkringsteknisk bestämning av avgifternas storlek med premiereserver och vad som därmed sammanhänger. Jag vill emellertid erinra kammarens ledamöter därom, att det förra sättet, som hittills har använts i vårt land och som nu också är föreslaget att användas, är den metod, som såvitt jag känner till användes i så gott som all hithörande verksamhet över hela världen. Vare sig man har obligatorisk eller frivillig sjukförsäkring, använder man sig i regel av den metoden, att avgiftsbestämningen i stort sett sker på det sätt, som även i årets proposition har föreslagits. Det kan alltså ingalunda betecknas såsom en nödvändig förutsättning för att man skall få en solid ekonomisk grund för sjukförsäkringen, att man lägger beräkningen av avgifterna på det försäkringsmässiga sättet. Man kan naturligtvis nå precis samma säkerhet — det beror ju helt och hållet på avgifternas storlek — vid den metod, som i propositionen blivit föreslagen. Sätts avgifterna tillräckligt högt och ser man till att man erhåller erforderliga fonder, så kan man få alldeles samma säkerhet som med den andra metoden. Man skall ju dessutom komma ihåg, att i sjukförsäkringen sådan den är anordnad här i landet och som den nu föreslås skola bibehållas, icke finnes en tillstymmelse till några livstidsavtal mellan sjukkassorna och deras medlemmar, utan att det är fråga om avtal för ett år i sänder, med avgifter och prestationsbestämmelser efter de förhållanden, som råda vid varje särskild tidpunkt. Alltså finns det möjlighet för sjuk-kassorna att höja avgifterna och minska prestationerna, om den ekonomiska ställningen skulle kräva det.

Det har sagts, att avgifterna äro för låga i den nuvarande sjukkasserörelsen, och det vill jag visst icke bestrida. Jag skulle emellertid tro, att man har rätt att säga, att det kan hava förefunnits fullgoda skäl för att en revision av avgifterna icke vidtagits under de allra senaste åren till följd av erfarenheterna under denna tid — det är ju först under den senaste tiden, som den stegring av sjukfrekvensen ägt rum, som skulle nödvändiggjort en sådan omräkning — eftersom under varje år som gått frågan om en nydaning på detta område varit aktuell och man därför icke velat utföra ett så pass stort och krävande arbete, som snart därefter kanske skulle fått göras om igen. Detta anser jag vara en förklaring till att det är ordnat så som det är.

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 43.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Fort.)

När herr Järte och övriga reservanter vilja göra gällande, att det här är fråga om att staten skulle ikläda sig ansvar för oberäkneliga efterkrav på statsverket i framtiden, så vill jag säga, att det, såvitt jag förstår, icke kan vara tal om något sådant. Staten ikläder sig genom denna reform icke i minsta mån något som helst ansvar för dessa kassors ekonomiska ställning utöver det ansvar, som staten påtager sig genom att ge det bidrag, som utlovats. Blir en kassas ställning för svag, så har kassan skyldighet — och tillsynsmyndigheten har plikt att tillse att den skyldigheten iakttages — att höja avgifterna i den utsträckning, som erfordras för att dess ekonomiska ställning skall bli solid. Jag vill i det avseendet säga, att om något talar för nödvändigheten att genomföra en omorganisation efter i stort sett de linjer, som här äro föreslagna, så synes det mig vara just de försäkringstekniska invändningar, som riktas mot den nuvarande sjukförsäkringen. Alla kunna ju dock vara överens om att det med nuvarande system för sjukkasserörelsen icke torde finnas nämnvärda möjligheter att undvika sådana brister, som här med sådan skärpa påtalas, medan det däremot ovillkorligen måste föreligga större utsikter till en ekonomisk sanering, om man får en organisation, som tar bort det, som utgör den djupaste anledningen till det nuvarande ekonomiska osäkerhetstillståndet, nämligen den osunda konkurrensen kassorna emellan.

Professor Cramér, som verkställt den av reservanterna återopade utredningen, har för mig förklarat, att enligt hans mening enda möjligheten till en ekonomisk sanering av sjukkasserörelsen erhålles genom en organisatorisk reform i stort sett efter nu föreslagna linjer, samt att enligt hans mening det sämsta möjliga skulle vara att bibehålla den nuvarande organisationsformen och bygga vidare på den.

Till sist vill jag säga, att reservanternas eget förslag, sådant det är angivet i reservationen och som det nyss antyddes av herr Järte, skulle gå ut på att bibehålla den nuvarande organisationen, och att endast vidtaga den åtgärden att höja statsbidraget utan att i gengäld kräva någon ökning av sjukkassornas prestationer. Detta förslag är enligt min mening den sämsta tänkbara lösningen av denna fråga. Det förhåller sig nämligen så, att enligt detta förslag ingenting skulle hindra, att om staten höjde bidraget till en sjukkasse, sjukkassan skulle kunna använda detta höjda statsbidrag för att ytterligare sänka medlemsavgifterna eller öka prestationerna utan att därigenom på minsta sätt förbättra sin ekonomiska ställning. En ökning av statsbidraget skulle sålunda icke på minsta sätt, om man icke gör det beroende av motsvarande prestationer från kassans sida, ge en bättre ställning åt sjukkasserörelsen eller öka prestationerna eller öka det samhällsvärde, som sjukkasserörelsen kan och bör ha. Detta förslag ger ingen verklig hjälp åt kassorna utan innebär endast ett bortslösande av möjligheten att genomföra en länge väntad och ytterst välbehövlig reform på detta viktiga område.

Jag tillåter mig att vädja till kammaren att nu bifalla utskottets förslag, som på alla väsentliga punkter överensstämmer med den kungl. propositionen. Den enda egentliga ändring, som utskottet har vidtagit, är, att det i lagen uttryckligen har föreskrivits, att centralsjukkassorna vart femte år skola vara skyldiga att underkasta sig en försäkringsteknisk granskning. Enligt min mening hade en sådan granskning ändå måst komma till stånd, men jag har givetvis ingenting alls att erinra emot utan ser tvärtom med största tillfredsställelse, att en sådan bestämmelse inskrives i lagen. Jag vädjar alltså till kammaren att bifalla utskottets förslag för att därmed möjliggöra en lösning av denna så länge omdiskuterade fråga, som lyckligtvis icke är någon partifråga. Tre regeringar av olika politisk färg ha förut framlagt lika syftande förslag i detta ärende. Jag tror också, att man har rätt att säga, att

det är en verklig fara i ett avslag nu, ty det kan betyda en stagnation, ja, en ekonomisk upplösning av sjukvårdsverksamheten, eftersom man då icke alls vet, hur reformarbetet därefter skall läggas. De frivilliga krafternas insatser på detta område äro värda det allra högsta erkännande, men nu böra dessa frivilliga krafter få statsmakternas stöd för en rationell omläggning av denna försäkring till båtad för hela den sociala utvecklingen i vårt land.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Som tiden nu var långt framskriden och många talare anmält sig för yttrandes avgivande, beslöt kammaren på hemställan av herr talmannen att uppskjuta den vidare behandlingen av förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag angående de i föreliggande protokoll under §§ 1, 2 och 5—10 omförmälda, av kammaren fattade besluten.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.42 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 27 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18, den 19 och den 20 innevarande maj.

§ 2.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 75 med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och lämnades därvid i fråga om 1 § i utskottets i punkten B) intagna förslag till förordning om erkända sjukvårdsverksamheter, enligt förut skedd anteckning, ordet till

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Herr **Wijkander**, som yttrade: Herr talman! Ett ständigt återkommande klagomål här i landet är att socialförsäkringen medför upphörligt ökade kostnader för statsverket. Våra finansministrar ha vid budgetens uppgörande allt större och större svårigheter i anledning av dessa automatiskt växande krav på statskassan. Kommitté efter kommitté tillsattes för att utreda frågan om nedbringande av dessa kostnader eller för att åtminstone söka hindra att de växa oss över huvudet.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Det var därför — åtminstone för den som ej förut haft tillfälle deltaga i riksdagsarbetet — ägnat att förvåna, att den kungl. propositionen om ändring i lagen om understödsföreningar icke gav klarhet i fråga om de kostnader, som komma att bli följderna av dessa ändringar i sjukkasselagen. Från synnerligen vederhäftigt håll hade varnande ord uttalats, men trots detta behandlades den ekonomiska sidan av frågan i hög grad styvmoderligt. Och dessa varnande ord hade kommit, *icke* från motståndare till ett sunt socialförsäkringsväsende, utan från varma anhängare till ett sådant. De hade framkommit icke för att stjälpas utan för att från början leda in sjukförsäkringen på en ekonomiskt sund väg.

För att sätta riksdagens ledamöter i tillfälle att i någon mån få kännedom om de ekonomiska förutsättningar, varunder den nya sjukkasseorganisationen, om Kungl. Maj:ts förslag bifölles, skulle komma att starta, tillät jag mig i min motion i frågan ifrågasätta inhämtande av yttrande från Pensionsförsäkringskommittén, som jag hade anledning tro ägnat uppmärksamhet åt sjukkassornas ekonomiska förhållanden. Något yttrande från Pensionsförsäkringskommitténs sida föreligger ju icke, men sekreteraren hos kommittén har till sammansatta stats- och andra lagutskottet, som behandlat propositionen, ingivit en skrivelse, som utskottets majoritet dock icke ansett vara av den betydelse, att den bifogats utskottets utlåtande. Man får vara herrar reservanter i utskottet tacksam för att denna professor Cramérs skrivelse in extenso bifogats reservationen, liksom att reservanterna såsom bilaga till sitt yttrande fogat byråchefens i socialstyrelsen, Theofil Andersson, p. m. med anledning av denna professor Cramérs skrivelse. Härigenom ha riksdagens ledamöter fått möjlighet att i någon mån bedöma utgångsläget vid ett eventuellt bifall till propositionen eller till det i stort sett därmed sammanfallande utskottsförslaget.

De farhågor, jag vid propositionens genomläsning kom att hysa rörande de ekonomiska konsekvenserna för statsverket av ett bifall till det föreliggande förslaget, ha visat sig vara välgrundade. Ja, det visar sig, att sjukkassornas ekonomi är väsentligt sämre än jag hade väntat mig. Den av professor Cramér gjorda beräkningen av kassornas förpliktelser och de däremot svarande tillgångarna ger ju vid handen, att, med nuvarande statsbidrag och under förutsättning att sjukligheten i framtiden kommer att hålla sig på en nivå, jämförbar med vad den varit under de sista åren, en brist föreligger på c:a 188 miljoner kronor, och att det därför blir omöjligt att för sjukkassornas nuvarande medlemsbestånd upprätthålla oförändrade villkor beträffande avgifter och förmåner, utan att så småningom högst väsentliga underskott komma att uppträda. Det blir alltså nödvändigt antingen att höja statsbidragen eller medlemsavgifterna eller båda eller ock att sänka förmånerna. Att en stor del av vårt lands sjukkassefolk, som nog haft på känn vart det bar hän för sjukkassorna, under sådana förhållanden önskat en ändring och helst en radikal sådan, är ju mycket förklarligt. Frågan är endast, om svenska staten skall åtaga sig de med en sanering av sjukkasseväsendet förenade, till beloppet okända kostnaderna.

Professor Cramér har utöver den nyss berörda utredningen angående sjukkassornas ekonomiska förhållanden under förutsättning av oförändrad organisation gjort en utredning om den ekonomiska innebörden av en reform i enlighet med nu föreliggande proposition, därvid han dock endast tagit hänsyn till frågan om försäkring av sjukpenning, men icke till vare sig sjukvårdsförsäkringen eller moderskapsförsäkringen. Han har därvid utgått från att hela det nuvarande medlemsbeståndet övergår till de erkända sjukkassorna och att därvid utan undantag en karenstid av 3 dagar och en ersättningstid av 2 år tillämpas, ävensamt att varje medlem kommer att bereda sig sjukpenning till samma belopp som hittills, dock lägst 1 kr. per dag och högst 6 kr. per dag. Un-

der förutsättning av oförändrade avgifter och att dessa helt kunna disponeras för sjukpenningförsäkringen har han visat, att en brist föreligger å c:a 130 miljoner kronor. Att denna brist trots ökningen av försäkringsförmånerna är mindre än den nyss nämnda, därest kassorna fortsätta sin verksamhet under oförändrade förhållanden, är beroende på att kapitaliserade värdet av statens medlemsbidrag och statens sjukdagsbidrag enligt propositionen är avsevärt mycket större än kapitaliserade värdet av statens nuvarande bidrag till sjuk-kassorna.

I den förut av mig omnämnda promemorian av byråchefen Andersson i socialstyrelsen har denne framställt åtskilliga erinringar mot denna professor Cramérs beräkning av bristen. En del av dessa erinringar torde bottna i bristan-de kännedom om de grunder, enligt vilka beräkningarna utförts. Byråchefen Andersson gör emellertid en liknande beräkning och kommer därvid till en brist av i runt tal 64 miljoner kronor i stället för de 188 miljoner kronor, professor Cramér kommit till. Härvid är emellertid bl. a. att märka, att byråchefen Andersson räknat med att medlemsavgifterna för framtiden skulle ökas med ej mindre än 15 %. Denna ökning har enligt promemorian visat sig vara nödvändig på grund av den sedan 1926 konstaterade högre sjukligheten. Och tillsynsmyndigheten har haft sin uppmärksamhet riktad härpå och vidtagit förberedelser för en allmän justering uppåt av sjukkassornas avgifter, men åtgärder härför ha skjutits åt sidan, på grund av att sjukkassereformen stått på dagordningen.

Jag kan ej underlåta att i detta sammanhang uttala min förvåning över, att socialstyrelsen icke ansett sig böra låta komma till Kungl. Maj:ts och riksdagens kännedom, att sjukkassornas ekonomiska ställning var så svag. Denna omständighet förefaller mig vara av synnerligen stor vikt för ett bedömande av de ekonomiska risker statsverket komme att ikläda sig vid ett genomförande av en omorganisation av sjukkasseväsendet enligt propositionens linjer.

Utskottsmajoriteten säger sig icke kunna på grundval av det föreliggande materialet pröva riktigheten av de förutsättningar, från vilka man utgått vid de olika beräkningarna. Men utskottet finner det sannolikt, att i anledning av de senare årens höjda sjuktal en viss förhöjning av de nuvarande medlemsavgifterna i sjukkassorna måste genomföras, oberoende av om en sjukkassereform kommer till stånd eller icke. Och utskottet har av denna omständighet befästs i sin övertygelse, att en reform enligt propositionens förslag bör snarast möjligt genomföras. Möjligheten för genomdrivandet av en ekonomiskt hållbar avgiftsbestämning i sjukkassorna bliva nämligen enligt utskottets åsikt avsevärt större, om rörelsen erhåller en enhetlig organisation och den nuvarande konkurrensen med dess lockelser till underbjudande i fråga om avgifter försvinner. Och utskottet tillägger, att den avgiftsförhöjning, som påkallas av sjukvårdsförsäkringens genomförande, kommer enligt vad all sannolikhet giver vid handen att i regel bliva relativt blygsam. Härtill vill jag erinra, att den avgiftsökning, varom utskottet först talar och som enligt utskottets egen åsikt måste genomföras, oberoende av om en sjukkassereform kommer till stånd eller icke — att denna avgiftsökning, säger jag, är oberoende av sjukvårdsförsäkringens genomförande och grundar sig å rätten till erhållande av sjukpenning. Genomföres såsom propositionen och utskottsforlaget förutsett jämväl sjukvårdsförsäkring tillkommer ju ytterligare avgiftsökning, vars storlek varken utskottet eller jag torde kunna bedöma. Vilka de sannolika skälen för att denna senare ökning skulle bliva relativt blygsam äro, har utskottet icke ens antytt.

Jag lämnar emellertid sjukvårdsförsäkringen och den därav föranledda avgiftsökningen åsido. Redan sjukpenningförsäkringen måste medföra en ökning av avgifterna, men ej nog härmed. För att icke denna avgiftsökning skall

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

bliva för medlemmarna allt för betungande, fordras, att statsverkets bidrag avsevärt höjes. Såsom byråchefen Andersson påvisat, föreligger ju, som jag nyss framhöll, även efter en avgiftsökning av 15 % en brist på över 60 miljoner kronor. Någon måste ju förr eller senare träda emellan och täcka denna brist. Jag sade avsiktligt förr eller senare, då det ju är det karakteristiska för en rörelse sådan som sjukvårdsrörelsen, att en brist, som är beroende på för låga avgifter, icke behöver giva sig till känna förrän efter åratals, ja, årtiondens förlopp. Men ett är säkert, bristen kommer att göra sig påmint, och när så sker har den vuxit till en sådan höjd, att det vore dödsstöten för sjukvårdsväsendet, om man försökte täcka bristen genom ökade medlemsavgifter. Så vitt jag kan förstå, blir det statsverket, som förr eller senare får kännning av att denna brist existerar och som måste träda emellan för att icke hela sjukvårdsväsendet skall bryta samman.

I det sammanhanget kanske jag bör säga ett par ord om en handling, som i dagarna sänts ut till kammarens ledamöter och som heter »Kritik av kritik i sjukvårdsfrågan» och där Sveriges allmänna sjukvårdsförbund uttryckligen säger ifrån, att statsverket icke har någon skyldighet att täcka en sådan fondbrist. Det heter: »Sjukvårdsförbundet å sin sida anser det i motsats härtill uppenbart, att något dylikt ansvar aldrig kan ifrågakomma, lika litet nu som i framtiden.» »Då sjukvårdsförbundet anslutit sig till det nya förslaget, ha de gjort det i medvetandet om de ökade förpliktelserna och icke förutsatt annat ekonomiskt bistånd från statens sida än det författningsenligt utgående statsbidraget.»

Utskottet har själv påpekat, att det är av *yttersta* vikt, att centralsjukvårdsförbunden bli ekonomiskt fullt stabila och vederhäftiga. Det förefaller då egendomligt, att utskottet ansett sig kunna förorda ett förslag, som innebär, att sjukvårdsväsendet efter omorganisationen startar med en redan under behandlingen i utskottet konstaterad brist av så stor omfattning.

Enligt min mening ådraga sig statsmakterna ett stort ansvar och en skyldighet att kosta vad det kosta vill hålla sjukvårdsförbunden över vattnet, om statsmakterna nu efter vad som under utskottsbehandlingen kommit i dagen rörande den ekonomiska situationen genomföra den föreslagna omorganisationen. Utskottet har ju också pekat på, att man så småningom har att räkna med väsentligt ökade utgifter i och för bidrag till sjukvårdsverksamheten. Någon som helst utredning om storleken av eller om storleksordningen av denna väsentliga ökning föreligger icke.

I dag på förmiddagen har ju emellertid herr statsrådet och chefen för socialdepartementet lämnat vissa siffror, som belysa åtminstone storleksordningen av denna ökning. Han lämnade den uppgiften, att först efter den 1 januari 1935 kommer det att bli någon större skillnad mot vad det är för närvarande, sålunda, att till den tidpunkten kommer den årliga ökningen att röra sig bara om en fjärdedels miljon kronor. För nästa budgetår skulle beloppet vara 4,130,000 kronor, för 1932—1933 4,380,000 kronor, för 1933—1934 4,630,000 kronor, för 1934—1935 4,880,000 kronor men därefter för budgetåret 1935—1936 9,700,000 kronor. Där springer alltså kostnadsökningen upp så, att själva ökningen blir 100 procent av det tidigare utgående bidraget, det vill säga det blir 9,700,000 kronor mot 4,880,000 kronor.

En åhörare i första kammaren, som hörde, när socialministern lämnade dessa siffror i debatten, tyckte, att det där kunde jämföras med när en bagare kastar in jästen i bakugnen, sedan degen insatts. Bilden, när man kommer med en uppgift i elfte timmen, då riksdagen skall fatta beslut, är nog icke fullt jämförbar utan den är haltande. Såvitt jag kan förstå, sätter man in jästen i degen, innan man får den i ugnen, för att det skall bli smakligare. Men jag betvivlar, att Kungl. Maj:ts proposition blivit för riksdagen smakligare, om

riksdagen fått kännedom på ett tidigare stadium om storleksordningen av den här ifrågakvarande ökningen.

Jag kan inte värja mig för den känslan, att man borde känna mera ansvar för följderna av det beslut, man står att fatta — följder, som kunna visa sig vara av väsentligt större betydelse för statens budget än man tror.

Utskottet har visserligen om min motion sagt, att den ställer sig å propositionens grund och att endast vissa större eller mindre jämkningar i förslagen yrkas. Den som noga överväger innebörden i min hemställan i motionen torde komma till en något annan uppfattning. Jag hemställer nämligen om vissa jämkningar i propositionens förslag endast under förutsättning att betingelserna för ett positivt beslut i frågan vid innevarande års riksdag skulle befinnas vara för handen, sedan vissa utredningar genom pensionsförsäkringskommittéerna föreläggas. Och för min del anser jag, att vad som kommit i dagen genom professor Cramér's utredning är av den natur, att riksdagen gör riktigtast i att uppskjuta frågan om sjukförsäkringsomorganisation, till dess att en fullt opartisk utredning rörande de ekonomiska konsekvenserna för statsverket föreligger. Jag får därför, herr talman, yrka avslag å utskottets nu föreliggande förslag.

Jag ser mig emellertid nödsakad att säga några ord om utskottets hemställan för det fall att detta mitt avslagsyrkande icke skulle komma att av kammaren bifallas. För att ej i onödan upptaga kammarens tid skall jag emellertid ej beröra de erinringar utskottet gjort rörande mina yrkanden i vad de avse 15 §, 22 § och 26 §. Däremot skall jag något beröra utskottets uttalanden rörande mitt förslag till ändring i 33 § och 35 §. Jag ber då först att få tacka utskottet för dess oreserverade anslutning till mitt krav på att sjukförsäkringskommittéerna skyldiga tillse att nödig fondbildning äger rum. Utskottet anser nämligen, att sista stycket i 5 § i det avseendet ger klara direktiv. Utskottet förmenar, att jag icke beaktat denna bestämmelse, men så är långt ifrån fallet. Och jag beklagar, att jag icke i min motion uttryckligen påpekat, att mitt förslag till ändrad lydelse av 2:a punkten i 33 § avsåg att tydligt framhålla också i denna senare paragraf vad som enligt min mening föreskrivits i 5 §. Att ett sådant framhållande är av nöden, synes mig nämligen klart framgå av de erfarenheter, man gjort med avseende å tillsynsmyndighetens övervakande av de nu existerande sjukförsäkringskommittéerna. Trots positiv lagföreskrift, att nödig fondbildning inom dessa sjukförsäkringskommittéer skall äga rum, har tillsynsmyndigheten icke tillsett att så skett. Hade så verkligen skett, hade den av professor Cramér konstaterade bristen av 188 miljoner kronor icke kunnat uppkomma.

Jag fastslår, att utskottet delar min uppfattning att nödig fondbildning skall äga rum och att detta är uttryckligen stadgat i 5 §.

I 81 § av den nu gällande lagen om understödsföreningar finnes också att läsa om femårsrevision av vissa understödsföreningar. Om man går till motiven för denna lag, så finner man, att denna försäkringstekniska utredning icke skall innebära, att pensionskassa är skyldig att uppföra premiereserv som skuld. Det innebär sålunda icke heller, att det skall finnas en nödvändig fondbildning och att det är skyldighet för sjukförsäkringskommittéerna att i sina balansräkningar upptaga premiereserv som skuld. Men man måste vid uppgörandet av bokslutet taga hänsyn till, att det finnes en sådan förpliktelse. Enligt min mening hade det varit nonsens att införa femårsrevision enligt försäkringstekniska grunder — märk väl, att utskottet föreslår femårsrevision efter försäkringstekniska grunder — om icke sjukförsäkringskommittéerna vore skyldiga att, åtminstone sedan det visat sig, att det förelåg försäkringstekniskt konstaterad brist, täcka denna. Under sådana förhållanden tror jag för min del, att det blir nödvändigt i framtiden för åtminstone de centrala sjukförsäkringskommittéerna att praktiskt taget varje år gå till en försäkringsteknisk undersökning, om fonderna räcka till att täcka

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

vad som betecknas med premiereserv. Jag hoppas, att om riksdagen nu går att bifalla utskottets hemställan, tillsynsmyndigheten för framtiden skall känna sig bunden av detta utskottets klara påpekande av fondbildningens nödvändighet och betydelse. Den dag kan då ej vara långt borta, när riksdagen i så fall får kännning av svagheten i sjukkassornas ekonomiska ställning. Redan vid de nya sjukkassornas start skall ju nämligen tillsynsmyndigheten pröva stadgar- nas bestämmelser om avgifter och fondbildning, och om dessa bestämmelser ej be- finnas betryggande för föreningens förmåga att fullgöra sina förbindelser, skall kassans antagande vägras. Det skall bli i högsta grad intressant att se, hur tillsynsmyndigheten vid denna prövning skall ställa sig till den av pro- fessor Cramér och byråchefen Andersson konstaterade fondbristen.

Nu bara några ord med anledning av herr statsrådets och chefens för social- departementet inlägg på förmiddagen. Socialministern nämnde, att det fanns två olika möjligheter för avgiftsbestämning i sjukförsäkringsrörelsen. Den ena var den årliga avgiftsbestämningen, som han kallade det, och den andra var den försäkringstekniska avgiftsbestämningen med premiereserv. Han me- nade, att man kunde få precis samma säkerhet, om man gick in för den ena eller andra linjen. Ja, det finns många olika sorters försäkringsteknik. Man skulle kunna säga, att även den allra enklaste uttaxeringsförening i viss mån tillämpar en försäkringsteknik, men en otillfredsställande sådan. Med detta vill jag säga, att den rädsla, som i stora kretsar inom vårt land förekommer för vad som heter försäkringsteknik, är ogrundad. Det är ingen människa, som satt i fråga, att man vid sjukkasseorganisationen skulle genomföra en för- säkringsteknik av det slag, som förekommer inom livförsäkringsrörelsen. Det är helt enkelt omöjligt. Dödsfallsförloppet kan relativt lätt statistiskt behand- las. Avvikelserna äro där ganska små. Det är bara långa perioder, som göra sig bemärkta, såvida det icke kommer en eller annan katastrof, såsom spanska sjukan, och ett eller annat år kullkastar de statistiska beräkningarna. Det är ett relativt gott material, man där har att arbeta med. I sjukkasserörelsen ligger det till på annat sätt. Där har man mycket osäkra faktorer att röra sig med, och den fint, ja kanske för fint, utarbetade försäkringsteknik, som användes i livförsäkringsrörelsen, är enligt min mening icke användbar inom sjukkasserörelsen, men därmed är icke sagt, att icke någon försäkringsteknik där kan komma till användning. Det bästa beviset för att så är fallet är, att socialministern själv ingenting hade att erinra mot, att utskottet i sitt för- slag föreskriver en femårsrevision efter försäkringstekniska grunder. Jag blott reagerar något mot, att man kan få *samma* säkerhet genom årlig avgiftsbe- stämning, som om man tillgriper mera försäkringsteknisk avgiftsbestämning. Vilken väg man än går, är det tydligt, att avgifterna måste sättas tillräckligt höga. Men där kommer den stora svårigheten. Vad menas med tillräckligt höga avgifter? Skola de vara tillräckligt höga för att i detta nu täcka de lö- pande utgifterna, eller är det meningen, att de skola vara tillräckligt höga för att också möta den ökade sjuklighet, som blir följden av att medlemmarnas medelålder kanske växer? Man får vara mycket försiktig härvidlag, ty där sker ett för sjukkasserörelsen ogynnsamt urval. Den unga generationen kanske kan skaffa sig sjukförsäkring till billigare premier på annat håll än inom dessa sjukkassor. Sjukligheten är mindre i de lägre åldrarna. Alltså kan det hända, att sjukkassor, som basera sin avgiftsbestämning på hittillsvarande er- farenhet, komma att stå inför den eventualiteten, att tillflödet av unga med- lemmar upphör, och då kommer man snart in i en *circulus vitiosus*. Avgifter- na måste höjas, och då blir det ännu större avfall av unga åldersklasser. Då stiga naturligtvis sjukligheten och sjuktalet än mera, och premierna få på nytt höjas. Jag tror därför, att man får vara mycket försiktig, när man fast- ställer grunderna för dessa sjukkassor, som nu skola göras till ensamhärskande

på området. Det behövs blott, att en sådan centralsjukkassa bryter samman, så bryter hela sjukförsäkringsorganisationen för den trakten samman.

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet sade också, att det här icke var fråga om ett livstidsavtal utan blott om ett avtal för ett år i sänder. Ja, men det är väl ändå meningen, att man skall söka hindra, att det blir alltför täta kastningar i premiesättningen, att man skall behöva gå från premiehöjning till premiehöjning oupphörligen. Den, som går in i en sjukkassa, bör hava rätt att räkna med att de villkor, under vilka han går in, icke förändras, att alltså premieavgifterna icke höjas, annat än om förhållandena väsentligt förskjuta sig till det sämre ur sjuklighetssynpunkt, märk väl icke i fråga om sjukligheten inom kassorna utan i fråga om den allmänna sjukligheten.

För övrigt sade också herr socialministern, att han känner icke något land i hela världen, där det finns annat än årliga avgiftsbestämningar och alltså icke något land, där en försäkringsteknisk premiebestämning äger rum. Jag undrar, om herr socialministern hört talas om ett land, som heter England. Det är nog litet annorlunda där, än vad socialministern har framhållit.

Vad organisationsfrågan beträffar, skall jag icke ge mig djupare in på den. Att en omorganisation är nödvändig, därom är jag alldeles övertygad. Jag är blott litet tveksam om, huruvida dessa stora sjukkasseeenheter, där medlemmarna icke ha personlig relation till varandra, kunna på samma sätt som nuvarande mindre sjukkasor, där alla känna varandra, motarbeta simulation och aggravaation. Jag tror, att den högre sjuklighet, som gjort sig kännbar sedan 1926, delvis har sin grund i den ökade centraliseringen av sjukkasorna. Man har anledning att befara, att simulation och aggravaation skall göra sig gällande inom sådana stora sjukkasor utan den personliga kontroll, som gör sig gällande inom de mindre.

1928 års riksdagsskrivelse berördes också av herr socialministern. Det är alldeles givet, att ett av de största felen med vår svenska socialförsäkring är, att den genomförts, utan att till bas för det hela funnits en ordnad sjukförsäkring. 1913 års ålderdoms- och invaliditetsförsäkring var en byggnad, som svävade i luften, då den icke hade tillräckligt fast bas i sjukförsäkringen. Det är alldeles riktigt därför, som i riksdagsskrivelsen sägs, att sjukförsäkringen borde lösas först. För att man skall kunna få en rationellt ordnad invaliditetsförsäkring, behöver man faktiskt en rationellt ordnad sjukförsäkring. Men därav drar jag den slutsatsen, att när nu invaliditetsförsäkringen är i stöpsleven och sjukförsäkringen också är i stöpsleven, borde det vara riktigtast och bäst att hänskjuta alltsammans till den kommitté, som har hand om utredningen beträffande pensionsförsäkringen. Då kan man få fram en organisation, som kan taga hand om såväl sjukförsäkringen som invaliditets- och eventuellt ålderdomsförsäkringen. Jag är övertygad om att kostnaderna för statsverket komma att bliva väsentligt lägre, om man på detta sätt inför en enhetlig försäkringsorganisation.

Vidare anförde:

Herr **Lindman**: Herr talman! Det förslag, som kammaren nu har att behandla och som föreligger i den kungl. propositionen, är ju i huvudsak överensstämmande med det förslag, som framlades i fjol. Det är en del skiljaktigheter, men jag har icke någon anledning att yttra mig om dem.

Vad jag först vill säga, herr talman, är, att det förslag, som föreligger, är avsett att skapa enhetlighet i organisationen, och det syftet torde efter min mening vara fullkomligt riktigt. Man vill genom förslaget taga bort den stora splittring, som äger rum bland sjukkasorna och som icke är bra utan måste sägas utgöra en olägenhet. Men vad jag särskilt skulle vilja yttra mig om

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

är den mycket uppseendeväckande utredning, som blivit framlagd för utskottet av professor Cramér och som avhandlar frågan om bristerna i de nuvarande sjukförsäkringskassorna, om man utgår från de förpliktelser, som åligga sjukförsäkringskassorna efter nuvarande system. Jag vill förutskicka, herr talman, att varken den nuvarande eller den föregående regeringen kan göras ansvarig för detta, då varken de sakkunniga eller tillsynsmyndigheten har redogjort för den stora brist i sjukförsäkringsväsendet, vilken otvivelaktigt tycks föreligga. Studerar man utredningen och det av 1929 års sjukförsäkringssakkunniga avgivna betänkandet, så finner man visserligen där, att det föreligger en brist, men det är en mycket obetydlig brist. Det är en brist på något över 2 miljoner kronor. Det har icke funnits någon anledning att fästa något större avseende vid en brist av denna storleksgrad.

Nu menar jag, herr talman, att dessa sjukförsäkringskassor icke kunna och icke skola anordnas efter något premierreservsystem. Det går troligen icke att göra det på grund av brist på statistik angående sjukförsäkringskassornas verksamhet. Det är möjligt, att det en gång i framtiden kan komma därhän. För min del har jag ingen anledning att uttala mig om att det för närvarande kan ifrågakomma, lika litet som jag anser, att vi kunna taga efter livförsäkringsmetoderna med användande av dessa premierreserver för de livförsäkrade. Men jag menar, herr talman, att när en sådan verkligt uppseendeväckande framställning från sakkunnigt håll framlägges som den, vilken vi här fått läsa som bilaga till reservationen, det borde vara skäl i att något närmare, än vad utskottet gjort, undersöka, vad detta kan föra med sig. Det är ju på det sättet — jag ber om ursäkt, herr talman, om jag upprepar något, som sagts förut — det är ju på det sättet, att den verkligt sakkunnige försäkrings- teknikern, professor Cramér, konstaterat en brist efter nuvarande grunder på 188 miljoner kronor. Han säger, att det är omöjligt för kassornas nuvarande medlemsbestånd att upprätthålla oförändrade avgifter och förmåner, utan att ett högst väsentligt underskott kommer att föreligga.

Alltså: antingen måste man höja statsbidraget, eller också måste man höja medlemsavgifterna, för så vitt man icke vill gå den vägen, att man sänker förmånerna. Och det är rätt underbart att i denna framställning av professor Cramér se, huru hans siffror ställa sig. Han konstaterar t. ex., att bristen för lokala sjukförsäkringskassor är 57 % av medlemsavgifternas kapitalvärde och 377 % av statsbidragets kapitalvärde. Det föreligger, säger han, en brist inom alla åldersklasser, även de allra yngsta, och detta beträffande både män och kvinnor och beträffande både rikssjukförsäkringskassor och lokalsjukförsäkringskassor. En ökning av antalet medlemmar med yngre personer innebär icke någon förstärkning för kassorna, säger han. Allt detta då det gäller frågan om avgifter och statsbidrag. Men så gör professor Cramér en ny utredning, och den gäller, huru det skulle ställa sig, därest det nuvarande kungliga förslaget skulle genomföras. Och då kommer han naturligtvis till andra siffror. Då kommer han ned till en brist av 130,000,000 kronor. Jag fäster kammarens uppmärksamhet på, att han här hela tiden endast talar om sjukpengar, och att det sålunda icke är fråga om sjukvård. Han anser emellertid, att det krävs avsevärt högre avgifter enbart för sjukpengarna, och att det föreligger en brist beträffande alla åldersklasser utom den yngsta. Detta då för det fall, att den kungliga propositionen skulle genomföras.

Över detta yttrande av professor Cramér har sjukvårdsmyndigheten, d. v. s. sjukförsäkringsinspektören, avgivit ett utlåtande, som kammarens ledamöter läst, då det är intaget såsom bilaga till reservationen. Där säger denne, att professor Cramérs uppgifter icke äro riktiga, utan han har kommit till ett annat resultat. Han kommer till att där är en brist på 64,000,000 kronor, varvid han icke har tagit med i beräkningen invaliditetssjukdomarnas avskiljande och be-

gränsning i fråga om sjukhjälpen vid olycksfall i arbetet. Men då sjukkasseinspektören räknar med en brist av 64,000,000 kronor, så har han i alla fall dessförinnan, för att komma till detta resultat, räknat med en förhöjning av avgifterna med 15 %. Och dessa 15 % beräknar han uppgå till i det närmaste 40,000,000 kronor. Om man vill göra en jämförelse mellan sjukkasseinspektörens och professor Cramérs beräkningar, måste man alltså antingen höja den förstnämndes belopp, 64,000,000 kronor, med i det närmaste 38,000,000 kronor eller också naturligtvis sänka den andres med motsvarande belopp. De komma ju på det sättet närmare varandra.

Nu vill jag säga, att när sjukkasseinspektören talar om denna höjning med 15 %, så säger han, att detta förhållande är beroende på att man beräknat avgifterna efter andra förhållanden, en annan sjuklighetsprocent. Då gör man väl den reflexionen, att det är ganska underligt, att icke sjukkassornas tillsynsmyndighet tidigare har gjort anmärkning på detta. Jag hörde herr statsrådets yttrande rörande detta förhållande, och herr statsrådet är, som vi alla veta, en välvillig man. Det är jag också, jag skall också visa överseende gent emot sjukkasseinspektören. Jag måste dock säga, att nog tycker jag, det är rätt underligt, att man vetat om detta men icke talat om det, icke försökt åstadkomma en höjning med dessa 15 % långt tidigare. Och detta har man icke gjort bara därför att man avvaktat vad riksdagen skulle komma att besluta. Här har i alla fall frågan varit före tre gånger förut, och man kan tycka, att man icke bara skulle sitta och avvakta, om man icke vet, vad resultatet kan komma att bli, utan att det väl hade varit bättre att klämma till med dessa 15 %, så fort man ansåg, att det var nödvändigt att göra det. Ty det hade icke skadat genomförandet av det förslag, som nu föreligger.

Samme sjukkasseinspektör förklarar vidare, att bristen helt kan försvinna, därest överhuvud sjukpenningen icke utbetalas efter 67 års ålder. Jag fäste mig vid det uttrycket i hans utlåtande: »därest sjukpenning överhuvud taget icke utbetalas efter 67 års ålder.» Jag frågar mig: huru kan man överhuvud låta bli att göra det? Hava dessa personer, som äro med i sjukkassoförsäkringen, ingen rätt alls? Herr statsrådet sade, att det finns intet livstidsavtal, utan man gör det för ett år i sänder. Men nog måste väl i alla fall de, som varit med i sjukkassorna och icke från början meddelats någon bestämmelse om att de vid 67 års ålder skulle bli avklippta från sjukhjälp, vara berättigade tro, att de även efter 67 års ålder skola få sjukpenning. Jag tycker, det är alldeles naturligt, att de skola ha denna rätt. Jag vet nu icke, huruvida sjukkasseinspektören menar, att man *kan* få göra det, ty han uttalar endast, att *därest* sjukpenning icke skulle utbetalas till dem, så skulle resultatet bli ett helt annat, och då skulle bristen helt försvinna. Jag menar bara, att det där resonemanget icke är riktigt, som det borde vara, ty jag tror för min del, att dessa människor hava samma rätt som de yngre under 67 år att erhålla sjukpenning.

Emellertid vill jag säga några ord om huru utskottet tagit på denna sak, då utskottet behandlat den. På mig gjorde detta utskottsbetänkande ett starkt intryck, då jag läste propositionen, professor Cramérs uttalande och likaså doktor Theofil Anderssons uttalande, det kan jag icke neka till. Jag hade väntat, att utskottet skulle komma och säga någonting, som vore avsett att lugna oss alla, om denna sak. Men när utskottet talar om den påpekade bristen, säger det, att av de beräkningar, som verkstälts — jag förmodar det är doktor Anderssons, som avses — i samband med anmärkta undersökningar, synes det framgå, att ett genomförande av propositionens förslag skulle medföra, att nyssnämnda brist skulle ej obetydligt minskas. Och så tillägger utskottet: »dels ock att bristen skulle helt bortfalla, om sjukkassorna befriades från skyldighet att utgiva sjukpenning till personer över 67 år.» Jag har nyss uttalat mig om dessa personer över 67 år. Jag menar, att man icke utan vidare kan stryka ett

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

streck över dem. De stå där som medlemmar lika väl som alla de andra och de ha sina rättigheter lika väl som alla de andra.

Om sjukkasseinspektörens utredning säger utskottet: »Enligt denna promemoria skulle den på grundval av kassornas nuvarande utfästelse beräknade bristen i premiereserv vara avsevärt lägre än utredningarna gäve vid handen.» Jag vågar icke uttala mig om detta, jag kan icke bedöma dessa beräkningar av professor Cramér och av sjukkasseinspektören. Jag är icke sakkunnig på detta område. Jag har endast konstaterat, att doktor Andersson för att få ned sin siffra till 64,000,000 kronor måste räkna med de 15 % högre avgifter, om vilka jag nyss talat. Således är det fastslaget, att man inom tillsynsmyndigheten har räknat med i varje fall 15 % för låga avgifter. Vad har nu utskottet att föreslå för remedium för att avhjälpa detta? Ja, utskottet kommer och förordar, att för vart femte år skall en granskning utföras och inlämnas till tillsynsmyndigheten. Den skall ingivas av en sakkunnig person och vara verkställd på grund av en försäkringsteknisk utredning av kassans ställning vid föregående års slut. Nu vet jag icke, vad utskottet i detta sammanhang menar med en försäkringsteknisk utredning, men jag förmodar, att det icke menar en beräkning efter premiereservsystem, utan att utskottet menar någonting annat. Utskottet uttalar sig dock om att det skall vara en försäkringsteknisk utredning. Det är icke utskottets mening att ålägga kassorna skyldighet att avsätta en försäkringstekniskt beräknad premiereserv, säger man, utan man menar någonting annat med sin försäkringstekniska utredning. Jag har också redan sagt, och jag betonar det ytterligare, att jag menar icke heller, att det skall vara en försäkringsteknisk beräkning, grundad på premiereservsystemet. Men utskottet tillägger: »Av yttersta vikt är ju, att centralsjukkassorna bliva ekonomiskt fullt stabila och vederhäftiga.» Och det är just detta, som vill förefalla mig vara av den yttersta vikt, att det verkligen blir på något sätt klarlagt, att dessa centralsjukkassor, när de starta, verkligen äro, som utskottet säger, fullt stabila och vederhäftiga.

Jag skall, herr talman, föredraga vad utskottet säger något senare, då det talar om understödsföreningar enligt § 5 och de bestämmelser, som gälla för dessa föreningar. Utskottet säger, att en understödsförening icke kan antagas till erkänd sjukkassa, »därest stadgarnas bestämmelser om avgifter och fondbildning ej finnas betryggande för föreningens förmåga att fullgöra sina förbindelser. Givetvis får en sådan förening ej heller, sedan den en gång antagits till erkänd sjukkassa, ändra sina stadgebestämmelser i nu berörda hänseende så, att de komma i strid med det i angivna föreskrift innefattade kravet.» Men vad jag skulle vilja fråga de ärade ledamöter, som stå för detta utskottsbetänkande, är: huru kommer det enligt herrarnas mening att bli vid den första starten? Vad jag nyss anförde från utskottets utlåtande gäller ju, huru det kommer att bli i fortsättningen, men huru skall det bli vid den första starten, när kassorna skola bildas? Vi känna ytterligt litet om detta. Och jag förmodar, att om det är kassor, som hava dåliga affärer, som hava en stor underbalans i sin fondbildning, så kunna de väl icke vägras att vara med om detta. Jag har nämligen den uppfattningen, att var och en skall hava tillstånd att gå in i lokala sjukkassor och sedermera som medlem däri bliva delaktig i centralsjukkassan.

Jag fäste mig vid ett yttrande av herr statsrådet på förmiddagen beträffande vad jag nu talat om, nämligen denna brist i kassornas fonder. Det är oriktigt, sade herr statsrådet, att se saken såsom om det hade tillkommit en ny synpunkt. Det är felaktigt, att anlägga endast försäkringstekniska synpunkter. Och herr statsrådet utvecklade två olika system, som man hade att välja på, nämligen dels det nuvarande systemet med avgifter enligt fördelningsprincipen och dels premiereservprincipen, alltså en sådan, där försäkringstekniken fullt genom-

förts. Men även om man nu följer fördelningsprincipen, så blir ju i varje fall redan enligt den föreliggande sjukkasslagstiftningens bestämmelser en följd den, att det skall finnas en sjukhjälpfond. Och den sjukhjälpfonden har väl en uppgift att fylla. Den har väl icke bara den uppgiften, att om kassans inkomster för året icke skulle räcka till att täcka utgifterna, man skall få taga ur sjukhjälpfonden. Utan den har väl till uppgift att motsvara en premierreservfond. Även om den icke är utförd på samma sätt, torde det väl dock vara meningen, att den skall fylla en dylik uppgift. Åtminstone har jag alltid föreställt mig, att sjukhjälpfonden, som är beräknad att uppbyggas till ett belopp av en och en halv gånger summan av medeltalet avgifter för de tre sista åren, skall vara en verklig reservfond för kassan, någonting som kassan har att stödja sig på i svåra tider. Och då frågar jag mig, om man, som herr statsrådet gjorde, kan säga, att här icke är fråga om någonting annat, än att om man icke får det att gå ihop, så höjer man avgifterna. Ingen har rätt att vara försäkrad enligt dessa villkor utöver ett år, det gäller bara för ett år i sänder, och räcka icke de inflytande inkomsterna till, får man höja avgifterna eller sätta ned rättigheterna. Sjukhjälpfonden är och måste vara, enligt såväl detta års förslag som föregående års, en fond, som är avsedd till vad man i dagligt tal kallar för reservfond eller, då man talar om stadsbudgeten, kassafond. Den skall ha en verklig uppgift att fylla.

Och därmed kommer jag, herr talman, till vad jag för min del nu skulle vilja särskilt framhålla. Och det är, huruvida icke på grund av det, jag måste säga uppseendeväckande, som framkommit, en närmare utredning hade bort ske beträffande fondbildningen för sjukkassorna eller, med andra ord, beträffande bestämmelserna om sjukhjälpfonden. De hade kanske behövt göras starkare och kraftigare, och detta därför att icke kassorna skola bli utsatta för överraskningar i form av en för svag fondbildning. Det torde väl dock vara ganska angeläget för dessa kassor själva, att de icke en vacker dag stå inför nödvändigheten att så mycket höja sina avgifter, att nyrekryteringen stoppas, eller att nedsätta prestationerna i oskälig grad. Jag menar, att där ligger en stor fara för dessa sjukkassor. Jag hade i förrgår tillfälle att tala med en föreståndare för en sjukkassa. Den var ju icke så stor, och han hade ju icke något begrepp om den kungliga propositionen. Men han ville veta min mening om den, och vi talade därför om den. Han var emellertid ganska förbluffad över detta, som framkommit, och över att det var så enkelt, att man skulle kunna höja avgifterna, ifall prestationerna behövede göras större. Men han sade: »Då kanhända vi icke få några nya medlemmar.» Ja, det är just precis vad jag menar, nämligen att de 15 %, som redan äro pålagda, icke komma att vara tillräckliga, utan att avgifterna måste höjas ytterligare på grund av de nya prestationerna och på grund av sjukvården, som kommer till. I ett annat sammanhang säger man i den kungliga propositionen, att man kan »utgå från att den större riskutjämning, som inom centralsjukkassorna kommer till stånd, skall medföra ökad stabilitet och alltså minska behovet av säkerhets- eller utjämningsfonder». Ja, det är mycket bra, men om de äro otillräckliga från början, så har man en brist från början, som måste täckas genom att antingen höja statsbidraget eller öka avgifterna eller nedsätta prestationerna. Följaktligen kommer jag till det, herr talman, att man borde ha tagit något allvarigare på denna sak, än vad utskottet efter min uppfattning gjort, och, jag vågar säga även herr statsrådet i sitt anförande gjorde. Man borde hava undersökt, om icke skärpta bestämmelser borde stadgas beträffande fondbildningen. Och jag vågar rikta den vördsamma framställningen till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet, om icke, därest nu kammaren, som antagligt är, bifaller den kungliga propositionen, det borde vara skäl i att verkligen riktigt noga undersöka denna sak, och detta kanske

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.*

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

icke bara därför att staten en gång, som en föregående talare sagt, kan bli nödsakad att fylla ett tomrum, som uppkommer, utan även för sjukkassornas egen skull, på det att sjukkassorna själva icke en vacker dag skola finna, att här har genomförts ett förslag, om vilket man kan säga, att man, innan det antogs, visste, att det förelåg en mycket stor brist. Det är verkligen en sak, som jag, som i detta fall känner mig som fullständigt opartisk bedömare, skulle vilja tillråda. Det går nog icke, herr talman, även om premiereservsystemet icke användes, att bara bygga på att man kan taga upp högre avgifter för att täcka de löpande utgifterna. Det kan bli en ganska farlig sak.

Jag konstaterar vidare, att om man ändrar den nuvarande åldersfördelningen, eller om den kommer att ändras genom brist på tillförsel av yngre medlemmar, kan det för sjukkassorna bli mycket besvärligt och mycket bekymmersamt. Det kan bli svåra och tråkiga efterräkningar, om vilka sjukkassefolket icke nu kan drömma eller vill drömma, därför att man vill invägga sig i den föreställningen, att detta om bristerna icke är någonting, som man behöver räkna med. Man vill icke tro det. Man lever i den tron, att hela systemet med att upptaga avgifter eller sätta ned prestationerna är alldeles tillräckligt för att klara av hela saken.

Till sist skulle jag vilja säga, att dessa uppgifter och siffror, som vi fått del av, borde hava lett till att man icke, som utskottet gjort, inskränkt sig till att föreskriva en undersökning vart femte år, utan till att det verkligen ålegat centralsjukkassorna att anlita en person med aktuariekompetens att följa kassorna år ifrån år. Och det hade icke behövt vara en person för varje kassa, långt därifrån. Jag är nämligen övertygad om att en aktuarie kan följa flera kassor. Det hade inneburit en tillsyn av kassornas inneboende kraft, som kunnat vara av stor nytta.

Herr talman! Jag är, som jag sagt, i olikhet med den föregående talaren icke någon fackman på detta område. Jag vågar icke uttala mig om, huruvida den utredning, som är gjord av professor Cramér, är riktig. Jag nöjer mig med att antaga, att i varje fall den av sjukkasseinspektören gjorda utredningen är riktig. Och även om blott den bristen skulle föreligga, så menar jag, att saken är ganska betänkelig. Jag saknar möjlighet att själv kunna bedöma dessa frågor, och utskottet har icke utrett dem för oss. Men jag har en stark känsla av att denna sak borde närmare utredas, och därför kommer jag, herr talman, att vid avgörandet av denna fråga nedlägga min röst.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Efter de ingående anföranden, som hållits här, både det från statsrådsbanken och från andra håll, samt efter den kritik av förslaget som från en del talare framförts, skulle det vara ett lönlöst företag för mig att försöka bemöta denna kritik. Jag får säga i likhet med en föregående talare, att jag är ingen speciell sjukkassemann, jag har, som jag nämnde redan i fjol, icke ägnat mig åt denna sak förrän då, när jag blev tvingad att taga ståndpunkt till frågan, och då förstå herrarna, att min sakkunskap i detta avseende icke är mycket värd. Men man får väl ändå lov att anföra motiv för den ståndpunkt, man intar, och jag har försökt skaffa mig sådana motiv eller försökt bilda mig ett omdöme, dels på grund av den kritik, som framförts mot förslaget, och dels på grund av innehållet i det förslag, som föreligger: summa summarum av min uppfattning har blivit, att jag är fullt medveten om att vår nuvarande sjukkasseorganisation icke kan fylla de förpliktelser, som den har åtagit sig med mindre det vidtages en genomgripande omändring av kassornas organisation och förvaltning och ävenså att det tages under omprövning, huruvida de medlemsavgifter, som numera tagas ut i resp. kassor, svara emot de förpliktelser, som kassorna hava iklätt sig gentemot medlemmarna. För att komma fram till en sådan anordning har jag icke kunnat

finna någon annan väg än den som här föreslås av Kungl. Maj:t. Den väg, som herr Järte rekommenderar, vad betyder den? Jag förstår icke alls, att man därigenom förbättrar saken. Man förbättrar den icke alls. Icke är väl herr Järte, och icke är väl herr Wijkander av den uppfattningen, att, om vi nu skjuta på denna sak och släppa ut den till ny utredning, nya undersökningar och därvid konstateras, att den brist, som professor Cramér har omnämnt, är riktig, man då skall vara beredd på att fylla den bristen genom beviljande av höjda statsanslag. Jag säger för min del, att jag är icke beredd till det. Jag är icke beredd till att statsmakerna för sitt vidkommande skola lämna ett sådant bidrag till sjukhjälpkassorna, så att den bristen kan fyllas. Jag har den uppfattningen, att om vi gå in för en höjning av statsbidraget, så hava vi rätt att kräva av sjukhjälpkassorna, att en viss omorganisation vidtages. Det är ju så, när statsmakerna lämna bidrag till åtskilliga företag, att statsmakerna då också vilja i viss mån hava en kontroll över, huru dessa bidrag användas. Jag har sett saken precis på samma sätt här. Här kräves ekonomiskt bidrag från statsmakernas sida, här har man framställt begäran om ett höjt bidrag, en del reservanter hava gått in för kravet på höjt bidrag utan att på något sätt kräva att få utöva kontroll över kassorna och deras verksamhet, utan att kräva från kassornas sida att de se till att deras utfästelser komma att svara emot medlemmarnas förpliktelser. Jag menar, att detta är en sådan brist i den åsyftade reservationen, att jag för min del enbart därför icke kan vara med om densamma. Det är som jag sade, när statsmakerna gå in för att höja ett bidrag, böra också statsmakerna skaffa sig ökat inflytande på den verksamhet, som bidraget avser, och det kommer att ske genom det föreliggande förslaget, sedan få herrar kritici säga vad de vilja. Jag tillhör själv en sjukhjälpkassa, som är rikssjukhjälpkassa, men som från tillsyningsmyndigheten har blivit ålagd att lägga om och göra om stadgarna för att vidare kunna existera och fortsätta sin verksamhet. Kassan måste ändra på avgifterna, som medlemmarna hade att lämna till kassan, för att kassan skulle kunna fullgöra sina skyldigheter. Denna sjukhjälpkassa har måst göra det, och jag hoppas, att den skall komma att klara sig genom den omorganisation, varom nu är fråga, och med det ökade statsbidrag, som här kommer att lämnas, skulle en lättnad för kassan inträda vid verkställandet av en dylik omorganisation, och jag förväntar att det kommer att gå på samma sätt även för andra sjukhjälpkassor. Jag kan sålunda icke se så förfärligt mörkt på denna fråga som herr Lindman och herr Wijkander göra, herr Järte skall jag icke tala om, ty från hans sida är det ju de obotfärdigas förhinder, såvitt jag kan förstå. Herr Wijkander kom med försäkringstekniska inlägg, och jag kan icke ge mig in i en debatt med honom om den saken. Det kan hända, att jag vid inträdet i en kassa blir tillförsäkrad att under hela min livstid få den och den sjukhjälp och den och den prestationen från kassans sida, utan rätt för kassan att ändra de avgifter, som jag har att erlägga. Jag håller med om, att då måste man gå den väg, som herr Wijkander var inne på, men jag tror icke, att sjukhjälpkasserörelsen skall byggas upp efter dessa riktlinjer. Jag vill endast nämna några få siffror här för år 1929 om vilka prestationer våra sjukhjälpkassor fullgjort. Frånsett fortsättningskassorna hava från sjukhjälpkassornas sida utbetalts i kontant sjukhjälp icke mindre än 21,220,000 kronor. Jag menar, att det är en så stor summa, som sjukhjälpkassorna själva bidraga med, att vi kunna vara övertygade om, att innan sjukhjälpkassorna släppa idén att upprätthålla sin verksamhet, äro de med om att få kassorna så att säga sanerade, så att de verkligen kunna fylla den stora uppgift, som de hava att fylla i samhället.

Detta är de enkla synpunkter, som för mig varit avgörande, när jag ansett mig böra ansluta mig till och tillstyrka detta förslag, och för min del tvekar jag icke ett ögonblick att tillråda kammarens ledamöter att ansluta

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring i lagen om understödsföreningar m. m.

(Forts.)

sig till den kungliga propositionens förslag, som också är utskottets förslag.

Sedan har det framställts ett par frågor. Herr Lindman frågade, hur kommer det att bli vid första starten. Det blir precis lika vid första starten efter Kungl. Maj:ts förslag i år, som det skulle blivit om Kungl. Maj:ts förslag i fjol blivit bifallet, vilket förslag ju denna kammare tog med rätt stor majoritet. Det blir precis på samma sätt, herr Lindman. Vidare har herr Wijkander klandrat utskottet för att utskottet såsom sin icke har intagit den p. m., som professor Cramér har avlämnat till utskottet. Jag ber att få upplysa kammaren om orsaken därtill. Orsaken var den, att när förslag framställdes om att professor Cramér skulle inför utskottet lämna en redogörelse angående kassornas ekonomi, var tiden så långt framskriden, att det icke fanns någon möjlighet att gå den s. k. stora vägen, d. v. s. kungsvägen, att hos statsrådet anhålla om att få yttrande från pensionsförsäkringskommittén, och det framställdes heller icke krav på att vi skulle använda oss av den vägen, utan vi kommo överens om, att man under hand skulle höra professor Cramér. Under sådana förhållanden ansåg utskottets majoritet, att det icke var just att vi använde oss av en p. m., som han under hand hade avlämnat till utskottet, och därför kom den icke att tagas upp såsom p. m. från utskottets sida. Det är hela orsaken.

Jag skall erinra om vad herr statsrådet sade på förmiddagen, att trots den p. m., som herr Cramér har lämnat, så har herr Cramér, om jag fattade herr statsrådet rätt, betonat, att han för sin del icke avsåg att därigenom stjälpas det nu föreliggande förslaget. Jag kan också tillägga, att jag på annat håll, från annan person har hört samma försäkran från professor Cramér. Jag menar sålunda, att denna p. m. kan icke tagas som intäkt för att nu slå ihjäl det föreliggande sjukasseförslaget.

Det kunde vara frestande, att säga något i anledning av att herr Järte kom med sin gamla käpphäst, då han nämligen talade om pensionsförsäkringskommittén, att vi skulle spara med sjukasseverksamhetens omläggning, tills vi få se det förslag, som pensionsförsäkringskommittén kan komma med. Vad tro kammarens ledamöter? Bli det bättre då, är sjukassornas brist mindre då, d. v. s. den av herrar teknici påvisade bristen hos sjukassorna, är den mindre då än nu? Eller vill herr Järte därmed hava sagt, att, när pensionsförsäkringskommittén kommer med sitt förslag, då skola sjukassorna inrangeras som ett första led i försäkringen, för att först och främst taga hand om de sjuka och sedan om invaliditetsförsäkringen? Tro herrarna, att riksdagen då kommer undan med billigare penning än vad det nu är fråga om? För min del tillåter jag mig hysa den uppfattningen, att den kostnaden kommer nog att väsentligt överstiga de kostnader, som t. o. m. herr Cramér här har talat om i sin promemoria. Jag förvånar mig över, att detta förslag förts fram i detta sammanhang, då motionen blev så grundligt och klart vederlagd inom utskottet, att det förefaller mig, som om reservanterna icke vidare skulle haft anledning att vidröra den frågan.

Så var det någon av talarna här, det var visst herr Wijkander, som undrade, om det ändock icke vore lämpligare, att denna rörelse finge fortsätta på det sätt, den för närvarande bedriver sin verksamhet, d. v. s. med dessa småkassor. Nej, det är just det vi anse icke vara fördelaktigt, just därför att det leder till att dessa småkassor för att värva medlemmar söka konkurrera med varandra. De sätta prestationerna högt, och avgifterna så låga, vadan svårigheter uppstå för kassorna i ekonomiskt hänseende. Jag menar, att det är en sådan konkurrens mellan kassorna, som gjort att vår sjukasseverksamhet icke för närvarande äger den stabilitet, som det vore önskvärt att den hade. Nu tror jag för min del åtminstone, att det icke är så förskräckligt

farligt med sjukassornas stabilitet i fråga om möjligheten för dem att fullgöra sina skyldigheter gentemot medlemmarna, som från visst håll påstått.

Herr talman, jag ber att med dessa ord få yrka bifall till den paragraf, som nu är föredragen, d. v. s. § 1 i det föreliggande förslaget.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Herr Carlström: Herr talman! Då jag väckt en motion i anledning av denna kungliga proposition skall jag be att få säga några ord. Den motion jag väckt rör sig egentligen icke om sjukkassefrågan i dess helhet, utan jag har i denna vänt mig emot moderskapsunderstöd för icke försäkrade mödrar, men jag skall ändock i förbigående be att få angiva min uppfattning om sjuk-kasseförslaget, som det nu föreligger.

Det är ju klart, att det ligger nära till hands att få liksom herr Järte höra talas om de obotfärdigas förhinder, när detta förslag för fjärde resan är framme, om man icke utan vidare vill gå med på detsamma. Jag har redan förut i år genom en motion, som gällde rationalisering av vår sociala försäkrings- och hjälpverksamhet sökt att visa vart jag ville komma, att man en gång skulle göra sanning av sagan om att man ville hava en utredning av problemet i hela dess vidd, så att man finge se vad det hela komme att kosta, innan man gick för att lösa den ena försäkringsgrenen efter den andra särskilt för sig. Det har omtalats här i dag något, som för övrigt återfinnes här i professor Cramérs utredning, att om man kunde koppla av åldringar över 67 år, skulle det icke te sig så illa med sjukassornas ekonomi. Jag anser, att det är bl. a. en sak, som visar, att frågan borde tagas upp i hela sammanhanget. Jag anser nämligen, att man borde ordna med en ålderdomsförsäkring för *alla vid 67 år*, som lite var skulle kunna få del av utan att vara sjuka eller »göra sig sjuka» eller på något sätt behöva bevisa, att de vore invalider då. Och under sådana förhållanden kunde sjukförsäkringen upphöra från och med 66 året. Men man vill uppenbarligen icke se problemet i dess helhet, ty man har den känslan, att då man kommer att få klart för sig, vad det hela kommer att kosta, få vi ingenting igenom. Det är naturligtvis lättare, det erkänner jag, att få igenom en sak så där styckevis, då man egentligen icke vet vad det kostar, ty här är ingen i denna kammare, som vet, vad denna sjukförsäkring kommer att kosta till sist; och fastän herr Jansson i Falun icke ser så mörkt på situationen, tycker jag man mellan raderna i utskottets betänkande kan läsa, att fastän utskottet varit så snällt att det följt departementschefen nästan på varje punkt, det finnes även där en viss misstro mot hållbarheten av förslaget. Och jag är övertygad om att det går icke att säga på det sättet, som herr socialministern gjorde här, att staten ikläder sig intet som helst ansvar för kassornas försäkringsberäkningar för framtiden. Det är en chimär, om man säger det, ty om staten, som man nu tror från sjuk-kassefolkets sida, tar hand om denna verksamhet, då får staten också vara så god att, när det klickar, vara med om att se till, att det hela går ihop. Man har sagt, att en stark opinion bland sjukkassefolket förefinnes för att detta förslag nu skall finna sin lösning, och vi hava fått litet var, förmodar jag, oss tillsänt tryck, som visar, att de flesta, det stora flertalet sjukkassor, nu äro med på att reformen genomföres. Men om den är så förmånlig, som man från utskottets sida och i allmänhet här vill göra gällande, hur kommer det sig då, att icke alla sjukkassor vilja vara med om detta? Jag har med förlov sagt fått den uppfattningen, att de välskötta sjukkassorna vilja i fortsättningen hava sitt för sig själva, och de anse icke, att det är anledning för dem att ge sig in i denna historia. De veta, att om denna reform går igenom, påläggas dem ökade prestationer, vilket kan leda till, som vi här nyss hörde någon talare framhålla, att anslutningen icke blir så stor, som man skulle

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

hoppas och önska; och man slipper ju icke ifrån här, om man nu vill hava statsunderstöd, att gå in för vad i detta förslag skisserats till exempel i fråga om sjukvården. Man ger visserligen en viss möjlighet att komma ifrån, man ger en viss möjlighet till dispens, men, för att den icke skall kunna utnyttjas, beslutar man i samma andedrag att då skall man ge *annan ersättning* i stället för sjukvård, för att som det i motiveringen så skickligt heter, man skall se till att icke för många draga sig, utan alltså tvingas att gå in för sjukvårdsverksamheten. Jag pekade redan i fjol på vad det kan komma att betyda, om sjukhusen i bygderna, där man har långt till läkare, skulle tvingas att gå in för den sjukvårdande verksamheten, att man där skulle från sjukhusernas sida få bestrida upp till $\frac{2}{3}$ av skjutsersättning och överhuvud av vad sjukvården kunde komma att gå till. Det blir icke så lätt att föra en sådan där noggrann kontroll över sjukdomsfallen, som herr socialministern talade om, när det är två å tre mil kanske till närmaste läkare.

Genom denna reform avkopplas i ganska stor utsträckning det personliga inom sjukhusväsendet, det kunna vi göra klart för oss, den blir byråkratiserad, det blir slappare kontroll, mindre ansvar och mera simulation. Det följer alltid med, när staten lägger sin tunga hand över en verksamhet, att då litar man till staten och till statens funktionärer, men intresset i detta fall att inom de olika sjukhusen se till att icke alltför många simulera och att man icke utnyttjar sjukhusen i onödan det sjunker betydligt, och på den grund kommer naturligtvis sjukantalet efter denna reforms genomförande väsentligt att stiga, det är min uppfattning.

Jag tror, att, fastän man nu säger, att det skulle varit en olycka, om frågan icke hade kommit upp i år, det kanske är en större olycka, om den icke skulle falla i år. Ty jag tror, att, om den fölle i år, skulle det icke vara någon större olycka, emedan den kommitté eller de kommittéer, som nu arbeta med dessa sociala försäkringsproblem, icke länge kunna uppskjuta frågan. Det måste snart komma fram — enligt mitt förmenande — ett klart upplagt eller förbättrat förslag till pensionsförsäkring, och från organisationskommittén har man ju även att inom närmaste åren vänta förslag i fråga om omläggningen av den kommunala förvaltningen och i det sammanhanget hade sjukförsäkringsfrågan haft sin rätta plats. Jag tror, att det ur dessa synpunkter kanhända hade varit lyckligt, om man fått dröja något år.

Jag skall nu uttala mig med några ord om den sak, som beröres i den motion, som jag har väckt i samband med detta förslag. Det gäller ju moderskapsskyddet för icke sjukförsäkrade mödrar.

Det säges i utskottsbetänkandet, att detta steg, som man här har tagit, det skall bli till särskild välsignelse för landsbygdens folk. Man finner, att det också omspänner största delen av blivande mödrar här i landet — omkring 75 % tror jag komma att omfattas av förslaget i dess helhet. Och man har pekat på, att de, som få nytta av förslaget, det är icke allenast arbetare och torpare och med dem jämställda, utan även den stora delen av Sveriges småbönder och mindre lantbrukare. Och det räknar man nu såsom en särskild förtjänst. Ja, jag går med på att jag ju räknas till dem, som ofta skria över att bönderna ha det dåligt, men när man kommer och vill hjälpa Sveriges bönder — till största delen — med 28 kronor, när en lycklig tilldragelse i familjen inträffat, då reagerar jag. Det är icke icke rätta sättet att hjälpa, tror jag, ty det är liksom att inbjuda människor att i större och större utsträckningar anlita statens hjälp. Jag missunnar icke dessa stackars mödrar, som verkligen behöva det, mödrar utom äktenskapet och även andra fattiga mödrar att få denna ringa hjälp. Men jag tycker, att när man utsträcker den att omfatta ett klientel så stort som detta, då blyges jag för min ringa del å småbrukarnas och böndernas vägnar. Ha vi råd att fostra upp våra barn, så ha vi nog råd att ta även denna

ringa utgift utan statens inblandning. Man söker här draga till sig ett klientel som icke skulle haft en tanke på detta, om man icke gjort något erbjudande. Detta är icke lyckligt. Ty liksom då det gäller tilläggs pensionen — jag kan säga, att jag är glad, att vi ha denna pension för dem, som verkligen behöva den — som ju skall utmätas efter en viss behovsprövning, är det min bestämda uppfattning, att denna bestämmelse i många fall kommer att luckra upp den känsla hos landsbygdens folk att klara sig själva, som vi ännu räkna med som en av de värdefullaste tillgångar detta folk ännu äger. Tilläggs pensionen har luckrat upp denna känsla så, att man även på håll, där man strängt taget icke skulle behöva det, söker att göra sig behövande för att få denna tilläggs pension, därför att man tror, att det är *en rätt*, som man har förvärvat genom den lilla skärv, som man lagt till avgiftspensionen. Och man skall ganska snart komma till den uppfattningen, att man måste vara med allesammans och försöka krypa fram och få detta moderskapsunderstöd, när riksdagen en gång beslutat, att vi skola ha denna hjälp. Jag tror det hade varit lyckligt, om man hade kunnat ordna denna moderskapshjälp på annat sätt. Jag vill gärna vara med om att det är riktigt, att den sjukförsäkrade modern skall ha denna moderskapshjälp, som man här föreslagit, men att taga med den, som icke alls lämnat några prestationer mer än de två kronorna då det gäller anmälningsplikten, anser jag är en moralisk oriktighet, som man icke skulle ha gått in för. Och jag tror det blir ganska svårt för sjukkassorna att effektuera denna historia på ett lämpligt sätt.

Det heter här i 7 § att »då ansökan om moderskapsunderstöd inkommit till behörig sjukkasse, skall denna lämna kvinnan *anvisning* för erhållande av råd och upplysningar». Det är det första, som sjukkassan skall göra, men »sjukkassan skall därjämte skyndsamt verkställa *utredning* rörande omständigheter av betydelse för bedömande av kvinnans rätt till understöd samt, därest nedkomsten ej redan inträffat, företaga en *förberedande prövning* i nämnda hänseende». Det gäller väl icke nedkomsten, utan det gäller väl kan jag tro de ekonomiska omständigheterna. Vidare heter det i § 8 att »av kvinna tillkommande understöd skall sjukkasse *inhålla*» visst belopp.

Det skall alltså vara en anvisning och det skall vara en undersökning, och man skall inhålla något av det lilla belopp, som det är fråga om, och jag tycker det måste bli en rätt så besvärlig historia för dessa sjukkassor att handha denna verksamhet, utan att den skall klicka och bli ganska problematisk. Jag vill därför säga, att denna åtgärd finner jag icke vara lycklig i samband med sjukförsäkringen. Man skulle, tycker jag, mycket väl kunna åt barnavårdsnämnderna överlåta den här angelägenheten i fråga om moderskapshjälp åt icke sjukförsäkrade mödrar, vilka skulle kunna handhava densamma på ett bättre, smidigare och effektivare sätt.

Sedan kan jag icke underlåta att understryka, vad av ett par andra talare sagts, om det fåfånga i den förhoppning utskottet gjort sig att vad man här går in för i ökade kostnader för staten, det skall man få igen i minskade utgifter i fråga om fattigvård och pensionstillägg o. s. v. Det skola vi emellertid icke låta intala oss, ty det går icke på det sättet. Man resonerade så — det tror jag herr Järte påpekade — då pensionsförsäkringen infördes 1913. Då talades det om, att det gällde att avlyfta de 30 miljoner, som samhället hade att bära i utgifter för fattigvård. Det lyckades icke bättre än att vi nu ha en fattigvårdskostnad på 70 miljoner kronor tror jag och en kostnad för pensionstilläggen på närmare 50 miljoner kronor. Aptiten i detta fall växer medan man äter, och ju mera man får, ju mera vill man ha, och det är icke anledning att tro, att man genom ett sådant utbyggande av sjukförsäkringen skulle i någon väsentligare mån få en lättnad på andra områden. Jag ser emellertid icke problemet ur den synpunkten. Jag har den uppfattningen, att kunna

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

vi få någon ordning och reda på socialförsäkringen, *skola vi taga kostnaderna*, men vi skola från början se till, huru det hela går ihop, så att vi veta, vad man beslutar. Jag tror icke vi veta, vad vi här besluta, om vi bifalla förslaget och därför yrkar jag, herr talman, avslag på utskottets hemställan och Kungl. Maj:ts proposition.

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr talman! Jag begärde ordet efter herr Carlström, därför att jag förmodade, att hans anförande skulle ge mig anledning till en replik. Och jag har icke blivit besviken i denna min förmodan.

Jag skall emellertid icke gå in på den senare delen av herr Carlströms anförande, i vilket han berörde moderskapsförsäkringen, utan överlåta åt någon av kammarens kvinnliga ledamöter att yttra sig över detta spörsmål. Däremot måste jag säga några ord med anledning av de synpunkter, som herr Carlström framförde beträffande sjukförsäkringen.

Jag finner det ganska underligt, att herr Carlström, som ju dock alltid vill göra gällande, att han företräder landsbygdens småfolk, vänder sig mot detta förslag. Ty onekligen är det dock så, att det föreliggande förslaget är i hög grad till förmån just för landsbygdens befolkning. Vad den sjukvårdande verksamheten beträffar, som det nu är förutsatt, att sjukkassorna skola utöva, så är det uppenbart, att det är just den del av befolkningen, som bor i de avlägsnast belägna trakterna, som även herr Carlström talade om — som skulle få den största nyttan av denna sjukvårdande verksamhet. Vi veta förmodligen litet var, som känna till förhållandena ute på landsbygden, huru svårt det är för dessa mindre bemedlade personer, som bo i en avlägsen by, att vid sjukdomsfall kunna tillkalla läkare. Och följden därav blir i allmänhet, att någon läkare icke blir tillkallad, förrän i allra yttersta nödfall — mången gång då det är alldeles för sent. Genom den verksamhet, som sjukkassorna komma att utöva beträffande sjukvården, blir det ju för personer, boende i dessa avlägsna byar, en väsentlig lättnad i deras kostnader för sjukvården, då sjukkassan betalar två tredjedelar av kostnaderna för läkarevården, däri inberäknat jämväl kostnaderna för läkarens resa. Nu förmodar jag herr Carlström förmenade, att detta kommer att för sjukkassorna och sålunda jämväl för staten bliva en synnerligen dyrbar historia. Jag är icke så övertygad om att denna sjukvårdande verksamhet för sjukkassorna i verkligheten kommer att betyda så synnerligen mycket större ekonomisk belastning, ty åtskillig besparing torde därigenom kunna åstadkommas beträffande sjukkassans utgifter för sjukpenning.

Herr Carlström pekade i detta sammanhang på en annan sak — jag vet nu knappast vad det hörde samman med frågan om sjukvårdsförsäkring, nämligen den simulation, som förekommer, och svårigheten att utöva kontroll i dessa avlägsna byar. Ja, icke kommer väl denna svårighet att ökas därigenom att sjukkassorna också bereda sina medlemmar möjlighet att erhålla läkarevård. Tvärtom blir det ju betydligt lättare att utöva kontroll, då medlemmen måhända redan från början blir underkastad besök av läkaren och undersökning. Då kan ju tydligen läkaren lättare bedöma, huruvida sjukdom föreligger, än om medlemmen, som nu stundom torde förekomma, först efter tillfrisknandet vänder sig till läkaren för att få ett intyg.

Hur går det för övrigt nu i allmänhet till i dessa avlägsna bygder, där framför allt rikssjukkassorna ha sina medlemmar. Ja, man nöjer sig, åtminstone för kortare sjuktider, med intyg från några grannar eller sjukbesökare i avdelningen, som skola intyga, att medlemmen ifråga har varit sjuk och är i behov av sjukhjälp. Jag vill ifrågasätta, om icke den kontroll, som kan utövas av en läkare, ändå är betydligt mera värd än den kontroll, som nu i allmänhet förekommer. Därmed har jag ingalunda velat sagt, att läkarintyg bör fordras vid

varje sjukdomsfall, även de kortvariga, men vid svårare fall torde det vara önskvärt ur både kontroll- och andra synpunkter att läkare tillkallas på ett tidigt stadium.

På tal om denna simulation, som såväl herr Carlström som herr Wijkander berörde, så vill jag icke bestrida, att simulation i vissa fall förekommer, även om talet därom är ganska överdrivet. Men det är ju bland annat för att förebygga sådan simulation, som bestämmelse har införts därom, att lokalkassan skall svara för viss tid av varje sjukdomsfall, nämligen för 18 dagar i början av sjukdomsfallet. Alla, som ha någon erfarenhet på detta område, känna till att simulation praktiskt taget aldrig förekommer, då det är fråga om de långvariga sjukdomsfallen, där det också från sjukkassornas sida i regel kräves läkarbetyg för utbetalande av sjukhjälp, utan det är vid de kortvariga fallen på 3—15 dagar, man möjligen kan befara att simulation föreligger. Där få nu de lokala organen ett särskilt intresse att utöva uppsikt över sina medlemmar, då ju det är dessa lokala kassor, som under denna tid skola betala sjukhjälp.

Så är nu icke fallet beträffande den halva del av sjukkasserörelsen, som representeras av rikssjukhuskassorna. Där kan man befara, att avdelningarna, d. v. s. mindre nogräknade sådana, resonera som så, att det spelar ingen roll, om de betala en viss sjukhjälp för en medlem, även om det är tveksamt, ty de ha bara att rekvidrera penning från centralstyrelsen.

Jag tror emellertid, att man med den anordning, som är föreslagen, skall kunna råda bot för den fara för simulation, som möjligen föreligger.

Herr Carlström sade några ord i början av sitt anförande, som jag icke heller vill underlåta att bemöta, då han talade om att vi icke veta vad detta förslag kan komma att kosta staten i framtiden. Ja, det är sant, att vi icke kunna bedöma den saken, med hänsyn till ovishheten beträffande den anslutning, som sjukkasserörelsen kan komma att få. Men det är ju likadant med den nuvarande sjukkasserörelsen. Vi kunna icke heller nu bedöma, vad kostnaderna i framtiden kunna komma att gå till för staten, därest vi fortsätta med statsbidrag efter samma grunder som nu, eller bifalla reservationen, därför att vi icke veta, i vad mån medlemsantalet i sjukhuskassorna kan komma att ökas. I detta avseende är det nu framlagda förslaget icke avvikande från vad som för närvarande gäller.

Herr Carlström talade vidare om att man genom att bifalla detta förslag skulle avkoppla det personliga intresset för sjukkasserörelsen. Staten skulle taga hand om verksamheten, som han yttrade. Jag vet icke i vad mån staten, vid ett bifall till detta förslag, skulle komma att mer än nu taga hand om sjukkasserörelsen. Förslaget förutsätter ju, att sjukhuskassorna fortfarande liksom hittills skola vara fristående organ, och staten komme endast att enligt sjukhuskasselagen i viss mån reglera verksamheten precis på samma sätt som för närvarande. Genom 1910 års nu gällande sjukhuskasselag åläggas jämväl sjukhuskassorna vissa minimiprestationer. Det är ingenting nytt, som nu inträffat annat än att man kräver ökade prestationer av sjukhuskassorna och en viss ändring av organisationen.

Herr Carlström framställde en fråga, hur det kunde komma sig, att, om nu detta förslag vore så synnerligen förmånligt för sjukhuskassorna, icke alla sjukhuskassor anslutit sig till detsamma. Det har väl knappast någonsin förekommit att ett förslag vunnit en fullkomlig enhällig anslutning från de grupper, som berörts av detsamma. Icke heller 1910 års förslag vann allmän anslutning från sjukhuskassornas sida. Även då fanns det opposition bland sjukhuskassofolket, och det är rätt naturligt, att så även skall vara fallet nu. Går man emellertid att litet närmare granska den opposition, som vid detta tillfälle rests mot förslaget, skall man finna, att det endast är en ganska ringa del av sjukhuskassofolket, som

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

vänt sig mot förslaget. Visserligen vet jag, att kammarens ledamöter under den senaste tiden blivit uppvaktade av olika sjukkassor. I allmänhet har det varit avdelningar av ett par rikssjukkassor, som ha uttalat sina betänkligheter mot förslaget och sökt påverka kammarens ledamöter att rösta mot detsamma. Man har dock icke anledning taga dessa uttalanden allt för allvarligt, om man känner till på vad sätt de kommit till. De härstamma i allmänhet från avdelningar i de två rikssjukkassor, vilkas ledning ställt sig avvisande mot det föreliggande förslaget. Uttalandena från lokalavdelningarna ha kommit till på beställning av dessa rikssjukkassors styrelser. Man har till och med gått så långt, att man, då man funnit, att en cirkulärskrivelse till avdelningen icke varit tillräcklig, vänt sig med personliga brev till avdelningens ledning för att förmå ledningen att uttala sig mot förslaget. Jag tillhör själv ledningen för en sjukkassa, vars styrelsemajoritet vänt sig mot förslaget. Jag tackar herr Carlström för den komplimang, han gav bland annat den sjukkassa till vars ledning jag hör, då han yttrade, att de bäst skötta sjukkassorna vänt sig mot förslaget. Det skulle ju innebära, att den sjukkassa, vars ordförande jag har äran att vara, skulle vara en av de bäst skötta. Jag tackar för denna reklam. Emellertid kanske man icke precis kan säga, att denna sjukkassa med hänsyn till fondbildning är en av de ekonomiskt starkaste. Herr Wijkander eller kanske det var herr Järte ville göra gällande, att det var de sjukkassor, som hade den allra svagaste ekonomien, som nu ropade på detta förslag för att kunna rädda sig ur sin betryckta ekonomiska ställning. Just den omständigheten att styrelsemajoriteten i den sjukkassa, som jag tillhör, gått emot förslaget, vederlägger detta påstående, ty den sjukkassans ekonomi är icke synnerligen stark.

Jag vill emellertid åter ett ögonblick uppehålla mig vid de yttranden, som kommit från sjukkasseavdelningar. Från Framtidsförbundets — det är den sjukkassan jag tillhör — avdelningar ha kommit in mellan 150 och 160 uttalanden, i vilka man vänt sig mot förslaget. Därvid böra vi dock besinna, att denna sjukkassa har över 1,000 lokalavdelningar. Av dessa är det, som jag nämnde, mellan 150 och 160, som uttalat sig emot förslaget. Några ha uttalat sig för förslaget, men de flesta ha icke gjort något uttalande alls. Om man litet närmare granskar de uttalanden, som gjorts av sjukkasseavdelningarna och de motiv, som i allmänhet anförts mot förslaget, så skola i varje fall reservanterna knappast kunna finna något stöd för sin mening, ty det skäl som avdelningarna i allmänhet anført, har varit, att enligt förslaget vissa förmåner, som sjukkassemedlemmarna nu ha, skulle bliva dem fräntagna. Detta gäller framför allt sjukhjälpen vid olycksfall i arbete. Denna sjukhjälp skulle ju enligt förslaget komma att begränsas. Det är framför allt emot detta, som man vänt sig. Dessutom är det några avdelningar, i vilka statstjänarna äro särskilt starkt representerade, som vänt sig mot att statstjänarna efter denna reform komme i undantagsställning och skulle få sämre förmåner än för närvarande är fallet. Men reservanterna ha ju framför allt påpekat olägenheten av den dubbelförsäkring, som i viss utsträckning även skulle komma att förekomma efter genomförandet av detta förslag, så jag förmodar, att reservanterna icke äro villiga lämna sin anslutning till de synpunkter, som av sjukkassemedlemmarna sålunda anförts. Jag har heller icke anledning fästa alltför stort avseende vid sådana uttalanden, som kommit exempelvis från en sjukkassa i Göteborgstrakten, i vilket som det starkaste skälet emot förslaget anförts, att sjukkasserörelsen i Norrland skulle bli omöjliggjord efter genomförandet av detta förslag. Jag tror, att norrlänningarna ha större anledning fundera över den saken än göteborgarna. Oppositionen från Norrland har ju inte varit synnerligen stark mot förslaget.

Jag skall nu endast säga ytterligare några ord med anledning av herr Järtens anförande i dag. Det var tydligen professor Cramérs uttalande, som framför

allt skulle bli den stora insatsen i dagens debatt, när det gällde att fälla sjuk-kasseförslaget. Professor Cramérs utläggning i denna fråga har ju redan blivit så pass grundligt bemött, framför allt av socialministern, så det finns inte så värst stor anledning för mig att ytterligare behandla den saken. Det har framhållits, att sjukförsäkringarna skulle ha en synnerligen stor brist i sin fondbildning. Jag skall givetvis icke bestrida detta, om man ser frågan ur försäkringsteknisk synpunkt, men vi böra dock komma ihåg, att sjukförsäkringarna hittills kunnat fullgöra alla åtagna prestationer, och jag tror knappast man kan säga, att sjukförsäkringarna nu i stort sett stå i sämre ekonomisk ställning än tidigare, även om de sista årens svåra sjuklighet i viss mån försämrat sjukförsäkringarnas ekonomi. Om riksdagen bifölle det nu föreliggande förslaget skulle, har det sagts, staten påtaga sig förpliktelse att under alla förhållanden trygga medlemmarnas rätt till sjukhjälp. Förefinnes icke redan nu samma förpliktelse för staten? Redan nu äro sjukförsäkringarna organiserade efter en lag, stiftad av Kungl. Maj:t och riksdagen. Sjukförsäkringarnas prestationer utgå i anslutning till de minimikrav, som av statsmakterna uppställts. Jag kan icke inse, att det skulle bli någon förändring i det här avseendet, om man nu skulle uppställa krav på nya prestationer, även om dessa krav skulle gå något längre än vad för närvarande är fallet. Jag tror för övrigt, att sjukförsäkringarna i fortsättningen liksom hittills skola kunna reda upp dessa saker. Låt vara att de kanske få lov att tillgripa avgiftsförhöjning och, som redan förut ibland inträffat, extra uttaxeringar. Emellertid är man redan nu på det klara med att avgifterna för sjukförsäkringarna äro för låga och måste höjas. Den skrämselförklaring, som man bedrivit då man påstått att medlemmarna skulle komma att lämna sjukförsäkringarna, därest avgifterna kommo att höjas, tror jag är missriktad, men den situationen lär i så fall komma att inträda, även om icke någon omorganisation av sjukförsäkringarna kommer till stånd, ty avgifterna komma ändå att få höjas. Jag tror för övrigt, att det kommer att gå betydligt lättare att höja avgifterna, om de prestationer, som sjukförsäkringarna ha att fullgöra gentemot medlemmarna ökas.

Herr Järte talade om den koncentrationsverksamhet, som förekom inom sjukförsäkringsväsendet. Han trodde liksom reservanterna, att om denna koncentrationsverksamhet inom sjukförsäkringarna finge vara ifred, skulle den fortsätta och att man skulle kunna åstadkomma en ny organisation av sjukförsäkringarna utan ingripande från statens sida. Jag är icke så säker på möjligheten att åstadkomma detta, men, om en omorganisation kommer till stånd, blir det i varje fall ungefär enahanda förhållande, om staten genom ändring av sjukförsäkringslagen åstadkommer denna omorganisation eller sjukförsäkringarna själva åstadkomma densamma.

På tal om omorganisationen måste jag säga några ord med anledning av herr Järtés inledningsanförande. Han erinrade om, att det var för fjärde gången förslag framlagts till omorganisation av sjukförsäkringarna. I fortsättningen av sitt anförande ville han göra gällande, att det var samma förslag, som vi nu hade att behandla, som det förslag, som tidigare varit under behandling i riksdagen. Jag vill på det bestämdaste opponera mig emot att det förslag, som vi för närvarande ha att behandla, i organisatoriskt hänseende är detsamma som det förslag, kammaren avslög 1927.

Herr Järte undrade, varför det skett en omsvängning bland sjukförsäkringsfolket sedan år 1927, då man allmänt på rikssjukförsäkringsrådet var motståndare till det då framlagda förslaget. År 1927 befann jag mig även bland motståndarna, och därför har jag särskild anledning att säga några ord med anledning av den jämförelse, som gjorts mellan 1927 års förslag och det förslag, som nu föreligger till behandling.

Jag skulle vilja taga ett exempel för att belysa denna fråga. Man kan ju säga, att om man ställer en människa på huvudet, är det samma människa som

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

om man ställer henne på fötterna, men skall hon fylla en samhällsfunktion är det icke detsamma. Ungefär så skulle jag vilja säga om omorganisationsförslaget av år 1927 och det förslag, som nu föreligger. 1927 års förslag innebar enligt mitt förmenande, att man ställde organisationen på huvudet, ty man ålade de lokala organen prestationerna för de längre sjukdomsfallen efter 90 eller 100 dagar, under det att, ifall rikssjukvårdskassorna skulle ingå i organisationen, dessa skulle uppbära de kortare sjukdomsfallen upptill 90 eller 100 dagar. Det var denna organisationsform, som jag på det bestämdaste motsatte mig. Den förnämsta orsaken till att jag då gick emot förslaget, var emellertid att de gamla sjukkassem medlemmarna enligt 1927 års förslag skulle lämnas åt sitt öde och åtminstone i vissa fall bliva ställda utom sjukvårdsörelsen. Detta har man nu undvikit, i det man sört för dessa gamla sjukkassem medlemmars övergång till den nya organisationen. Jag har ingen som helst betänklighet mot att gå in för det nu föreliggande förslaget, ehuru jag år 1927 motsatte mig det då föreliggande, och det är för visso samma skäl, som gör, att flertalet av de sjukvårdskassor, som voro motståndare till 1927 års förslag, nu gått in för det förslag, som framlades i fjol och som ju i huvudsak är detsamma som det i år framlagda förslaget.

Till sist skulle jag vilja säga, att man, även om man ger sitt allra varmaste erkännande åt den nuvarande sjukvårdsörelsen, dock icke kan säga, att den ur samhällelig synpunkt på ett tillfredsställande sätt löst sjukvårdsfrågan i vårt land. Det kan icke ur samhällelig synpunkt vara tillfredsställande, att sjukvårdskassorna, sedan de utbetalt sjukvård till en medlem, som drabbas av en svårare sjukdom, i 90 eller 100 dagar, sedan lämnar samme medlem åt sitt öde och låter honom klara sig själv till dess han under nästa år ånyo blir berättigad till 90 eller 100 dagars sjukvård och så vidare. Detta är en sjukvårdsform, som icke ur samhällelig synpunkt kan kallas tillfredsställande. Den är kanske tillfredsställande för det stora flertalet medlemmar, ty de drabbas icke av så långvariga sjukdomar, och kunna nöja sig med den nuvarande sjukvårdsörelsen. Men ur samhällelig synpunkt måste man kräva en sjukvårdsörelse, som även tar hand om de långvariga fallen på ett fullt betryggande sätt och bereder de sjuka hjälp, till dess någon annan form av socialvårdsörelse träder in och bereder fortsatt hjälp. Idealet är givetvis, att sjukvårdsörelsen skall fortsätta, intill dess att invaliditetsvårdsörelsen träder in och lämnar den fortsatta hjälp, som kan erfordras. Det är ju också till detta, som det nuvarande förslaget syftar, även om frågan ännu icke kan anses till fullo löst.

Även den sjukvårdande verksamhet, som sjukvårdskassorna enligt det föreliggande förslaget skulle komma att få sig ålagd, är givetvis ur samhällelig synpunkt av den allra största betydelse. Just denna sjukvårdande verksamhet kommer enligt min bestämda uppfattning, vilken jag stöder på den erfarenhet, jag har fått under åtskilliga års arbete inom sjukvårdsörelsen, att ganska väsentligt minska sjukvårdskassornas utgifter för den direkta sjukvårdspenningen. Den sjukvårdande verksamheten kommer att i många fall förebygga sjukdom och i andra fall på ett tidigare stadium än vad annars skulle bliva fallet häva densamma.

Herr talman, jag ber i anslutning till vad jag sålunda anfört att få hemställa om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Fru Nordgren: Herr talman! Jag har begärt ordet för att yttra mig i en detalj av det här föreliggande förslaget, nämligen den del av detsamma, som rör sig om moderskapsunderstöd till icke sjukvårdsörelse mödrar. Då vi i dag efter mer än 30 års utredningar äntligen hunnit så långt, att det föreligger ett förslag till ett, låt vara mycket knappt tilltaget moderskapsunderstöd, avsett att utgå till det stora flertalet av vårt lands barnafödorskor, verkar det onek-

ligen en smula beklämmande att vid det utskottsutlåtande, som tillstyrkt förslaget, bifogats en reservation, vari yrkas avslag å detsamma. Det är så mycket mera beklämmande, som detta avslagsyrkande stöder sig på synpunkter, som kommit till synes i en här i kammaren av herr Carlström väckt motion. Herr Carlström anser sig ju speciellt föra den jordbruksarbetande befolkningens talan här i riksdagen och det är därför märkvärdigt, att han använder så hänfulla ordalag om den hjälp, man vill bringa denna befolknings kvinnor vid de tillfällena, då de på grund av sitt moderskap äro i behov av vila och vård och ekonomiskt understöd för att kunna förskaffa sig denna. Eller vad skall man säga om följande dråpliga tirad i motionen, som motionären delvis upprepade i sitt anförande:

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

»Det måste för övrigt bli en föga uppbygglig syn att efter det föreliggande förslagets genomförande, se huvudparten av landets jordbrukare som understödstagare vända sig till sjukförsäkringskassorna och erlægga 2 kronor för att utfå ett bidrag om 30 kronor vid inträffad lycklig tilldragelse i familjen. Ty med 500 kronors beskattningsbar inkomst som gräns blir flertalet av dem understödsberättigade, och genom inbjudande lagstiftning skall det lyckas att förkväva även den självkänsla som dessa ännu besitta.»

Ja, herr Carlström, det blir inte minst jordbrukarbefolkningens kvinnor, som komma att få gagn av detta moderskapsunderstöd, däri har herr Carlström rätt. Moderskapsunderstödsakkunniga ha i sitt betänkande beräknat, att alla hustrur till jordbruksarbetare, statare, torpare och lägenhetsägare samt nära 89 % av hustrur till hemmansägare och arrendatorer, skola med den föreslagna inkomstgränsen, komma i åtnjutande av denna hjälp. Utskottet understryker detta å sid. 8 i betänkandet, där det framhålles, att denna hjälpform särskilt kommer att bliva av betydelse för barnaföderskor å landsbygden, vilka givetvis icke kunna antagas komma att i samma utsträckning som städernas kvinnor tillhöra sjukförsäkringskassorna.

Är det något fel, att just dessa kategorier av kvinnor, som ofta ha det ekonomiskt svårt, bli hulpna vid ett för deras liv och hälsa kritiskt tillfälle? Tvärtom, skulle jag tro.

Herr Carlström framhöll i sitt anförande bl. a., att han föga värdesatte detta sätt att hjälpa bönderna. Jag anser icke att moderskapsunderstödet är avsett att vara till någon slags hjälp för bönderna, utan det är ämnat att vara till hjälp för barnaföderskorna, så att dessa skola kunna skaffa sig någon vila och vård vid barnbördstillfällena, vilket är en väsentlig skillnad. Herr Carlström sade också, i en mycket nonchalant ton, att hade landets jordbrukare råd att fostra sina barn, så nog hade de råd att låta dem komma till världen. Ja, det är ganska troligt att herr Carlström och hans jämlingar ha råd till detta, men därmed vill han väl icke ha sagt, att fattiga statare, torpare och småbrukare befinna sig i samma ekonomiska belägenhet. Och när herr Carlström befarade, att detta moderskapsunderstöd skulle komma att göra Sveriges bondebefolkning till understödstagare, vill jag härtill säga, att det är ju intet tvång att uppbära detta understöd. Man kan mycket väl låta bli detta och behöver för den sakens skull inte avhända sig sin självkänsla.

Då det socialdemokratiska regeringsförslaget om moderskapsunderstöd åt industriarbeterskor, vilka i enlighet med arbetarskyddslagens bestämmelser äro förhindrade att arbeta vid tiden för sin nedkomst, år 1926 framlades för riksdagen, avvisades detta förslag — särskilt från bondehåll här i kammaren — under den motivering, att moderskapshjälpen icke skulle komma landsbygdens kvinnor till godo och att förslaget vore allt för ensidigt och snävt tilltaget, samt endast komme att gynna industriarbeterskorna. I en av herrar Gardell i Gans och Nilsson i Hörby nämnda år väckt motion hävdades det med skärpa, att »en inskränkning av den föreslagna understödsverksamheten endast till kvinnor

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

i visst industriellt arbete måste anses utgöra en uppenbar orättvisa mot medellösa eller mindre bemedlade mödrar, som hade sin utkomst exempelvis inom jordbruket och det mindre hantverket», som det ordagant hette i motionen. Och nu i år kommer en annan bonderepresentant och nedhånar årets förslag, därför att det skulle ge möjligheter att lämna hjälp åt hustrurna till huvudparten av landets jordbrukare; han tycker det vara en föga uppbygglig syn, att dessa skola göras till understödstagare, samt befarar att det genom en inbjudande lagstiftning skall lyckas förkväva även den självkänsla, som dessa jordbrukare ännu besitta.

Vad skall man säga om en dylik argumentering? För herr Carlströms vidkommande är måhända ingenting att säga, ty hans ståndpunkt till alla sociala frågor har, så vitt jag kunnat finna under de år jag haft äran tillhöra denna kammare, städe varit rent negativ och tycks endast gå ut på att förhala och uppskjuta lösningen av dessa frågor så länge som möjligt. Och ett par av de herrar, som underskrivit reservationen, äro av samma kynne. Men av de övriga hade jag väntat mig mera förståelse för denna ur samhällets synpunkt så betydelsefulla fråga.

Herr Carlström — jag måste fortfarande vända mig mot honom, då han fått bestå motiveringen till reservationen — synes vara särskilt förgrymmad över att de kvinnor, som skola komma i åtnjutande av moderskapsunderstöd, skola vända sig till sjukkassorna för att få detta. »Den uppgiften», nämligen att utbetala understödet, »kan ett annat år lämpligen anförtros åt barnavårdsnämnderna», heter det i hans motion. Alltså skulle jordbrukarnas självkänsla vara i mindra fara att bli förkvävd, om deras hustrur måste vända sig till barnavårdsnämnderna och genom dessa uppbära moderskapsunderstöd. Snarare borde det väl vara tvärtom. Ty genom att kvinnorna på detta sätt komma i kontakt med sjukkassorna, kan det väl tänkas, att de i en del fall komma att ingå i dessa och därigenom förskaffa sig hjälp till självhjälp vid såväl barns- börd som sjukdom. Herr Carlström är ju anhängare av självhjälpsiden — ibland. En idé, som även jag för min personliga del varmt omfattar, och om vi här i landet kunnat införa en obligatorisk sjuk- och moderskapsförsäkring, som omfattat alla de grupper, som vid sjukdom och barns- börd behöva hjälp till självhjälp, anser jag för min del, att detta varit den lyckligaste lösningen av frågan. Men detta kunna vi icke, därför att något sådant vilja icke de borgerliga vara med om. Därför får man söka sig fram på andra vägar från de håll, där man icke anser fattigvården vara den enda lämpliga hjälpformen.

Det är kanske förmätet att förutsätta, att Sveriges kvinnor kunna ha rätt att göra sin mening gällande i en fråga, som berör dem så intimt i deras egen- skap av mödrar och bärarinnor av det nya släktet, som föreliggande fråga gör — för att nu icke tala om att kvinnorna ju lika väl som männen ha medborgar- rätt, även om de här i riksdagen ännu så länge äro både fåtaligt och måhända svagt representerade. Men kvinnorna ha verkligen i denna fråga givit sin mening tillkänna så bestämt och så *enhälligt* som knappast någonsin tillföre, kvinnorösträttsfrågan möjligen undantagen. Utan åtskillnad till partiställ- ning eller samhällsställning ha de enhälligt slutit upp kring kravet på att mo- derskapsskydd och ekonomisk hjälp skall beredas de svenska mödrarna och de nyfödda världsmedborgarna. Å sidan 93 i den kungl. propositionen nr 75 kan det utläsas, att framställningar härom gjorts hos Kungl. Maj:t från kvinnosammanslutningar ur de mest skilda läger. Sida vid sida stå här Sve- riges socialdemokratiska kvinnoförbund, Sveriges moderata kvinnoförbund, Allmänna valmansförbundets kvinnoråd, såsom representant för 355 olika sam- manslutningar, Frisinnade kvinnors riksförbund och dess länsförbund, Sven- ska kvinnors nationalförbud, Frisinnade folkpartiets kvinnogrupp, Stockholms kvinnliga fackliga samorganisation, Svenska kvinnors medborgarförbund, Sve-

riges husmodersföreningars riksförbund, Fredrika Bremerförbundet, Förbundet Sveriges kristliga föreningar av unga kvinnor m. fl.

Att märka är, att dessa kvinnor uttalat sig, för en lösning av denna fråga efter de linjer, som de moderskapsunderstödssakkunniga utstakat i sitt förslag, alltså högre kontantunderstöd än de i det föreliggande förslaget ifrågasatta, för- och eftervårdande verksamhet åt barnaföderskor, ökad tillgång på förlossningsanstalter m. m., varvid det allmännas kostnader i runt tal beräknades uppgå till 3 1/2 miljoner kronor per år — däraf 2,800,000 kronor av staten och 700,000 kronor av kommunerna — enbart för det ekonomiska understödet, medan kostnaderna i det nu föreliggande förslaget preliminärt beräknas uppgå till 750,000 kronor per år. När vi socialdemokratiska kvinnor här i riksdagen icke motionsledes yrkat på förbättringar i den del av förslaget, som rör moderskapsunderstödet, beror detta icke på, att vi anse detta understöd tillräckligt, eller att förslaget på alla punkter är tillfredsställande sådant det är. Tvärtom ha vi den uppfattningen, att det är ett mycket blygsamt belopp, som här bjudes de fattiga barnaföderskorna i vårt land, och att det är fara värt, att de sämst ställda vid sidan av denna hjälp nödgas anlita fattigvården vid barnbördstillfället. För vår del skulle vi ansett det välbefogat, att det jämte den kontanta hjälpen lämnats åtminstone fri barnmorske- eller förlossningsvård, liksom vi ansett att kontanthjälpen kunnat vara högre. Men dels ha vi funnit den förbättring, som ifrågasattes beträffande moderskapshjälpen i sjukkassorna, vara av stor betydelse för de försäkrade kvinnorna, och dels anse vi det vara av så stor vikt, att själva principen om stöd åt barnaföderskor äntligen blir genomförd i vårt land, att vi icke genom ökade krav i fråga om moderskapsunderstöd velat riskera att eventuellt stjälpa hela frågan. Och det *kan* ju komma tider, då t. o. m. de nu gensträviga riksdagsmännen inse nödvändigheten av ett bättre skydd och stöd åt landets mödrar, både i deras egenskap av barnaföderskor och som fostrarinnor av det nya släktet, än vad nu är fallet. Åtminstone hoppas jag på en sådan sinnesförändring till det bättre; vi behöfde måhända då icke diskutera fullt så mycket vad som *kan* och *bör* göras mot det alltjämt stigande antalet aborter här i landet. Och kanske sluppe man jämväl i så fall, att såsom nu på sina håll, hysa så stora bekymmer för den sjunkande nativiteten. Skydd och trygghet åt mödrarna äro säkerligen goda botemedel härvidlag.

Ja, herr talman, detta var några av de synpunkter, ur vilka jag ser denna fråga, vilken jag är förvissad om kommer att få en första lösning i år. Därmed kommer Sverige att sluta upp i raden av de 29 länder, som sedan längre eller kortare tid ha infört lagstadgat moderskapsunderstöd. Detta sker sannoligen ingen dag för tidigt. Det skulle också vara mer än underligt, om man här på allvar från bondehåll ginge inför att stjälpa detta förslag, och det må förlätas mig, om jag icke kan fatta en sådan politik från deras sida här i kammaren, som jämt och ständigt säga sig vara speciella företrädare för den fattiga jordbrukarebefolkningen. Jag tillät mig vid ett tillfälle i fjol, när denna fråga behandlades, framhålla, att Sveriges kvinnor krävde och förväntade, att denna viktiga samhällsfråga snarast löstes, och det berättigade i detta krav vill jag i dag understryka i medvetande om att alla Sveriges kvinnor ansluta sig till detsamma.

Till sist ber jag att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet framföra mitt värdsamma tack för att han med detta förslag möjliggjort en första lösning av denna för kvinnorna och mödrarna i vårt land så betydelsefulla och viktiga fråga.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den nu föredragna paragrafen och kommer senare, när vi komma till den punkt som rör moderskapsunderstödet, att ansluta mig till utskottets förslag i berörda punkt.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Med hänsyn till att första kammaren med så stor majoritet antagit förevarande förslag och med kännedom om att denna kammare ju under en följd av år anslutit sig till tanken på att lösningen av denna fråga snarast bör komma till stånd, hade man kanske icke haft anledning att vänta, att en så långvarig diskussion skulle behövas som den, som redan nu förekommit. Då emellertid alla de gamla skälen jämte åtskilliga nya anförts mot reformen i fråga, tillåter jag mig säga några ord.

Herr Järte började med att betyga, att tidpunkten för förslagets genomförande var ytterst olämplig. Detta är en gammal bekant invändning från herr Järtens sida. År 1926 ansåg han också — och jag erkänner, att jag den gången stod på samma ståndpunkt — att det var högst olämpligt att en lösning enligt de då framlagda grunderna skulle komma till stånd, varigenom man skulle ha ödelagt den del av sjukkasseverksamheten, som bedrivits på det mest framgångsrika sättet, rikssjukkasseverksamheten, under det att den andra delen de lokala sjukkassorna, skulle bli den som egentligen favoriserades. Man enade sig också 1926 i utskottet om att förorda en skrivelse från riksdagens sida, som klarlade hur man ungefärligen tänkte sig, att sjukkassereformen borde genomföras. Ett nytt förslag framlades sedermera år 1927, utfört i full överensstämmelse med riksdagens skrivelse. Men herr Järte befann sig åter på den sida, där man ansåg att tillfället att genomföra reformen vore olämpligt. Det var då icke så hårda ekonomiska tider som nu. Men den gången fann han den formella utarbetningen av förslaget otillfredsställande. När förslag i frågan förra året kom upp, ansågs det åter av herr Järte olämpligt, därför att man från läkarhåll gjort åtskilliga erinringar mot detsamma. Och nu i år har han som anledning att beteckna ett bifall som synnerligen olämpligt invändningen, att man vid en denna gång företagen undersökning av sjukkasseeväsendet funnit, att försäkringstekniskt sett dess fondbildning visar sig vara i hög grad otillräcklig.

Emot dessa yrkanden på uppskov vågar jag göra gällande, att det varit önskligt, att denna reform kunnat genomföras mycket tidigare än nu. För varje år som går bli uppenbarligen svårigheterna större och möjligheten att, utan synnerligen stora uppoffringar från statens sida komma till ett tillfredsställande resultat allt mindre och mindre.

Herr Järte yttrade, att det vore beklagligt, att tidigare utredningar förbiset den brist i fonderna, som den Cramériska utredningen visat föreligga. Att icke den hittillsvarande sjukkasserörelsen tillfredsställt kravet på en försäkringsteknisk fondbildning, är dock en sak, som jag trodde att alla, som något sysslat på detta område, länge haft kännedom om. Redan år 1897 deltog jag här i Stockholm i ett möte, där det pågick en mycket stark strid mellan två olika verksamhetsmetoder på sjukhjälsområdet. Majoriteten inom den sjuk-kassa, som då hade sammanträde, ansåg, att man borde sätta avgifterna så, att de blevo tillräckliga för bestridande både av dagens utgifter och för viss fondbildning. Från minoriteten ansåg man åter, att kassan borde skapa sig en framtid inom sjukhjälsverksamheten genom att ge större löften än tidigare och om möjligt sänka avgifterna. Därmed skulle en stark nyanslutning vinnas. Det hände då precis samma sak, som sedermera gång på gång förekommit inom den nuvarande sjukkasserörelsen, nämligen att den kassa, som arbetat med mera riktigt avvägda avgifter och efter hand samlat på sig åtskilliga äldre medlemmar, utsattes för utbrytningar, som ledde till att man lämnade kvar de flesta förutvarande medlemmarna i en äldre organisation, bildade en ny kassa med mera ohållbara men för tillfället förmånligare löften och därmed drog till denna kassa det yngre medlemsmaterialet. På det sättet har det ständigt pågått

en utbrytning och söndersmulning av kassor, där flertalet medlemmar i de äldre kassorna upphört att äga någon uttagbar rätt därför, att deras organisationer efter hand gått under.

Redan under den tid jag tillhörde dem, som arbetade på detta område, ansågo de mera ansvarskännande, att det borde ställas högre krav på soliditet i sjukhjälpverksamheten. I detta syfte hänvände jag mig till den dåvarande tillsynsmyndigheten på området och frågade, om icke till det utgående förvaltningsbidraget borde knytas starkare krav på rimlig proportion mellan löften och avgifter. Men det deklarerades då från statens sida, att man icke med det utgående bidraget främst tog sikte på att skapa bestående organisationer och inverka på rörelsens soliditet, utan att man närmast syftade till att uppmuntra och utvidga en vecka för vecka, månad för månad och år för år pågående sjukhjälpströrelse, som inriktades på att stödja de sjuka och att därvid närmast tillgodose dagens behov.

Det är en dylik uppfattning, som hela tiden sedermera i stort sett präglat statens förhållande till sjukhjälpverksamheten. Ännu i gällande lag förhåller det sig så, att det icke ställes några särskilda krav på sjukkassorna. Redan när de bildas räknar man med, att inkomsterna kunna bestå dels i fasta, d. v. s. normala, avgifter, dels också i tillfälligt bestämda uttaxeringar, d. v. s. då och då uttagna avgifter, varmed närmast avses att bestrida större, tillfälliga utgiftsbehov. För alla, som sysslat på detta område, har det sålunda stått klart, såvitt jag kan förstå, att staten icke på den hittillsvarande sjukhjälpverksamheten ställt mera stränga garantifordringar och att man icke räknat på att denna verksamhet skulle, såsom t. ex. livförsäkringsverksamheten, prestera en premiereserv, motsvarande hela den skuld, som de lämnade utfästelserna konstituerade. Man har nöjt sig med tillgång på medel, motsvarande vad man år från år behöver för att bestrida sjukhjälpstgifterna och förvaltningskostnaderna. Och när därjämte, som sagt, frihet ständigt förefunnits att oupphörigen skapa nya organisationer och åstadkomma den allra mest obegränsade konkurrens genom nybildande av »billigare» föreningar, är det uppenbart, att man en vacker dag icke plötsligt kan påstå, att det är märkvärdigt, att denna verksamhet icke fyller sådana försäkringstekniska krav, som man uppställer t. ex. för livförsäkringsverksamheten. Det är ingen märkvärdighet alls. Därför trodde jag, som nämnt, att alla, som varit verksamma på detta område, skulle vara fullt förtrogna med den hittillsvarande sjukhjälpverksamhetens ekonomiska ställning och försäkringstekniska utrustning.

Varpå bero då bristerna? Ja, därom talar ju den som gjort utredningen, professor Cramér, ett klart och tydligt språk. Han anför ju, att de nuvarande avgifterna plus statsbidraget icke ens för de allra yngsta årsklasserna motsvara kapitalvärdet av de vederbörande tillkommande förmånerna, och han framhåller vidare: »Långt ifrån att nyrekryteringen skulle innebära någon styrka för kassorna, medför den således med nu gällande bestämmelser för avgifter och statsbidrag en ständig försämring av ställningen. För varje årsklass av nya medlemmar, som under nuvarande förhållanden inträder i kassorna, ökas det latent underskottet.»

Denna utveckling är sålunda vad som framkallat det nuvarande läget. Men vad drager man för konklusion av den belysningen? Jag drager för min del den slutsatsen, att man bör försöka avvärja en fortsatt utveckling av dylik art så snart som möjligt. Åtskilliga andra här uppträdande talare förmena däremot, att vi böra besluta uppskov med nya omräkningar, vilka dock, såsom man alldeles givet på förhand kan veta, måste komma till ungefär samma resultat. Man vill skjuta upp denna reform, och man vill såsom herr Wijkander, till vilken jag senare skall återkomma, överlämna frågan till en kommitté, som

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

samtidigt skulle behandla frågorna om invaliditetsförsäkring och ålderdomsförsäkring. Vad detta skulle innebära beträffande möjligheten att få saken snart avgjord därom skall jag senare säga ett par ord.

Sjukkassornas nuvarande läge — om man här uppställer försäkringstekniska soliditetskrav — är sålunda för de på detta område initierade icke obekant. De anse också att det bör snarast möjligt omläggas.

Herr Lindman frågade: varför har man icke förut rest krav på ökade medlemsavgifter? Jo, såsom jag nyss antydde, därför att staten för sjukkaserverksamheten icke uppställt något uttryckligt soliditetskrav. Men i sammanhang med den omorganisation, varigenom man försöker åstadkomma en stabiliserad sjukvårdsverksamhet, är det naturligt, att ökade krav från statens sida i detta avseende både böra och kunna uppställas.

Herr Lindman frågade ytterligare i detta sammanhang: hur skall det bli med övergången från det nuvarande tillståndet till den nya ordningen? Jag trodde, att herr Lindman, själv i fjol förslagsställare, vore rätt förtrogen med anvisningarna i detta avseende. Jag skall endast erinra om vad de nu föreslagna stadgandena innebära på denna punkt. Vi kunna studera § 5 sista stycket i förordningen om erkända sjukkassar. Där heter det: »Finnas ej stadgarnas bestämmelser om avgifter och fondbildning betryggande för föreningens förmåga att fullgöra sina förbindelser, eller innehålla stadgarna föreskrifter, som med hänsyn till ändamålet med föreningens verksamhet prövas vara behöriga, skall antagande vägras.»

Här gäller det sålunda — om man än givetvis får gå fram stegvis och icke kan uppställa samma krav som beträffande andra försäkringsgrenar — att, därest en kassa icke fyller ett visst mått av hållbarhet, meddelas icke något erkännande för densamma vare sig i den ena eller andra formen. Precis samma förfaringssätt förekom tidigare med avseende å de s. k. understödsföreningarna, med den skillnad dock, att staten icke lämnade något som helst understöd till dessa föreningars fortsatta verksamhet. De fingo för rätt till erkännande underkasta sig en ombildning, som i vissa fall innebar, att de tidigare utlovade medlemsförmånerna beskuros med 30, 40, 50 eller 60 %. Här behöver det icke alls bli fråga om en motsvarande omstöpning, men man bör vid en centralisering se till, att vid prövning av stadgarna åstadkommes en soliditet, som ger en helt annan grund åt sjukkasseorganisationen att bygga på än den hittills gällande.

För övrigt vill jag säga, att förslaget lämnar föreningarna många möjligheter att genom anpassning skaffa sig ökad soliditet. Jag erinrar blott om bestämmelsen, att »karenstiden må i sjukkassas stadgar utsträckas till högst sju dagar». Vad betyder det, om en sjukkassa, som hittills enligt sina stadgar haft otillräckliga medlemsavgifter, men utbetalt sjukhjälp från anmälningsdagen, fattar ett sådant beslut? Jo, en dylik karenstid täcker kanske minst 20 % av det normala utgiftsbehovet för kassan och ersätter för fortsättningen sålunda hela den brist, som man genom att uppställa försäkringstekniska krav anser föreligga hos organisationen i fråga. Och dessutom är det icke så orimligt som herr Lindman trodde, när man pekat på möjligheten att tänka sig en maximiålder för åtnjutande av sjukhjälp, ty redan enligt nu gällande bestämmelser äro i många fall de äldre medlemmarna icke likställda med de yngre. I nu gällande lag förekommer nämligen den bestämmelsen, att »såsom sjukdom anses icke sjukdomsliknande tillstånd, som allenast bero av ålder». Och i regel ingå i dessa kassors stadgar bestämmelser om, att »ålderdomsvaghet icke medger rätt till sjukhjälp». Dessa äldre medlemmar, vilkas krämpor ej sällan sammanhånga med den högre åldern, äga därför redan nu en annan ställning än de yngre. Det gives sålunda också i dessa avseenden viss anpassningsmöjlighet för kassorna. Huvudsaken bör i varje fall vara, att man söker

åstadkomma en mera stabiliserad försäkringsverksamhet. Det är emellertid samtidigt uppenbart, att den saken knappast kan, utan att mycket stora utlägg göras, ordnas i ett enda slag. Man måste nog stegvis åstadkomma de förbättringar, som i detta fall äro icke blott önskvärda, utan nödvändiga.

Härmed tror jag, att man i huvudsak kan bemöta de betänkligheter, som ansetts uppkomma genom det för många nya — men för alla som tidigare verkat på området gamla — konstaterandet, att man icke omedelbart kan ställa allt för långt gående försäkringstekniska anspråk på ifrågavarande rörelse. Huruvida sedermera i fortsättningen staten för att vinna ökad säkerhet skall höja sina bidrag utöver den i det nu föreliggande förslaget angivna normen, kommer givetvis främst att bero på, i vad mån staten vill medverka till ökade medlemsförmåner utöver dem som nu vid registreringen såsom lokalkassor eller centralkassor kan komma att finnas skäliga för de olika organisationerna. I det avseendet förefaller det mig, att staten i fortsättningen skulle ha en fullkomligt fri prövningsrätt, likaväl som statens organ — riksdag och regering — i detta ögonblick äga fritt bestämma, vilket innehåll den nu föreslagna reformen skall erhålla.

Man har ytterligare invänt, att rent organisatoriskt sett är den sammankoppling, som i detta förslag skett mellan sjukhjälpsverksamheten och moderskapsunderstödsverksamheten, icke lämplig; man har i det senare avseendet omnämnt möjligheten av att för moderskaphjälpen skapa en fristående verksamhet, därvid exempelvis barnavårdsnämnderna skulle vara det medverkande och kontrollerande organet. I motsats härtill anser jag, att detta skulle bli en mycket försämrad organisation. Jag tror, att just med hänsyn till den vård- och allmänna uppsiktsverksamhet, som sjukkassorna utöva, dessa äro alldeles särskilt skickade att handhava en dylik medverkan vid realiserandet av moderskapsförsäkringen.

Det har ytterligare gjorts gällande, att kassornas verksamhet komme att förlora ett styrkemoment därigenom, att medlemmarna i de nya organisationerna icke komme att stå i samma ställning till varandra som för närvarande, då de sammanhållas av ett eller annat gemensamt band eller intresse: yrkesband, åsiktsband eller annan enhetlighet. Det är dock anledning att observera, att den undersökning, som gjorts av Cramér, visat, att kontrollen uppenbarligen utövats framgångsrikt av de stora organisationer, som redan nu ha sina medlemmar spridda över hela landet och verka med stora medlemsskaror, vilka icke med varandra äga någon annan förbindelse än medlemsskapet i kassan. Det är därför icke otroligt, efter vad man som framgår av de skiljaktigheter till de större kassornas förmån, som yppats med hänsyn till brister i fonder jämte åtskilligt annat, att man med denna förbättrade organisation kan åstadkomma ett mera noggrant och pålitligare övervakningsresultat, än man tidigare ernått i de mindre kassorna — även om man icke underkänner betydelsen av de ideella sambanden eller förhållanden av annan, dylik art, som nu i vissa fall hålla medlemmarna i dessa kassor samman.

Jag hade icke tillfälle att höra första delen av herr Wijkanders anförande. Jag förstår, att han anlade rent försäkringsteknisk synpunkt på frågan. Som försäkringsman hajade han till inför en så oerhört stor, kalkylerad brist. Han betraktade sjukkassornas nuvarande medlemsförmåner såsom för livstiden gällande, orubbliga förmåner. Och han tyckte antagligen, att varje användning av uttaxeringar för att tillgodose tillfälliga behov måste te sig såsom en synnerligen olycklig och ohållbar verksamhetsgrund. Ja, detta kan jag förstå. Men när det gäller att reformera på detta område, går det näppeligen att helt tvärt frigöra sig från den ståndpunkt, som staten själv hittills intagit till en stor, allmän verksamhet som sjukhjälpsverksamheten. Den allmänna opinionen har svårt att på ögonblicket komma över till en helt ny uppfattning. Man

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

får väl därför söka stegvis åstadkomma en förbättring och ställa rimliga anspråk jämväl i fråga om soliditeten. Vad som hittills underminerat varje krav på hållbarhet har varit — och i detta avseende är jag vittnesgill — den fullkomligt obegränsade konkurrensmöjlighet som hittills förelegat, då man vid nybildande av kassor varit helt oförhindrad att ge vilka medlemslöften som helst och därigenom locka till sig det yngre och för denna verksamhet på en gång bättre och mindre fordrande medlemsmaterialet.

Slutligen skulle jag vilja understryka det olämpliga i ett resonemang, som här blivit fört och som går ut på, att man bör på en gång gemensamt reformera såväl sjukförsäkringen och invaliditetsförsäkringen som även ålderdoms- och pensionsförsäkringen. Jag tror, att detta vore att sätta en käpp i hjulet för samtliga dessa reformsträvanden. Det skulle enligt min tro innebära, både att man ålade dem, som hade att verkställa all denna utredning, en fullkomligt överväldigande uppgift, och att man mot sig sammanförde och koncentrerade allt det motstånd, som nu, mera isolerat, finnes på dessa olika områden vart för sig. Och man skulle säkerligen, om ett förslag dock slutligen komme fram, jämväl möta ett så starkt motstånd här i riksdagen, att man icke alls kan förutse, när en reform skulle kunna genomföras. Jag finner därför, att kammaren icke bör följa den anvisningen. Jag tror i stället, herr talman, att denna kammare gör klokt och riktigt om den nu, liksom första kammaren, tar det steg, som föreslås i den kungl. propositionen och i utskottets hemställan. Vad som här förordas är ur ekonomiska synpunkter det varsamast möjliga. Men det åstadkommer ordning och reda och centralisation i denna verksamhet och utgör en första del av den förstärkta grund för hela vår sociala välfärdsverksamhet, som vi länge väntat på och som vi alla nog önskat skulle redan från början ha åstadkommits.

Jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Laurén: Herr talman! Det skäl, som huvudsakligen låg till grund för min anslutning till fjolårets förslag, var, att genom förslaget en väsentligt bättre sjukhjälp skulle erhållas. Samma skäl gör också, att jag i år kommer att ansluta mig till utskottets förslag. När man ser de förmåner, som genom förslaget beredas de sjukförsäkrade, nämligen oavbruten sjukhjälp under två års tid, och jämför detta med vad som nu gäller för de flesta av kassorna, nämligen sjukhjälp under nittio stundom etthundra eller etthundratjugu dagar — blott en och annan kassa sträcker sig till etthundraåttio dagar — allt under tre år i följd, måste man säga sig, att en väsentlig förbättring uppnås. Det är icke sjukdom under en vecka, fjorton dagar eller tre veckor, som ödelägger en familjs ekonomi, utan den långvariga sjukdomen. En person t. ex., som får lungrot, kan ligga sjuk i flera år, och när man ser ett hem, där familjefadern länge varit urståndsatt att arbeta, förstår man att en sjukhjälp måste bli till väsentlig nytta, om den utgår under längre tid. Jag tror därför, att det viktigaste av de skäl, som kunna anföras till förmån för förslaget, är det, att sjukhjälp nu blir utsträckt till två år. Det är icke bara den sjuke utan även hans familj som skall leva, och därför måste man med den erfarenhet man har på detta område säga sig, att förslaget härutinnan är ett förslag till det bättre.

Sedan ett par ord om förslaget, i vad det gäller åtgärder för hälsans snara återställande genom sjukvårdande åtgärder. Jag delar icke herr Carlströms åsikt, att det skulle bli så ytterst betungande att söka läkar- och sjukvård för dem som bo ett par mil från läkare. Om denna åsikt skulle vara den riktiga, förefaller det som skulle landstingens alla åtgöranden på hälsovårdens område vara föranledda av obekantskap med de verkliga förhållandena. Man

söker ju underlätta sjukvården för att därigenom få den sjuke frisk så fort som sig göra låter.

Genom sammanslagning av de många små kassorna erhåller man vidare ekonomiskt starkare kassor. Erfarenheten från den stad, där jag bott nu i över 34 år visar, att en sådan sammanslagning är ytterst välgörande, om jag får använda det uttrycket. För 22 år sedan hade vi i Eskilstuna ej mindre än 38 sjukkassor. Dessa begärde hjälp av stadsfullmäktige och fingo löfte därom, ifall de ville sammansluta sig till en enda kassa. Detta rönt motstånd — ett liknande motstånd som det man iakttagit i de skrivelser, som litet var av kammarens ledamöter erhållit — men det härrörde huvudsakligen från dem som voro funktionärer i kassorna och allt framgent ville behålla sin myndighet och befogenhet. En sammanslagning kom emellertid till stånd, och en ekonomiskt stark kassa bildades, vilken i sina stadgar bestämde, att sjukhjälp skulle utgå för obegränsad tid, så länge som sjukdomen varade. Vilken nytta denna kassa gjort i vår stad, kan jag visserligen icke styrka med någon statistik, men jag har den övertygelsen, att vi haft nytta av denna verksamhet, i synnerhet på fattigvårdens område.

Herr Carlström nämnde i sitt anförande, att han trodde icke att pensionstilläggen («tilläggspensionen») skulle röna någon inverkan av den långa sjukhjälp. Jag är av annan åsikt och grundar denna på min erfarenhet som pensionsnämndsordförande i vår stad. Om man studerar statsverkspropositionen, finner man, att statens anslag till pensionstillägg uppgå till närmare 50 miljoner kronor — eller i runt tal 8 kronor per individ här i landet. Till i Eskilstuna bosatta pensionstagare antar jag för närvarande utgå 180—200,000 kronor i pensionstillägg; räknar man då ifrån det kommunala bidraget blir det icke mer än 5 kronor per invånare i staden. Jag vill ju icke påstå, att denna skillnad av 3 kronor helt och hållet beror på vår sjukkassas verksamhet, men när man har att pröva åtskilliga hundratal ansökningar om året, får man det intrycket, att just tillvaron av denna varaktiga sjukhjälp gör, att pensions-tilläggen utgå med väsentligt lägre belopp i en stad, som har en sjukkassa så ordnad att den lämnar samma förmåner som de vilka avses i det föreliggande förslaget.

Herr Järte och även herr Carlström talade om att det endast var de i ekonomiskt avseende sämre ställda sjukkassorna, som skulle ansluta sig till förslaget, under det att de som arbetade under goda ekonomiska förhållanden i det längsta skulle draga sig att göra en sådan anslutning. Ja, det är möjligt att så blir händelsen i några undantagsfall, men jag tror att i regel skola nog även de ekonomiskt bra ställda kassorna vilja vara med om att ansluta sig till förslaget och bilda lokalkassor med den påbyggnad, som centralkassorna utgöra. Ty det hör väl ändå till varje sjukkassas verksamhet att söka göra sjukhjälp så effektiv som möjligt.

Herr Carlström sade sedan, att han ville ha pensionstilläggen högre än för närvarande och att de skulle utgå till alla. Ja, jag skulle också gärna vilja vara med därom, men jag vill fråga herr Carlström och andra, som sysslat med denna fråga, vad priset skulle bli för en sådan åtgärd. När, såsom jag nyss nämnde, de nuvarande pensionstilläggen, som uppgå till 225 kronor för man och 210 kronor för kvinna, kosta staten 48 miljoner kronor och kommuner och landsting tillsammans 16 miljoner kronor, vad skulle det då kosta, om man skulle ge pensionstillägg åt alla och till väsentligt högre belopp än nu? Jag tror, att det bleve så svindlande summor, att det knappast vore skäl att tala om dem i riksdagens andra kammare.

Nu har i år, såsom hans excellens herr statsministern nyss påpekade, kritiken lagts på ett annat plan. Nu är det fondbildningen, som skulle vara det

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

väsentliga hindret för genomförandet av reformen; förut var ju skälet det, att man icke borde uppmuntra till simulation och få folk att taga så stora sjukförsäkringar, att man hade mera betalt, ifall man vore sjuk än om man vore frisk. Jag medger att fondbildningsfrågan är en mycket allvarlig sak, och jag erkänner gärna att jag icke är kapabel att yttra mig om den. Helt tro på vad de sakkunniga framhållit kan jag dock icke, ty nog förefaller det litet egenomligt, att på en sida säges att långt ifrån att nyrekryteringen skulle innebära någon styrka för kassorna, skulle den med nu gällande bestämmelser om avgifter medföra en ständig försämring av ställningen med ett litet undantag strax nedanför. På sidan 60 heter det, att en närmare granskning av siffrorna visar, att de som inträda i kassorna vid en ålder mellan 15 och 20 år betala ungefär tillräckligt för sin sjukpenning. Dessa två påståenden stå i strid med varandra. Så kommer en annan sakkunnig och säger, att bristen på 188 miljoner kronor — eller nedprutat 168 miljoner kronor — egentligen uppgår blott till 64 miljoner kronor, om man räknar på det och det sättet. Den som icke förstår sig på den högre matematiken står rådvill inför sådana uttalanden. Jag tror, att man icke bör låta den svartmålning, som gjorts till följd av framhållandet av ifrågavarande brist, göra allt för stort intryck på sig. Man får först och främst taga hänsyn till att det föreliggande förslaget på grund av de förhållanden jag omnämnt är till ofantligt gagn för de sjukförsäkrade och att sjukkassornas verksamhet kan nå vida längre än förr. Och när man därtill lägger, att det är sjukkassornas medlemmar, som bestrida den allra största delen av ifrågavarande kostnad, tror jag, att man icke bör anse berörda omständighet utgöra ett hinder för genomförande av föreliggande förslag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Fröken **Wellin**: Herr förste vice talman! Jag skall villigt erkänna, att det ligger en styrka i en så rätlinigt principiellt och ekonomiskt upplagd ståndpunkt, som den reservanterna intagit. Men, ehuru jag liksom de är vän av de raka linjerna, måste jag i alla säga fall säga, att i denna speciella fråga kan jag icke följa dem. Så vitt jag kan förstå, ha de i sin reservation gått alldeles vid sidan av en mycket viktig del av hela detta spörsmål. En fråga, så djupt socialt förankrad som detta spörsmål, kan icke lösas efter så ensidiga linjer, som reservanterna tyckas vilja förorda. Detta sagt med allt skyldigt erkännande av att såväl principiella som ekonomiska synpunkter ha rätt att göra sig gällande. Jag röstade för det motsvarande förslaget förra året, och det är givet, att jag därför i full överensstämmelse med min då intagna ståndpunkt nu kommer att rösta för detta förslag. Jag gör det med så mycket större tillfredsställelse som till detsamma har fogats frågan om moderskapsunderstöd. Jag instämmer i det fallet med fru Nordgren, då hon uttalade ett tack för att så har skett. Jag vet, att, när jag röstar för detta förslag, har jag bakom mig ett mycket stort antal av landets högerkvinor. Dessa ha med stort intresse följt denna frågas utveckling under de senare åren och ha, något som också framgick av fru Nordgrens anförande, givit sin skriftliga anslutning till att frågan nu föres i hamn.

Om denna fråga skall kunna lösas, kan det icke ske efter blott den ena av de två linjerna, den rent principiella och ekonomiskt renodlade å ena sidan och den socialt betonade å andra sidan, utan dessa båda olika linjer måste förenas, och det är vad jag anser har skett i Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag. Jag tilltror mig icke och skall icke ens vilja giva mig sken av att kunna bedöma de ekonomiska frågor, som här dragas upp. Det

lämnar jag åt dem, som bättre än jag förstå att göra detta. Det är emellertid min övertygelse, att, om riksdagen antar förslaget, komma dessa frågor att röna allt det beaktande, som man har rätt att fordra.

Det har här fällts ett par yttranden av motståndarna, som jag till slut skulle vilja säga ett par ord om. Herr Järte sade, att tidpunkten icke nu var inne för att lösa denna fråga. Jag minnes icke precis, hur hans ord föllo, men det var något liknande, och det må vara sant, sett från hans utgångspunkter, men jag vill mot detta uttalande av honom ställa en fråga: När Sverige har fått den tvivelaktiga äran att gå i spetsen för minskningen av nativiteten i världen, undrar jag, om man icke kan säga, att tidpunkten är inne att nu göra något för att taga hand om de nya världsmedborgarna och deras mödrar, när behov av ett sådant omhändertagande föreligger.

Vidare sade herr Carlström, att frågan om moderskapsunderstöd bör lösas »på annat sätt». Ja, det låter sig lätt sägas, och jag vill visst icke göra gällande, att det föreliggande förslaget är det bästa, som hade kunnat komma fram, men det är det bästa, som föreligger färdigt till antagande, och herr Carlström och hans meningsfränder ha icke givit den ringaste antydning om hur frågan bättre skulle kunna lösas.

Jag kan icke, efter de långa utredningar, som företagits, och med hänsyn till att frågan nu varit uppe här tre gånger förut under det sista årtiondet, finna annat, än att den nu kan vara färdig att lösas och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den föreliggande paragrafen.

Häruti instämde herrar andre vice talmannen *Bengtsson* och *Björkman*.

Herr Holmström: Herr talman! Jag har haft rikliga tillfällen att såsom fattigvårdsstyrelsens ordförande och även såsom pensionsnämndens ordförande sätta värde på sjukvårdens verksamhet. Jag anser, att den största betydelsen av deras verksamhet ligger däri, att den förhindrar behov av fattigvård. Om t. ex. inom en familj mannen blir sjuk och arbetsförtjänsten uteblir, måste han, om familjen icke har besparingar eller andra möjligheter att skaffa medel till sitt uppehälle, vända sig till fattigvården. Men är han medlem i en sjukkassa, behöver han icke vända sig till fattigvården; han svarar för sig själv. Genom medlemskap i en sjukkassa har sålunda vederbörande visat sin vilja att sörja för sig själv och de sina, utan att lita till samhällets hjälp genom fattigvården. Det är just denna *ambition* hos sjukassefolket, som jag anser vara en så utomordentligt värdefull tillgång för samhället. Och icke minst värdefull är denna just därigenom, att den är byggd på frivillighetens grund. Jag anser därför, att sjukasseväsendets utveckling bör byggas just på den grund, som nu redan är lagd. Jag kan sålunda icke — av skäl, som jag här icke skall närmare ingå på, då herr Järte redan utförligt redogjort för dessa — vara med om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet erkände att den nuvarande sjukasseorganisationen var värd erkännande. Men han sade samtidigt, att den var behäftad med vissa och stora brister. Det var för många kassor, de voro olika organiserade, yrkessjukassor o. s. v., och allt detta har skapat fram en osund konkurrens med låga avgifter och höjda prestationer. Ja, det ligger helt visst mycken sanning i detta uttalande. Jag anser emellertid, att just dessa förhållanden — intill en viss gräns — rentav kunna vara till nytta. Att det finnes sjukassor, som konkurrera med varandra genom att bjuda låga avgifter och höga prestationer, lär väl icke i och för sig vara något fel. Men går det så långt, att konkurrensen blir osund, så är den naturligtvis av ondo. Att det finnes yrkessjukassor anser jag icke vara av ondo, utan tvärtom. Ty därigenom kommer det rent personliga i denna verksamhet mera till sin rätt,

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

och därmed följer en betydligt effektivare kontroll över de sjuka och deras behov av sjukhjälp, allt till fromma för det hela.

Herr statsrådet nämnde, att sjukförsäkringarna nu icke voro i stånd att lämna tillräckliga prestationer. Så förhåller det sig tyvärr på en hel håll. Men det föreligger ju en motion av herr Norling, vari yrkas på högre anslag från statens sida, något som kan giva sjukförsäkringarna i deras nuvarande form möjlighet att höja prestationernas värde.

Jag erkänner, att herr statsrådet har rätt i att det finnes en hel del brister i de nuvarande förhållandena, icke minst därigenom att det existerar så många sjukförsäkringar. Men detta har man från sjukförsäkringshåll redan klart för sig. Man har börjat på att rationalisera. I min hemstad Gävle ha vi tidigare haft 10 sjukförsäkringar, nu ha vi blott en enda. Jag tror, att man vill gå vidare på den vägen. Men, herr talman, mina damer och herrar! Det är ju så, att det nu under en följd av år varit ett stillastående inom sjukförsäkringsorganisationerna just därför, att frågan om sjukförsäkringarna ideligen förelegat i riksdagen. Detta har skapat ett osäkerhetstillstånd. Man har icke velat vidtaga åtgärder för omorganisationer o. s. v. därför att frågan legat på riksdagens bord, och man har icke vetat vad riksdagen skulle komma att besluta i saken. Detta är en klar anledning till stillastandet inom sjukförsäkringsväsendet.

Herr statsrådet nämnde, att det fanns en betydlig majoritet bland sjukförsäkringsfolket för denna reform. Ja, att döma av vad man sett av tidningar och uttalanden lär det vara så, men jag tror, att det är ganska svårt att bedöma, hur det i verkligheten förhåller sig bland de »djupa leden» bland sjukförsäkringsfolket med denna majoritet. I min hemstad Gävle finnes det, som jag nyss nämnde, en enda sjukförsäkring, som har över 7,000 medlemmar. Jag hade tillfälle att närvara vid ett årsmöte, som denna sjukförsäkring nyligen hade, och där rådde fullkomlig enighet *mot* denna reform. En enda röst höjdes *för* densamma, alla de andra voro emot densamma. I det sammanhanget vill jag till herr Andersson i Igelboda, som sade, att man i Norrland helt och hållet var *för* denna reform, säga, att Gävle hör till Norrland, låt vara till den sydligare delen.

Herr statsrådet sade, att staten med detta beslut icke ikläder sig något efterkravsansvar. Jag ber att få instämma med herr Carlström i vad han har sagt rörande den saken. Jag är fullt övertygad om att herr statsrådet verkligen ser saken så. Men jag tror, att, om vi om en del år framåt skulle få upp en sådan fråga, lära vi få lov att taga konsekvenserna. Har staten sagt A, lär väl staten också få säga B. Har staten nu engagerat sig, på sätt här föreslås, få vi, som jag sade, taga konsekvenserna. Vi ha ju för övrigt exempel härpå från andra håll.

Herr statsrådet anförde vidare, att ett avslag nu kan innebära den största fara, ja, nästan äventyra hela sjukförsäkringsväsendet. Jag tror icke, att det är så farligt med den saken. Skulle förslaget även den här gången avslås, blir väl ett sådant beslut ganska definitivt, ty det lär väl icke falla någon regering in att för femte gången lägga fram förslag, som går i den här riktningen. Blir det nu avslag även i år, får sjukförsäkringsfolket klart för sig, att riksdagen icke vill vara med på saken. Då få de taga saken i egna händer och gripa sig an med om- och nydaningsarbete av sjukförsäkringarnas organisationer, till vilket de torde bliva stimulerade genom de höjda statsbidrag, som riksdagen i fall av avslag kommer att besluta om. Ty, herr talman, det är ju så, att mot regeringens förslag står icke ett blankt avslagsyrkande, utan ett yrkande, som innebär ett höjt anslag från statens sida eller kanske rättare sagt ett anslag, som med hänsyn till penningvärdets fall är reglerat. Jag tror sålunda, att sjukförsäkringarna, efter det besked, som genom ett avslag å regeringsförslaget skulle givas — något som jag hoppas — skola gripa sig an med att omorga-

nisera sig och utveckla sig just på den grund, som sjukkassefolket med så mycken omtanke och klokhet har lagt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till herr Ernfors' m. fl. reservation.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Herr Öhman: Herr talman! Jag skall i den långa raden av talare in-skränka mig till att anföra några synpunkter i anslutning till de motioner, som från den kommunistiska gruppens sida väckts i föreliggande ärende. Jag vill emellertid nu, när man här i dag från flera håll talat om den stora betydelsen och den genomgripande omdaning till bättre förhållanden, som det här förslaget skall komma att medföra för sjukförsäkringen, säga, att man efter de många utredningar och sakkunnigutlåtanden, som föregått det föreliggande förslaget, hade haft anledning förvänta, att vi i dag skulle haft att taga ställning till ett förslag, som verkligen hade varit ägnat att lösa just denna fråga för dem, som drabbas av sjukdom eller olyckshändelse, så viktiga fråga. Men så är icke fallet. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att man beträffande organisationsformerna kan anföra rätt starka betänkligheter. Såvida man icke skall tillgripa den utvägen för att göra lokalsjukkassornas stabilitet tillräckligt stark, som herr statsministern anvisade, nämligen att utsträcka karenstiden till sju dagar, har man här, enligt mitt förmenande, lagt en alltför tung börda på lokalsjukkassorna. Men om man skall tillämpa den praxis, som hittills i allmänhet tillämpats inom sjukassorna, nämligen att sjukhjälp skall utgå från andra eller tredje sjukdagen, befarar jag, att denna belastning av lokalsjukkassorna kommer att bli så betungande, att många av dem, som man i första hand avser och bör avse att skydda, nämligen de allra fattigaste, icke komma att äga tillräckliga ekonomiska resurser för att bli medlemmar i sjukassorna. Således kommer hela denna reform praktiskt taget att stryka över huvudet på dem, som man i första hand borde se till att skydda, när de på grund av sjukdom eller olyckshändelse bli satta i det läget, att de icke kunna skaffa sig sin utkomst. Enligt förslaget finnes heller icke någon riskutjämnning mellan de olika lokala kassorna beträffande sjukpenningen, och detta kommer, som sagt, att medföra en ytterst tung belastning och återverka så, att man måste fastställa premierna till alltför höga belopp.

Jag vill också i detta sammanhang erinra om att särskilt industriarbetarna enligt de nu föreslagna bestämmelserna ställas i en omotiverad undantagsställning, när de drabbas av olyckshändelse under arbetet. Man har sagt, att det är nödvändigt att göra denna begränsning, när det gäller utbetalning av sjukpenningen, därför att man vill åstadkomma ett hinder mot överförsäkring. För min personliga del har jag icke kunnat bli fullt på det klara med vad vederbörande avser med talet om överförsäkring. Enligt nu gällande olycksfallsförsäkringslag är det som bekant så att en arbetare, som har en årsinkomst på 2,900 å 3,000 kronor, om han förolyckas i arbete, får en dagsersättning genom riks-försäkringsanstalten på 5.50 kronor. Om han därtill har en sjukförsäkring på 4 kronor per dag, skulle hans dagsinkomst bli 9.50 kronor, eller ungefär kompensera honom för den förlust, som han drabbas av på grund av att han genom olyckshändelsen har försatts i det läget, att han icke längre kan utföra sitt arbete. Jag frågar då: kan man då säga att vederbörande arbetare är överförsäkrad? Jag kan icke se problemet så. Jag anser, att en arbetare, som varje dag i sitt arbete riskerar att få den ena eller andra lemman fördärvad för längre eller kortare tid och därigenom bli oförmögen till arbete, skall ha rätt till en sjukförsäkring, som skyddar honom i dylika fall. Enligt det förslag, som nu föreligger, skulle en arbetare, som drabbas av olyckshändelse under sitt arbete, även om han har en sjukförsäkring på 5 kronor om dagen, icke erhålla ett öre ur sjukassorna. Det är klart att arbetarna vid de olika

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

arbetsplatserna måste finna det utmanande att riksdagen skall lösa sjukförsäkringsfrågan på detta sätt. Man ställer praktiskt taget arbetare utanför försäkringens ram. En sådan »reform» genomföres just i en tidsperiod, när olycksfallsfrekvensen med förfärande hastighet ökas med varje år såsom en följd av rationaliseringen och mekaniseringen av produktionsprocessen och därmed följande uppdriven arbetstakt. I det ögonblicket är man här i landet efter långa utredningar färdig med att genomföra en förordning för sjukkassorna, som ställer de arbetare, som varje dag riskera liv och lem, utan möjlighet att tillhöra en av staten godkänd sjukkassa. Denna omständighet måste på det bestämdaste fördömas.

Man har sagt, att ett av de resultat, som man vill uppnå med denna reform, är att man skall få en större och bättre centralisering av sjukförsäkringsverksamheten, alltså förhindra att flera med varandra konkurrerande kassor bildas vid de olika platserna. Jag tror, att man tvärtom kommer fram till det förhållandet att arbetarna, isynnerhet vid industrisamhällena, komma att överväga, huruvida de icke med hänsyn till sin olycksfallsrisk ha större intresse av att tillhöra en sjukkassa, som arbetar utanför de gränser, som dragas upp i detta förslag. Jag är också övertygad om, att de privata olycksfallsförsäkringsbolagen ha all anledning att vara tillfredsställda, därför att de arbetare, som nu icke kunna sjukförsäkra sig i en godkänd sjukkassa så att de skyddas vid olycksfall i arbete, förmodligen komma att taga en privat olycksfallsförsäkring sida vid sida med den försäkring han erhåller genom att han såsom arbetare är försäkrad hos riks-försäkringsanstalten. Jag tror således icke, att man på den punkten kommer att kunna uppnå, vad man här har åsyftat och som man säger sig eftersträva, beroende därpå att man har tagit alltför stort intryck av talet om överförsäkring och till den press, som jag vet icke minst utövats från vissa ledande arbetsköpare, där man faktiskt i dag har den uppfattningen — så är icke förhållandet överallt men den finnes i stor utsträckning — att om arbetarna icke ha möjlighet att få en sjukförsäkring för olycksfall, tillmätt så att den i någon mån täcker den inkomst, som vederbörande skulle haft, i händelse han varit i arbete, förhindras från att få sjukdomstiden längre än som är nödvändigt. Jag tror emellertid, att det är just detta tal, som är anledning till att man nu med sådan iver gått in för att skapa en sjukförsäkring, som ställer arbetarna ute på arbetsplatserna i en särställning, vilken arbetarna själva genom egna åtgärder givetvis måste försöka komma ifrån.

Vi ha från den kommunistiska gruppens sida icke ställt oss principiellt avvisande till föreliggande förslag. Vi ha i anslutning till regeringens förslag väckt ett par motioner, däribland en motion beträffande ställningen för de arbetare, som äro försäkrade i riks-försäkringsanstalten. Utskottet har emellertid icke ett ögonblick, synes det, velat reflektera på våra erinringar. Man förklarar nämligen på en och en halv rad i utskottets utlåtande, att man icke alls kan reflektera på de synpunkter vi ha framfört, och så har man skjutit det hela åt sidan.

I det sammanhanget skall jag också be att få säga ett par ord i anslutning till en annan motion från den kommunistiska gruppen nämligen beträffande moderskapshjälp och moderskapsunderstöd. Det var någon här, som uttalade sin tillfredsställelse över att man nu vore färdig att i princip erkänna moderskapshjälp, och vore det så, att det vore tillräckligt med blotta erkännandet av principen, så kunde man ju vara tillfredsställd. Men om man erinrar sig att moderskapsunderstödet till en icke sjukkasemedlem, enligt utskottets förslag, kommer att utgå med c:a 28 kronor, då kan ju inte tillfredsställelsen bli så synnerligen stor. Om man så därtill erinrar om, att redan 1908 års riksdag i en skrivelse framhöll, »att frågan huruvida genom statens försorg

moderskapsförsäkring skulle kunna beredas åt barnaföderskor vore av stor betydelse och att det ur flera synpunkter vore för staten av synnerlig vikt, att den kvinna, som väntade sin nedkomst, kunde någon tid före förlossningen liksom någon tid efter densamma, ostörd av näringsbekymmer och skadliga ansträngningar, förskaffa sig den vila och vård, som krävdes för att väl fylla moderskapets plikter», som man erinrar om, att riksdagen redan år 1908 hade ett sådant uttalande i en skrivelse, då måste man verkligen fråga sig, om de nu tilltänkta 28 kronorna kunna ge möjligheter för dessa kvinnor att ostörda och utan näringsbekymmer ägna sig åt vården av sig själva och sina spädbarn. Jag tror, att det krav, som från den kommunistiska gruppen framförts på denna punkt och som avser dels understödsbeloppens storlek och dels den tid, under vilken detta understöd skulle utgå, jag tror, säger jag, att detta krav ligger i linje med vad arbetarkvinnorna kräva i detta hänseende. Det hade varit av behovet påkallat att utskottet gått in för detta förslag, men så har icke varit fallet. Även här har man utan vidare sagt, att man icke kan biträda vårt förslag.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Jag har velat anföra dessa kritiska synpunkter, därför att man i den kö, som nu står och tittar på detta förslag, endast ser frågan ur den synpunkten, att här skall man till varje pris genomföra en »reform» utan att tänka så mycket på dess innehåll. Jag har också velat framhålla detta därför, att den tid säkerligen snart skall komma, när från sjukkassefolket självt och från de samhällsmedborgare, som i första hand rekrytera sjukkasserörelsen, skall komma att ånyo här i riksdagen resas just de krav, som den kommunistiska gruppen framfört i sina motioner, men som icke vunnit något som helst beaktande.

Herr Strindlund: Herr talman! Det förslag, som vi nu ha att behandla, skiljer sig ju icke stort från det förslag, som förelåg till riksdagens prövning föregående år, och jag hade därför kanske inte behövt begära ordet för att ange min ställning till förslaget, vilket som sagt icke avviker nämnvärt från föregående års förslag och således icke egentligen kan motivera någon ändrad inställning från min sida. Jag skall därför icke ingå i någon vidare granskning av förslaget utan inskränka mig till en polemik mot en del uttalanden, som här ha förekommit. Jag skall därvid söka att i möjligaste mån följa den uppläggning, som gjordes av herr socialministern i hans anförande.

Herr statsrådet började med att erinra om ett uttalande av reservanterna vid fjolårets riksdag, där man uttryckte det så, att »man vet vad man har, men icke vad man får». Herr statsrådet angav därpå med några ord vad vi hade, nämligen en organisation, som var behäftad med åtskilliga brister. Den brist, som av herr statsrådet först påtalades, var den, att organisationen saknade enhetlighet. Jag måste ju medgiva, att om man ser till formen, så skulle man få en större likhet mellan de olika organisationerna enligt det förslag, som nu föreligger, än vad vi för närvarande ha. Men om man ser till det, som man väl egentligen närmast syftar till, nämligen prestationerna, så vill jag erinra om, att de minimiprestationer, som för närvarande krävas för att erhålla statsbidrag, äro fastställda. Jag vill också erinra om, att skillnaden mellan de förhållanden, som nu råda och de som enligt det föreliggande förslaget skulle bli rådande, principiellt sett är ingen alls, då man ju även i detta förslag begränsar sig till att föreslå vissa minimiprestationer för erhållande av statsbidrag. Skillnaden är bara att man flyttar gränsen litet högre upp.

Det har påpekats, att de s. k. rikssjukkassorna under de senaste åren fått ökad anslutning och uppvisat en mycket kraftig tillväxt. Om man har en kassa, som omspannar hela landet, kan man då icke säga, att den kassan i viss mån ger prov på en enhetlighet, som kanske är större t. o. m. än vad som kommer att bli enligt förslaget då centralsjuk-kassa skall finnas inom varje lands-

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

tingsområde. Jag vill vidare hänvisa till den möjlighet till riskutjämning, som för närvarande finnes inom rikssjukkassorna, men som säkert aldrig kan bli i samma mån realiserad genom det förslag, som här föreligger.

Det är också en annan sak, som jag skulle vilja framhålla, och jag vänder mig då närmast till mina kamrater på norrlandsbänken, vilket jag icke tidigare gjort i denna fråga. På grund av den erfarenhet, som vunnits i de rikssjukkassor, som omspanna hela landet, vet man, att sjukligheten är betydligt större norrut. Man vet också, att det finnes sjukkassor, som enligt vad de själva påstå, förlora på att de ha Norrland med i det område, inom vilket sjukförsäkringar meddelas. Man kan alltså även säga, att norrlänningar, som tillhöra rikssjukkassor, vilka meddela försäkringar även till andra delar av landet, härigenom fått en lättnad, och att det alltså sker en utjämning i detta hänseende till norrlänningarnas förmån, en utjämning, som sörlänningarna få betala. Jag har icke velat tala om detta förut under behandlingen av denna fråga, då man i så fall kanske kunnat vilja göra gällande, att det föreläge egoistiska skäl för min ståndpunkt, men då jag tror, att det finnes en del norrlänningar, som icke känna till vad förslaget från deras synpunkt innebär, har jag velat nämna den saken nu. Det är alldeles givet, att om norrlandslänen avkopplas från möjligheten till den verkliga riskutjämning, som består i att norrlänningarna nu kunna tillhöra rikssjukkassor, vilka omspanna hela landet, så komma de, att döma av sjukassestatistiken, att få finna sig i att betala en dyrare sjukförsäkring.

Herr socialministern påtalade också det förhållandet, attt vi hade ett otal kassor. Han angav senare i en passus i sitt anförande, att dessa nu uppginge till omkring 7,000. Enligt 1928 års statistik, som är den senast tillgängliga, hade vi cirka 1,200 registrerade sjukkassor i landet, och jag vill fråga, om antalet verkligen skulle bli mindre, om man realiserade utskottets förslag, som ju i huvudsak innebär ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition. I utskottsförslaget går man nämligen ut ifrån att det skall vara en sjukkassa i varje socken, och över dessa kassor skulle finnas åtminstone en länssjukkassa; i vissa län tänker man sig t. o. m. två sådana. Om man tänker sig att härigenom få ett mindre antal kassor, då begriper jag icke hur man räknar.

I samma anförande påtalar herr statsrådet också den konkurrens, som har varit rådande och som han förklarade vara osund. Det sades också, att premierna voro för små och att detta hade försvagat kassornas ställning. Jag vill i det fallet bara fråga, om icke konkurrensen ibland också kan vara sund. Den är naturligtvis absolut försvarlig, så länge konkurrensen inskränker sig till att hålla förvaltningskostnaderna nere för att t. ex. därigenom möjliggöra billigare premier. Däremot kan man med skäl ifrågasätta, om tillsynsmyndigheten här fullgjort sina åligganden, ifall det verkligen kan sägas, att denna myndighet tillåtit en premiesättning, som har hållits så låg, att kassans ställning blivit undergrävd. — Jag kommer kanske in på detta spörsmål litet längre fram i mitt anförande. Jag vill dock redan nu göra gällande, att om man verkligen tillsett, att fondbildningen varit sådan, som den enligt lag skall vara, nämligen »nödig», så skulle denna osunda konkurrens — ty det måste man ha rätt att beteckna densamma, därest den drives så långt, att ställningen undergräves — icke ha blivit så besvärande, som den påstås vara. I det fallet vill jag endast hänvisa till en reservation, som jag avgav redan år 1925 inom den s. k. granskningsnämnden. Man kan väl för övrigt icke gärna säga, att förhållandena varit så särdeles svåra, ty man kan lätt räkna ut, om man studerar den statistik, som brukar publiceras och den bilaga, som är bifogad reservationen och som innehåller uttalanden från den person, som har hand om tillsynen av sjukkassorna, nämligen doktor Andersson, att förhållandet måste vara bekant för tillsynsmyndigheten, och då borde väl denna myndighet om

så varit ha ingripit. I annat fall måste man fråga sig, varför inte från den sidan någon åtgärd blivit vidtagen.

Det uttalades också från herr statsrådets sida, att vi hade för litet läkarvård, och att läkarvård vore huvudsaken vid all sjukförsäkring. Ja, det kan man ju säga, men jag vill då erinra om, att hur den frivilliga försäkringen än har skiftat, så har den i huvudsak varit avsedd att lämna ersättning för vid sjukdom mistad dagsinkomst. Det kan man konstatera av det förhållandet, att statens bidrag, då det gäller sjukförsäkring, icke utgår för den tid, då vederbörande icke behövt avstå någon arbetsinkomst. Det gäller här sålunda praktiskt taget en principiell omläggning av vår sjukförsäkring, då man numera vill göra sjukvårdsförsäkringen till det primära. Det är alldeles givet, att sjukvårdsförsäkringen nog ur många synpunkter kan försvaras, men den har tydligen inte intresserat dem, som varit aktivt sysselsatta i sjukvårdsörelsen. Och detta är knappast heller att undra på med de åtgärder i syfte att förbilliga läkar- och sjukhusvård, som från det allmännas sida blivit vidtagna.

Det har sagts från åtskilliga håll, att vi norrlänningar skulle ha större fördel av det föreliggande förslaget, därför att det beräknats något högre statsbidrag till sjukvårdsförsäkring för de nordliga länen än för de övriga. Jag vill i det hänseendet erinra om, att en av de aktiva försäkringsmännen i en kassa förlagd norrut för några år sedan mycket kraftigt gick emot införande av obligatorisk sjukvårdsförsäkring, därför att det skulle bli alldeles för svårt och för dyrbart för sjukkassorna norrut att handhava en sådan försäkring. Troiligen ha vederbörande svängt om i det hänseendet av skäl, som för mig äro okända, men då man säger, att vi skulle ha större fördel av den obligatoriska försäkringen norrut, så vill jag erinra om att det måste absolut bli mycket större kostnader för en sådan försäkring, då man kommer uppåt Norrland. Jag är icke heller säker på att skillnaden i statsbidrag verkligen kompenserar de med denna obligatoriska försäkring förenade högre kostnaderna däruppe. Detta förhållande har ju också iakttagits i den kungl. propositionen, eftersom det kan lämnas dispens i vissa fall. Resonemanget skulle överhuvud taget kunna vara riktigt, därest icke statens bidrag, då det gäller denna sjukvårdsförsäkring, vore begränsat uppåt. Om man frågar sig, vem som har största fördelen av denna försäkring, så blir svaret givetvis, att det är den, som bor in på läkarens knut och som icke behöver vidkännas kostnader för skjuts o. d., utan kan utnyttja hela statsbidraget så att säga ograverat. En sådan person kan alltså få större utbyte av försäkringen än den som bor på landsbygden, i synnerhet om han bor uppe i Norrland.

Man måste därför säga, att förslaget inte i och för sig lämnar den största hjälpen, där hjälpen bäst behövs, vilket jag eljest alltid ansett vara den väg, som man borde gå, då man från det allmännas sida vill lämna stöd åt social verksamhet.

Det talas här om, att vår nuvarande sjukvårdsörelse lämnade alltför små prestationer. Ja, det kan man ju säga, men jag vill erinra om, att hittilldags har det ju bara varit minimiprestationerna, som varit fastställda. Enligt det nu föreliggande förslaget blir det ju på samma sätt, och den saken grälar man egentligen icke om, utan tvisten gäller var man skall draga gränsen för dessa minimiprestationer. Man bör komma ihåg, att frågan om de prestationer, som man fordrar av kassorna, är en ren kostnadsfråga. Hittills har ju alltid den principen varit gällande för beviljande av statsbidrag till sjukkassorna, att man ville lämna hjälp till självhjälp. Går man nu in för att godtaga detta nya förslag, så är jag icke säker på, att icke förhållandet blir ett annat. Jag tror nämligen, att vad man nu vill fordra av kassorna, innebär så pass höga minimikrav på prestationerna, att avgifterna och kostnaderna för förverkligandet av de syften, som man vill uppnå med förslaget, bli så pass stora, att man ris-

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

kerar, att det blir staten själv, som får bära en mycket stor del av kostnaderna. Jag tror icke heller, att man kan fordra, att den enskilda medlemmen skall frivilligt ikläda sig detta krav, och det är typiskt, att det redan nu finnes kassor, som ha beslutat verkställa utredningar om fortsättande av sin verksamhet med avstående från statsbidraget bara för att slippa ifrån detta ökade krav på minimiprestationer, vilket enligt min uppfattning är alltför högt. För övrigt vill jag erinra, att herr socialministern själv påpekade, att det var just genom de låga avgifterna man kunde konkurrera om anslutning. Detta tyder om något på, att det egentligen inte är prestationerna inom kassorna utan de låga avgifterna, som äro avgörande för anslutningen, och det tycker jag, att man skall i någon mån taga hänsyn till, när man ställer upp kraven på minimiprestationer. Det påtalades också från samma håll, att överflyttningen var mycket svår. Jag vet inte, om den egentligen kan komma att underlättas genom den föreslagna omorganisationen, åtminstone inom de kassor, som under de senare åren gått kraftigast framåt. Någon överflyttning förekommer inte inom en rikssjukkas, som omsluter hela landet. En medlem må flytta vart han vill, så tillhör han dock samma kassa, och någon överflyttning behövs icke. Men har någon gång överflyttning ansetts skälig, så har den skett genom frivillig överenskommelse mellan de olika kassornas styrelser. Hur överflyttning nu skall gå till, är däremot ännu ej klarlagt, och ej heller är det riktigt klarlagt, hur själva omorganisationen med ty åtföljande överflyttning av fonderade medel skall kunna verkställas. Det säges, att det är en sak, som sedermera skall klaras upp. Men nog är man i viss mån intresserad av att veta, huruvida t. ex. en medlem, som kommer från en jämförelsevis välsituerad sjukkas, skall bidra till att förbättra den ekonomiska ställningen hos en sämre situerad kassa, till vilken han övergår, eller om medlemmen själv får tillgodogöra sig förmånen därav, vilket man ju knappast kan antaga.

Det talades också om att vi ha allt för ringa anslutning. Ja, första gången vi hade denna fråga före, år 1926, var detta huvudmotivet för en omorganisation. Men nu har det skälet flyttats längst ned på skalan. Jag antar, att de olika skälen väl äro placerade allt efter vad de av vederbörande förslagsställare anses värda. Och jag undrar sannerligen inte på att man nu flyttat ned detta skäl. Ty har man den uppfattningen, att det är de låga premierna som stimulera till anslutning, så förstår jag, att man inte gärna kan hoppas mycket på att få ökad anslutning genom att komma med krav på prestationer, som ovillkorligen måste höja avgifterna. I samband härmed talades det också från regeringsbanken om de statsfinansiella betänkligheter, som göra sig gällande. Det sades, att det inte var så farligt, ty när det hela var genomfört år 1936, så skulle man komma upp till en kostnadssumma av icke mer än 11 miljoner kronor. Jag vill här framställa en direkt fråga. Då man beräknat detta, vad har man då gått ut ifrån; vilka sjuktal t. ex. har man räknat med? Jag har sett en annan kalkyl, och jag har skäl att antaga, att denna uppgift härstammar från samma håll. Har man räknat med det sjuktal, som 1929 års sakkunniga framkonstruerat, eller har man räknat med 1929 års faktiska sjuktal inom den nuvarande sjukkasverksamheten? Jag hade tillfälle att närmare vidröra den saken i fjol, och nöjer mig nu med att enbart framställa denna fråga.

En annan sak är, att om man skall göra en jämförelse mellan de upppoffringar, som staten gör för ifrågavarande verksamhet, och vad man gör på motsvarande område inom andra länder, så är det inte riktigt att se sjukförsäkringen fristående, utan man skall se den såsom ett led i statens sociala verksamhet över huvud. Man gör t. ex. en jämförelse med danska förhållanden men nämner därvid ingenting om vad som samtidigt sker på ett annat område, nämligen fattigvården, här i Sverige i jämförelse med Danmark. Man skall, då man tillmäter statsbidrag till social verksamhet, se över hela fältet. Därtill

kommer, att vi här inte alls för närvarande exakt kunna säga, var statens utgifter slutligen komma att stanna. Jag är rädd för att denna omorganisation kommer att leda till att man kommer i ett tvångsläge, d. v. s. att staten nog förr eller senare blir tvungen att övertaga en hel del av de ökade förpliktelser, som man tror sig kunna lägga på medlemmarna.

Herr statsrådet var också inne på de försäkringstekniska invändningarna. Han sade, att det var oriktigt att säga, att den sidan av saken var förbisedd eller ej uppmärksamrad. Ja, det kan nog vara riktigt. Jag påtalade detta redan 1925 inom granskningsnämnden. Men det är väl ändå inte oriktigt att säga, att saken icke blivit beaktad. De varningar, som ha framkommit, ha helt enkelt negligerats. Bland 1929 års sakkunniga fanns även byråchefen för sjukkassebyrån Andersson. De sakkunniga konstaterade ju, att det fanns en brist, vilken enligt deras beräkning skulle uppgå till cirka 2,1 miljoner kronor. Nu har byråchefen Andersson i den promemoria, som lämnats till oss inom utskottet, konstaterat en brist på cirka 64 miljoner kronor och att premierna måste höjas. Har ställningen verkligen förändrats och försämrats så kolossalt, eller vad är orsaken till att man inte kommit fram med några åtgärder förrän nu? Det sades, att det fanns fullgoda skäl för att ändring inte skulle vidtagas under den tid, då man väntade på en omorganisation. Om jag fattade hans excellens statsministern rätt, så ville han göra gällande, att från det allmännas sida icke uppställts några krav på fondbildning. Jo, i den nuvarande sjukkasselagens 20 § mom. 1 säges det, att det skall finnas »nödig fondbildning». Och enligt 91 § åligger det styrelsen att årligen till tillsynsmyndigheten redovisa kassans verksamhet och ställning. I 93 § heter det att »det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att sjukkassas verksamhet står i överensstämmelse med denna lag och kassans stadgar ävensom i övrigt utövas på ändamålsenligt sätt» samt vidare: »Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från denna lag eller kassans stadgar förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot kassans verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderligt.» Man måste således säga, att krav på fondbildning föreligger samt att det åligger tillsynsmyndigheten att övervaka sjukkassas verksamhet i det avseendet. Jag kan inte frigöra mig från det intrycket, att man på visst håll nästan velat förbigå de kända förhållanden och de svårigheter, som här föreligger. Jag har verkligen mer än en gång undrat över skälen härtill. Jag tar väl antagligen fel, då det vill förefalla mig, som om man nära nog med flit förbisett detta för att bereda marken för en omorganisation. Nu sades det här från herr statsrådets sida, att det var ingen så stor risk med denna omorganisation. Det kunde inte bli tal om några efterräkningar för staten. Staten iklädde sig ej något ansvar genom omorganisationen. Kassorna finge själva klara sin ekonomi, uttalade han enligt vad jag ordagrant antecknat. Jag tycker, att det var en ganska kraftig borgen, som från herr statsrådets sida där lämnades. Jag tror knappast, att uttalandet bort vara så vittomfattande och så kategoriskt. Det kan ju tänkas bli ombyte på departementschefsposten än en gång, och vi veta inte heller, vilken inställning riksdagsmajoriteten i framtiden kan komma att ha. Men om man har den uppfattningen, att kassorna själva få klara sin ekonomi, då får man inte undra på, att vi, såsom jag redan i fjol gjorde, efterlysa en plan för hur denna organisation i praktiken skall komma att gestalta sig ute i orterna. Man förutsätter, att det skall göras ett urval bland de kassor vi ha, och att de sålunda utvalda kassorna skola ombildas till distriktskassor och lokalkassor. Men vilka äro de kassor, som äro påtänkta? Vi veta ju, att kassorna ekonomiskt sett ha det mycket olika ställt. Meningen är väl, att de kassor, som ha den största anslutningen inom orten, i regel skola utväljas. Emellertid kunde

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.*

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

redan 1929 års sakkunniga säga, att t. ex. den kassa, som har den största anslutningen i vårt län, då hade en brist på 70,000 kronor. Är det då så underligt, om de vilja veta, huruvida det är den eller någon annan, som kanske har det bättre ställt, vi skola tvingas in i, ifall vi vilja vara med i en sjukkassa, som skall erhålla statsbidrag men som, enligt herr statsrådets uttalande, i övrigt själv får svara för sin ekonomi. Nog vill man väl veta litet grand därom. Nog borde det finnas planer uppgjorda, och nog torde det vara möjligt att lägga fram den saken lika bra nu som sedermera då den omorganisation, som här föreslås, är beslutad.

Det sades också, att reservanternas förslag var det sämsta tänkbara. Jag kan inte egentligen förstå det. Det gjordes den invändningen, att det, om man gav ökat statsbidrag till sjukkassorna, inte fanns någon säkerhet för att detta användes till förbättrande av ställningen utan kanske i stället till sänkning av avgifterna. Ja, jag vet inte, om det skälet kan åberopas, åtminstone från det hållet. Man varnade nämligen också från samma håll för reservationen, därför att den skulle innebära ett bortslösande av möjligheten till omorganisation. Ja, men då kvarstår ju inte längre det nyss åberopade skälet till att tillsynsmyndigheten inte kunde ingripa. Det sades ju nämligen, att detta inte borde ske, medan man väntade på omorganisationen. Men om man bifaller reservationen och därmed omöjliggör eller försvårar en omorganisation eller, som uttrycket föll, bortslösar möjligheten till omorganisation, då kan ju inte längre det skälet åberopas för att tillsynsmyndigheten inte ingriper, där det är av behovet påkallat. Alltså kan man redan med de möjligheter, som nu finnas, tillse att det ökade statsbidraget icke användes på ett sätt, som kan anses olämpligt för kassornas verksamhet. Det sades också, att ett bifall till reservationen skulle medföra risk för stagnation eller upplösning. Jag är inte så säker på det. Skall ett förhöjt statsbidrag verkligen kunna tänkas verka så, att den nu skeende årliga anslutningen, som glädjande nog är ganska stor, skulle minskas eller avstanna? Jag kan inte förstå det. Den nuvarande årliga anslutningen är inte dålig utan ganska förnämlig. Men om vi bifalla utskottets förslag, som med säkerhet kommer att medföra en fördyring av avgifterna inom de olika kassorna, tror jag, att vi löpa mycket större risk, att anslutningen avstannar.

Jag anser detta förslag liksom de förslag, som förelegat ett par gånger förut, riskabelt ur den frivilliga sjukförsäkringens synpunkt. Jag anser fortfarande, att landsbygdens intressen inte äro tillgodosedda, såsom man haft rätt att vänta. Och jag kan därför inte heller i år vara med om ett bifall till utskottets förslag utan ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Petersson** i Lerbäcksbyn: Herr talman! Jag röstade för Kungl. Maj:ts förslag till sjukkassareform i fjol, och jag tänker göra det i år också. Jag förbiser därvid ingalunda, att de statsfinansiella förutsättningarna för en sjukkassareform ha försämrats sedan i fjol. Jag förstår mycket väl dem, som av denna anledning hysa betänkligheter mot att nu biträda Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag. Å andra sidan är det väl ändå så, att de ekonomiska konsekvenserna av ett bifall inte komma till synes i så hög grad under den närmaste tiden. Det sker ju till och med i mindre utsträckning än vid bifall till reservationen. Och man lär väl ha lov att hoppas, att de nuvarande bekymmersamma förhållandena skola ha en övergång. Vågar man inte hoppas det, så lär man väl få tänka sig in i att det tvingar sig fram en ny avvägning av statens utgifter på olika områden. Och jag är inte alldeles övertygad om att det inte finns utgiftsändamål, som med lika rätt och med t. o. m. mindre risk än detta kunna göras till föremål för en sådan ny avvägning.

När jag för min del har övervunnit de betänkligheter, som jag erkänner att man kan hysa inför dessa statsfinansiella konsekvenser, så beror det på att det enligt min mening här gäller att tillvarata stora ideella och sociala värden. Den frivilliga sjukförsäkringen förverkligar i högre grad än någon annan social folkförsäkring den viktiga grundsatsen om *hjälp till självhjälp*. Den står öppen för praktiskt taget alla grupper av befolkningen, och dess fördelar kunna komma även landsbygdens fattiga befolkning till del i högre grad än flertalet andra sociala välfärdsanordningar. Med den kännedom jag har om den ekonomiskt beroende landsbygdsbefolkningens sociala villkor, måste jag finna det önskvärdt, att sjukförsäkringen vinner ökad utbredning på landsbygden. En förutsättning härför anser jag vara, att sjukförsäkringen sätts i tillfälle att bereda de försäkrade ökade förmåner och framför allt den förmån, som ligger i en välordnad läkare- och sjukvårdsförsäkring. Det är visserligen sant, vad här ifrån olika håll har betonats, att vi i vårt land åtnjuta förmånen av en välordnad, billig offentlig sjukvård. Men det utesluter inte, att det på landsbygden med de stora avstånden är förenat med ganska betydande kostnader att vid sjukdomsfall låta hämta läkare eller besöka läkare och att man av denna anledning i många fall uppskjuter att söka läkarevård längre än som är tillrådligt. Och även om man söker läkare och även om sjukvården är både bra och billig, så måste man medge, att en sjukdagsersättning på, låt oss säga, 2 kronor om dagen i 90 eller 100 dagar om året under 3 år vid långvariga sjukdomsfall, särskilt om det drabbar familjeförsörjaren, är otillräcklig för att både bekosta sjukvården och freda den många gånger stora familjen från nöd och umbäranden.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Nu ha vi, herr talman, enligt min mening i detta land inte många värden, som i högre grad förtjäna att man värder sig om dem än *själva folkmaterialiet*. Det gör i mina ögon den föreslagna reformen till *en konservativ reform*, som jag från mina konservativa utgångspunkter gärna vill medverka till, att den avser att vårda sig om folkhälsan, inte bara att lämna ett visserligen mycket välbehövt ekonomiskt stöd vid inträffande ohälsa utan också att underlätta för den sjuke att genom lämplig läkarevård återvinna hälsa och arbetsförmåga.

Även på de föreslagna anordningarna med moderskapsförsäkring och moderskapsunderstöd kan man enligt min mening lägga liknande principiella synpunkter. Låt vara, att det föreslagna moderskapsunderstödet är ytterligt knappt tillmätt, så knappt, att man mycket väl kan förstå de beska omdömen, som nyss fälldes om det av herr Carlström, låt vara att så är, så är det lika fullt ett uttryck för en socialt riktig och konservativ tanke, den nämligen, att staten i sitt eget välförstådda intresse bör vårda sig om de fattiga och beroende bland släktets mödrar, inte minst i en tid, då en förvekligad tidsanda och en förtylligad livsåskådning förleda allt fler och fler av de i socialt och ekonomiskt hänseende lyckligare lottade klassernas kvinnor att undandraga sig *moderskapets vedermödor* — för att i gengäld gå förlustiga *moderskapets lycka*.

Från dessa allmänna utgångspunkter, herr talman, kommer jag för min del fram till ett bifall till det föreliggande utskottsförslaget.

I detta anförande instämde herrar *Ljung* och *Johanson* i Huskvarna.

Herr **Järte**: Herr talman! Tiden är nu inne för ett avgörande. Vid ett överblickande av debatten idag måste väl ändå kammaren medgiva, att det har funnits starka sakskalet för det påstående, reservanterna ha lämnat, att det framkommit nya synpunkter som berättiga till att med ännu större tveksamhet än i följande taga ställning mot förslaget. Det är först tidpunkten och vidare dessa undersökningar om sjukförsäkringsväsendets ekonomiska ställning — saker som man

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

inte kan komma förbi. Kammaren kan vara övertygad om, att om en annan regering än den nu sittande hade framlagt förslaget, så hade det fallit även i år.

Nu försökte herr socialministern punkt för punkt gendrivna reservanternas uppfattning. Jag tror inte, att vi kunna övertyga varandra, utan vi skiljas åt, efter våra klingors korsande, och jag för min del anser alltjämt, att mina betänkligheter överväga herr statsrådets tillstyrkande. Jag tror också, att så mycket har kritiken givit, att, även om här nu, som jag förmodar, kammaren så att säga i princip kommer att tillstyrka förslaget, så bör dock Kungl. Maj:t ha tagit ett sådant djupt intryck av vad som förekommit, att man med största varsamhet sätter förslaget i verket. Det finns därvidlag åtskilliga åtgöranden, som möjligtvis kunna motverka de farhågor, som här ha utvecklats. Jag hoppas, att Kungl. Maj:t inte ställer sig alldeles blind och döv för vad som här förebragts.

Det blir kanske icke tillfälle att sedan paragraf för paragraf framföra de betänkligheter, som reservanternas i övrigt hysa mot förslaget; kammaren kan därför lysna nu ett ögonblick på dessa våra kritiska erinringar. Beträffande t. ex. medlemsanslutningen är det sant, som herr Petersson i Lerbäcksbym sade, att den svenska frivilliga sjukvårdsrörelsen står öppen för alla samhällslager, men är det verkligen riktigt, att på det viset staten och det allmänna skola lämna sin hjälp till personer, som ha förmåga att av egen kraft reda sig själva? Vore det inte bättre och riktigare, att som i Danmark draga en inkomstgräns, en förmögenhetsgräns för medlemskapet i de frivilliga sjukvårdsrörelserna? Men då har det alltid hetat från förslagens vännare, att det är en för opraktisk och omständlig sak att på så sätt införa numerus clausus för medlemskap i de frivilliga sjukvårdsrörelserna. Så hette det också i fjol, men nu, mina herrar, har man löst den frågan, ty beträffande sjukvårdsersättningen har man fått en viss sådan inkomstgräns och beträffande moderskapsunderstöd likaledes. Där låter det sig göra. Naturligtvis kan man lika väl i Sverige som i Danmark genomföra en sådan avgränsning. Det kravet har lämnats obeaktat. Likaså ifråga om karenstiden. Det är klart, att det skulle stärka kassornas ekonomi och minska det allmännas utgifter, om man kunde få effektiv karenstid på 7 dagar. Det har likaledes avvisats. Samma är förhållandet, när det är fara för överförsäkring. Ett exempel! Om förslaget går igenom, kunna kommunalarbetarna i vårt land, som jämlikt avtal äro tillförsäkrade under 180 dagar av året två tredjedelar av sin lön, därjämte få obesuren sjukhjälp från en erkänd sjukvårdsrörelse med statsbidrag. Det är icke nyttigt, att sjukdom är ekonomiskt lönande. Men det har varit stört omöjligt att vinna gehör för dessa förnuftiga synpunkter i utskottet. Man har inom utskottet hållit så noga på varenda paragraf, som om man ansett, att ifall man lossade en sten från denna byggnad, så skulle det hela braka ihop.

Vi hade vidare vid utskottsbehandlingen yrkat, att man beträffande sättet för utseende av direktör för centralsjukvårdsrörelsen skulle åtminstone inhämta tillsyningsmyndighetens godkännande av kandidaten. Det avvisades, vilket är obetänksamt, ty, mina herrar, det föreligger viss fara för att dessa befattningar kunna bli ett slags partipolitiska prebenden, en tendens, som bör stävjas och kan stävjas genom en sådan restriktiv bestämmelse.

Herr talman! Nu yrkar jag alltså avslag på § 1. Det voteras om bifall till eller avslag å § 1. Detta innebär, att de som nu rösta för avslag därmed icke binda sig för ett bifall till den Norlingska motionen, till vilken reservanternas hava hemställt om bifall. Den frågan avgöres senare. Det kan ju hända, att det finns åtskilliga som gå på avslag men icke vilja vara med på den Norlingska motionen. Därför har den distinktionen gjorts beträffande propositionsordningen.

Jag yrkar således avslag på § 1.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Larsson**: Herr talman! I denna sena timme skall jag icke alls försöka att gå in på repliker till alla de talare, som haft erinringar att göra mot mitt föregående anförande. Jag skall nöja mig med att på ett par punkter, där direkta erinringar gjorts mot mig, säga några mycket korta ord.

Jag måste då först till ytterligare belysning av frågan om denna brist, som här varit föremål för så mycket talande under debatten, säga, att den brist, som anses vara konstaterad i de kalkyler, som föreligga dels i professor Cramérs promemoria, dels i byråchefen Anderssons promemoria, ju icke är en brist, jämförlig med den fondbrist, om vilken herr Strindlund senast talade, utan den brist som det här är fråga om, är en brist som skulle uppkomma, om man på sjukförsäkringsrörelsen tillämpade premierreservsystemet, sålunda om man utgår från att sjukförsäkringsrörelsen skall ordnas så, att man på en gång stänger av alla tillflöden och räknar ut, hur mycket en sjukkasse med nuvarande avgifter och prestationer kan komma att under loppet av sina nuvarande medlemmars återstående livstid, alltså 50 år framåt eller så, riskera att betala. Det är en sådan brist man räknar ut efter detta system. Detta är givetvis något helt annat än en fondbrist efter de grunder, som hittills varit tillämpade inom hela denna rörelse. Vad nu sagts gäller både i fråga om professor Cramérs utredning och i fråga om byråchefen Anderssons utredning efter samma metod. Byråchefen Andersson säger ju, att om man tillämpar denna metod, så kommer man efter vissa reduktioner fram till en brist av det och det beloppet. Detta gör, så vitt jag kan förstå, att man är fullkomligt berättigad att på den punkten framhålla vad jag förut sagt, nämligen att det resonemang som här förts icke kan vara tillämpligt på en sjukförsäkringsrörelse av en beskaffenhet som den svenska.

Sedan måste jag rikta några ord till herr Wijkander, som inledde kvällens debatt. Herr Wijkander gjorde gällande, att någon som helst utredning om kostnaderna för denna reform icke skulle förelegat förrän nu under debatten, och att jag därför skulle ha kommit med dessa kostnadsuppgifter liksom med jåsten efter degen och att det var för sent lämnade upplysningar. Häremot vill jag erinra, att precis samma uppgifter, som jag lämnade i debatten, återfinnas i propositionen på sidan 121 samt att det icke är på minsta vis något missledande eller en för sent avgiven redogörelse, som i det avseendet nu lämnats. Propositionens uppgifter äro icke förda fram i detaljer så långt, men grunderna för uträkningen äro precis angivna och beloppen för de första åren också, på samma sätt som jag här angav. Herr Wijkander påstod vidare och fäste särskilt avseende därvid, att ingen människa hade gjort gällande, att man på detta område skulle införa livförsäkringsbolagens metoder och att dessa skulle komma till användning. Jag vill då erinra kammaren om, att i en nyligen utgiven broschyr, ett särtryck ur Nordisk försäkringstidskrift, innehållande ett föredrag av f. d. överdirektören Laurin om sjukkassereformen på försäkringsföreningen, ett föredrag som varit vägledande för den försäkringstekniska kritiken på detta område, föredragshållaren som en första punkt i sammanfattningen av vad han krävde av en sjukkassereform anger, att centralsjuk-kassa bör i fråga om avgiftsberäkning och fondbildning underkastas lika stränga krav som livförsäkringsbolag. Där framställas sålunda från försäkringshåll precis de krav, som herr Wijkander, själv försäkringsman, sade, att ingen människa tänkte på att framställa.

I fråga om statens ekonomiska ansvar för framtiden, som här av många talare berörts, senast av herr Strindlund, vill jag ytterligare understryka, att det ansvaret för sjukkassornas ställning, så vitt jag förstår, ingalunda kan bli något som helst annat än det staten redan har. Staten lämnar redan nu bidrag till sjukkassorna för deras verksamhet. Staten kommer efter nyorganisationen

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.*

(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.

(Forts.)

att lämna bidrag efter andra grunder, men staten har aldrig hittills iklätt sig och kommer icke, om propositionen bifalles, att i någon ökad grad ikläda sig ansvar i detta avseende.

Herr Strindlund riktade en direkt fråga till mig, hur man beräknat kostnaderna och vilket sjuktal man använt. På detta vill jag endast svara, att man givetvis använt de i propositionen direkt angivna beräkningarna, vilka grunda sig på en närmare kalkyl av 1929 års sakkunniga efter ett medeltal för åren 1924—1928. Det är ju uppenbart, att man inte kan taga ett enda års sjuktal och utgå från det som bestämmande för framtiden, utan man får väl räkna med ett genomsnittstal för vissa år. Här har man tagit siffrorna för den senast tillgängliga femårsperioden och räknat ut ett femårsmedeltal samt byggt på detta. På annat sätt kunde ett sådant tal knappast komma fram.

Herr Holmström gjorde gällande, att ett avslag nu vore definitivt och skulle innebära, att man finge skrinlägga alla planer på en omorganisation och i stället gå in för höjt anslag med den nuvarande organisationen, på den grund som, enligt hans uppfattning, med mycken omtanke är lagd av sjukkassee folket. Gentemot detta resonemang vill jag ytterligare understryka vad jag tidigare anfört, att det enligt min mening — jag upprepar det — är den sämsta av alla utvägar: att utan att fordra några genprestationer av sjukkasseeorna binda sig för ökade statsbidrag, vilka icke lämna garanti för förbättrad organisation, icke lämna garanti för konsolidering av kassorna, och icke heller ge säkerhet för förbättrad fondbildning. Att på det viset binda staten för ökade, nya utgifter utan några motprestationer, det måste vara, så vitt jag förstår, den sämsta av alla utvägar.

I detta sammanhang ber jag att ånyo få vända mig mot herr Strindlund. Denne talare gjorde en anmärkning mot mitt omnämmande av, att vi här i landet ha 7,000 sjukkasseeenheter, och sade, att det i verkligheten icke finns mer än 1,200 inregistrerade kassor. Detta är riktigt. Därför använde jag icke ordet kassa utan sjukkasseeenheter, vilket betyder dels lokala sjukkassee, dels avdelningar av rikssjukkassee på alla de orter, där sådana avdelningar äro bildade; de äro givetvis också sjukkasseeenheter. Jag vill också här nämna, vad jag inte tror har omnämnts i denna debatt förut, nämligen att splittringen nu gått så långt, att man har exempel på en landskommun med 1,800 invånare, där icke mindre än 35 olika sjukkasseeavdelningar konkurrera om medlemsanslutning. Det är uppenbart, att man med sådan splittring måste komma fram till osunda metoder och en osund konkurrens. Jag upprepar, att detta är en av huvudinvändningarna mot den nuvarande organisationen.

När man gjort dessa anmärkningar, har man ingalunda — det tror jag också att jag i mitt föregående anförande betonat — på något sätt velat förringa den betydelse, som den frivilliga sjukkassee rörelsen i vårt land sedan årtionden tillbaka haft och har. Det är blott naturligt och riktigt, att man, när sjukkassee rörelsen kommit fram i det stadium, där den nu befinner sig, från statens sida hjälper rörelsen att komma över de organisationssvårigheter och andra svårigheter, med vilka den kämpar, och genom att bereda densamma en bättre organisation och kräva förhöjda prestationer samt samtidigt ge densamma ökade statsbidrag bidra till att av den nuvarande sjukkassee rörelsen skapa en verklig social sjukförsäkring, som kan bli av en oerhörd betydelse för hela den framtida utvecklingen i vårt land.

Herr Johanson i Huskvarna: Herr talman! Endast några ord. Det är ju känt, att bland sjukkassee folket råda mycket olika meningar rörande det föreliggande förslaget. Från det håll, där man direkt ansluter sig till en lösning av frågan på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, har man på en viss punkt uttalat en fruktan, nämligen att denna organisation skulle draga alltför dryga och

dyrbara administrationskostnader. Jag tror, att man på den punkten verkligen har anledning att hysa en viss fruktan. Sjukkasfolket har under gångna tider nedlagt ett uppoffrande arbete i känslan av att vilja hjälpa varandra. Detta arbete har skett frivilligt och i stor utsträckning kostnadsfritt. När man nu betraktar den nya organisationen, känner man en allvarlig fruktan för, att dessa allmänna omkostnader skola ställa sig för dyra. Då, som jag håller för troligt, det föreliggande förslaget, d. v. s. utskottets förslag och Kungl. Maj:ts förslag, kommer att antagas av riksdagen, vill jag begagna detta tillfälle att ställa en allvarlig maning till Kungl. Maj:t, alldeles särskilt då till herr socialministern, att, när denna lag skall föras ut i det levande livet och praktiken, all försiktighet iakttages på den punkten, och att man försöker göra vad man kan för att förenkla organisationen samt begränsa de allmänna omkostnaderna, när det sedan gäller den kommande förvaltningen. För övrigt har jag instämt med herr Birger Petersson i hans uttalande och därmed angivit min ståndpunkt i frågan.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf, dels ock på avslag å utskottets författningsförslag i vad anginge berörda paragraf; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Holmgren begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren godkänner 1 § i sammansatta stats- och andra lagutskottets förevarande förslag till förordning om erkända sjukkassor, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets författningsförslag i vad angår berörda paragraf.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt paragrafen.

Återstående delar av förevarande författningsförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställen i punkten B) förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om författningsförslaget.

Punkterna A), C) och D).

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten E).

Utskottets förslag till bestämmelser angående statsbidrag åt sjukkassor.

Utskottet hade i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit, att punkten 4 av ifrågasvarande bestämmelser skulle lyda sålunda:

4. För varje dag erkänd sjukkassa, under tid då antagandet varit gällande, i enlighet med bestämmelserna i förordningen om erkända sjukkassor utgivit

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 43.

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

sjukpenning om minst en krona eller lämnat ersättning för sjukhusvård, utgår statsbidrag (*sjukdagsbidrag*) med 50 öre. För dag, då sjukpenning utgått jämväl från annan erkänd sjukkasse, utgör dock sjukdagsbidraget allenast 25 öre.

För varje dag, då erkänd sjukkasse under de i första stycket angivna omständigheterna utgivit moderskapspenning om minst två kronor eller lämnat ersättning för vård å förlossningsanstalt, utgår statsbidrag (*moderskapsbidrag*) med en krona. Har moderskapspenning i anledning av stadgandet i 32 § näst sista stycket sista punkten i ovannämnda förordning utgivits med lägre belopp än två kronor, utgår moderskapsbidrag med hälften av det utgivna beloppet. För dag, då moderskapspenning utgått jämväl från annan erkänd sjukkasse, utgör dock moderskapsbidraget allenast 50 öre eller, där moderskapspenningen av nyss berörda anledning varit mindre än två kronor, en fjärdedel av det utgivna beloppet.

Statsbidrag, som i första och andra styckena sägs, må dock ej beräknas för dag,

a) då medlem uppburit ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar eller enligt gällande bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militär-tjänstgöring, eller

b) då medlem, vilken är på stadigvarande sätt och med full sysselsättning anställd i statens tjänst, på grund av denna anställning åtnjutit avlöning eller annan ersättning av statsmedel med minst en krona.

Sjukdagsbidrag må ej heller beräknas för längre tid än tre år för varje sammanhängande sjuklighetstillstånd. Sjukdomsfall, som inträffar inom nittio dagar från den sista dag, för vilken sjukdagsbidrag utgått, räknas härvid som omedelbar fortsättning av det tidigare sjuklighetstillståndet.

Herr *Höglund* i Göteborg hade i sin motion II: 353 yrkat, att stadgandet under b) i tredje stycket måtte utgå ur förslaget.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Höglund* i Göteborg: Herr talman! Jag har tillsammans med 27 av kammarens ledamöter väckt en motion, vari vi yrka, att punkt 4 under b tredje stycket i »förslaget till bestämmelser angående statsbidrag åt sjuk-kassor» måtte utgå. Det är den punkt, som lyder: »då medlem, vilken är på stadigvarande sätt och med full sysselsättning anställd i statens tjänst, på grund av denna anställning åtnjutit avlöning eller annan ersättning av statsmedel med minst en krona». Vi ha som sagt yrkat på borttagande av denna punkt, och vi anse, att vi göra det med fullt fog. Man har flera gånger i dag åberopat sig på sakkunskapen inom sjukkasseväsendet och hänvisat till den- nas ställning när det gäller denna stora reform. Här har hela den samlade sjukkasserörelsen gått in för att alla, som frivilligt ansluta sig till rörelsen, skola åtnjuta samma förmåner. Det är ej nog därmed, utan sektionen av sociala rådets sjukkasseavdelning har anslutit sig till detta. Jag anser för min del, att den ifrågavarande bestämmelsen skulle komma att verka orättvist i många avseenden. Bland annat ha vi i motionen pekat på de monopolbolag, vin- och spritcentralen och tobaksmonopolet, vilkas ägare är staten, men vars anställda icke falla under denna undantagsbestämmelse. Förra året hade man även tagit undan de kommunalanställda. I år har Kungl. Maj:t i propositionen frändragit dessa, så att nu återstå endast de s. k. statsanställda, som ställas i undantagsställning. Det är så, att en stor del av dessa ha analog ställning med många av dem, som komma under huvudregeln, varför ett genomförande av denna bestämmelse skulle för dem i många fall verka dubbelt orättvist. Här finnes en stor del arbetare, som arbeta för timlön eller arbeta på

beting och vilkas avlöning man, då de äro sjuka, reducerar med omkring 50 %. Jag menar, att det vore rättvist att borttaga denna undantagsbestämmelse och inbegripa samtliga under huvudregeln. Vad skall man säga om denna undantagsställning? Är den ej att betrakta som en löneförmån, den förmån man åtnjuter i form av fria sjukdagar eller med visst avdrag på lönen? Som också sociala rådet anført, skulle det vara orättvist, att, när man nu undantagit de kommunalanställda, låta dessa s. k. statsanställda stå kvar.

Jag vill i detta sammanhang erinra om, att 1928 års lönekommitté, då den behandlat dessa spörsmål och föreslagit vissa försämringar rörande desamma, hänvisat till, att det, som i detta avseende kommer att brista, kan kompenseras genom anslutning till sjukkassor. Behöver man då vidtaga denna åtgärd nu, då man kanske vid ett annat tillfälle, då personalen kommer i sämre ställning, kommer med starkare krav? Utskottet har yttrat följande: »I fjolårets regeringsförslag var motsvarande stadgande mera omfattande och avsåg alla fall, då medlem 'eljest av allmänna medel åtnjutit avlöning eller annan ersättning med minst en krona'. I anledning av väckta motioner hemställde utskottet i fjol, att detta stadgande måtte utgå. Vid frågans behandling i kammarna biföll emellertid andra kammaren på denna punkt regeringsförslaget; i första kammaren, där hela förslaget föll, blev frågan ej föremål för prövning. Då regeringsförslaget i år innebär ett väsentligt tillmötesgående mot utskottets ståndpunkt i fjol samt det icke låter sig förneka, att principiella skäl tala för upprätthållande av ett förbud mot utbetalande av sjukdagsbidrag i sådana fall, då *staten* själf utbetalar avlöning till mera betydande belopp under sjukdom, anser sig utskottet böra med avstyrkande av motionerna tillstyrka propositionens förslag.» Jag tycker för min del, att bakom detta skymtar någon liten tvekan, om det är rättvist att ställa de s. k. statsanställda utanför. Ty, märk väl, det stora flertalet, som kommer i fråga, utgöres av de lägst avlönade, som äro i största behov av att kompensera sin inkomst vid sjukdomsfall. Särskilt i längre sjukdomsfall behöves detta verkligen. Jag har nyligen varit i tillfälle att se, hur det förhåller sig. En person i en av de lägre lönegraderna hade legat sjuk länge. Han är död nu. Han hade åtskilliga skulder vid sitt fränfälle just för sin sjukdoms skull och hade varit i behov av en längre tids sjukbidrag.

Av vad jag anført torde framgå, att det enligt min mening måste innebära en orättvisa att här ställa de s. k. statsanställda utanför. Jag vill med dessa korta ord, herr talman, hemställa om bifall till vår motion, att punkt 4 under b i bestämmelserna om statsbidrag åt sjukkassor måtte utgå.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Jeppsson**: Herr talman! Jag ber att i den föredragna punkten få yrka bifall till utskottets förslag, som är lika med Kungl. Maj:ts proposition.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Som kammaren behagade finna har vid denna punkt fogats en reservation av mig och några andra medlemmar av utskottet. Vår reservation avser den punkt, som herr Höglund i Göteborg talade för och framställde yrkande om, men vi avse även punkt a) under punkt 4. i bestämmelserna angående statsbidrag åt sjukkassor. Vi ha ansett, att när man uppbar ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, har icke detta bort giva anledning till att den sjukersättning, som man kan få från den sjukkassa man tillhör, bör minskas, såsom framgår av bestämmelserna. Jag inser mycket väl, att det icke tjänar något till att framställa något yrkande. Jag har endast velat hålla vägen öppen för att där kunna göra våra krav gällande i den mån

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
foreningar
m. m.
(Forts.)

Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)

det kan vara möjligt, när man får se, vilka verkningar föreliggande förslag kan få.

Herr Nilsson i Örebro: Herr talman! Jag ber att till alla delar få instämman i vad herr Höglund i Göteborg yttrade. Det förhåller sig så, att de statsanställda, särskilt de som ha timavlöning — jag syftar särskilt på personalen vid statens järnvägars verkstäder — ha intresse av denna sak. Vid centralverkstäderna i Örebro har existerat sedan flera år en sjukkassa, bildad av personalen, som efter hittillsvarande bestämmelser åtnjutit statsunderstöd. Genom detta förslag skulle dessa statsanställda icke längre få något understöd för sin sjukkassa. Det betyder för denna sjukkassa, att den mister ett understöd av cirka 4,500 kronor om året. Huruvida kassan med dessa nya bestämmelser skall kunna fortsätta sin mycket gagnande verksamhet, vågar jag icke yttra mig om, men klart är, att dessa människor, som tillhöra denna kassa, äro bekymrade över den nya situation som inträder. Jag tycker ändå, att förutsättningen borde vara i detta fall såsom vid många andra tillfällen, då det gäller lönerogleringar och dylikt, att ingen skall lida minskning i sina förutvarande förmåner. I detta fall blir det en minskning i de förmåner, som dessa sjukkassor ha åtnjutit. Nu är det klart, att något yrkande i den riktning, som herr Höglund i Göteborg framställt, har små utsikter att vinna gehör, men jag skulle gärna vilja uttala den förhoppningen, att vid tillfälle, som kan komma, det tages vederbörlig hänsyn till dessa förhållanden. Kanske man kan på annat sätt mjuka upp denna situation så att det icke blir någon direkt försämring för vårt folk, som hittills åtnjutit de förmåner, som de nuvarande bestämmelserna givit även då det gäller statsanställda. Det gäller icke bara ordinarie personal utan även extra personal, timavlönade människor, som äro anställda i statens tjänst. Det är icke få det gäller utan tusentals människor, och jag hemställer till vederbörande departementschef att på något sätt taga hänsyn till detta påtalade förhållande för att om möjligt rättelse må vinnas.

Herr Hage instämde häruti.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen till en början framställd proposition på godkännande av de uti punkterna 1, 2 och 3 samt 4 före stadgandet under a) intagna bestämmelserna fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare gav herr talmannen propositioner angående punkten 4 tredje stycket stadgandet under a), nämligen dels att kammaren måtte godkänna berörda stadgande, dels ock att stadgandet måtte ur bestämmelserna utgå; och blev ifrågovarande stadgande av kammaren godkänt.

Härefter framställde herr talmannen i fråga om punkten 4 tredje stycket stadgandet under b) propositioner dels att kammaren måtte godkänna berörda stadgande, dels ock att detsamma måtte ur bestämmelserna uteslutas; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Höglund i Göteborg, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslags:

Den, som vill, att kammaren godkänner punkten 4 tredje stycket stadgandet under b) i sammansatta stats- och andra lagutskottets förevarande förslag till bestämmelser angående statsbidrag åt sjukkassor, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren beslutit, att berörda stadgande skall uteslutas ur bestämmelserna.

*Ang. ändring
i lagen om
understöds-
föreningar
m. m.
(Forts.)*

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt förevarande stadgande.

Slutligen blevo på herr talmannens därå givna proposition återstående delar av ifrågavarande bestämmelser av kammaren godkända.

Utskottets hemställen i punkten E) bifölls i vad den ej besvarats genom kammarens beslut i fråga om bestämmelserna angående statsbidrag åt sjukkassor.

Punkterna F) och G).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 3.

Föredrogos vart för sig sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150 med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal; och nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119 angående anslag till försöksverksamhet beträffande för- och eftervård vid barnsbörd.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 4.

Herr talmannen meddelade, att enligt tillkännangivanden av vederbörande ledamöter av statsrådet följande interpellationer komme att torsdagen den 28 eller fredagen den 29 i denna månad besvaras, nämligen:

herr *Jönssons* i Revinge anhållan att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående egnahemsförhållandena i Malmöhus län;

herr *Bengtssons* i Kullen anhållan att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa spörsmål angående ändring i visst avseende av vattenfallsstyrelsens årsredogörelser;

herr *Vougts* anhållan att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa spörsmål angående vid skolorna förekommande militära övningar;

herr *Törnkvists* i Bjuv anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål i anledning av ifrågasatt nedläggande av aktiebolaget Höganäs-Billesholms gruvdrift i Södra Vrams socken;

herr *Anderssons* i Stockholm anhållan att till hans excellens herr statsministern och chefen för försvarsdepartementet få framställa spörsmål angående användandet av de anslag, som förvaltas av armé- resp. marinförvaltningen m. m.;

herr *Hages* anhållan att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa spörsmål angående beredande av rätt till familjepension eller tjänstepension åt vissa grupper av icke ordinarie personal vid statens järnvägar;

herr *Spångbergs* anhållan att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa spörsmål angående arbetslöshetskommissionens uppgifter;

herr *Bäcklunds* anhållan att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående försäljningarna av kronojord till jordbruksegnahemslägenheter; och

herr *Osbergs* anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål angående revision av gällande tulltaxa.

§ 5.

Herr *Magnusson* i Skövde avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion om gratifikation åt avlidne vaktmästaren Gustaf Öbergs minderåriga barn.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 434, blev på begäran omedelbart remitterad till bankoutskottet.

§ 6.

Anmälades och godkändes

dels statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 2 B, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

nr 251, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst *m. fl.* jämte i ämnet väckta motioner;

nr 261, i anledning av väckt motion om utredning rörande ändrade grunder för biskoparnas avlöning *m. m.*;

nr 262, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag för utvidgning av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka med nytt skolhem och ny skolbyggnad;

nr 267, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för fördelning av driftkostnaderna för en planerad centralanstalt för radioterapi vid Lunds lasarett;

nr 268, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till nybyggnad för Stockholms vanförestalt *m. m.*;

nr 269, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till patent- och registreringsverket ävensom Kungl. Maj:ts proposition angående stat för nämnda ämbetsverk *m. m.*;

nr 271, i anledning av väckt motion om anslag, under viss förutsättning, till vissa barnvårdsinstitutioner;

nr 272, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 316, gjorda framställning angående tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare *m. fl.*; och

nr 273, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående anslaget till tryckningskostnader;

dels ock bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 283, till Konungen med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; och

nr 284, till fullmäktige i riksbanken, med överlämnande av bankoreglemente *m. m.*

§ 7.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 52, rörande lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härberge åt arbetarna m. m.;

nr 53, rörande försäljning till skatte av lägenheterna Lerbrotorp nr 2 och 3 i Nysunds socken;

nr 54, rörande postavgifter för tidningar m. m.;

nr 55, rörande förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379);

nr 56, rörande förslag till lag om kyrklig samfällighet i Göteborg;

nr 57, rörande förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank m. m.;

nr 58, rörande utseende av en kommitterad för tryckfrihetens vård;

nr 59, rörande val av tre fullmäktige i riksbanken samt ordförande och tre fullmäktige i riksgäldskontoret ävensom suppleanter för dem;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad tid för kronouppbörden;

nr 61, rörande förslag till lagar om ändrad lydelse av vissa delar i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. fl. lagar;

nr 62, rörande förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd;

nr 63, rörande lag om ändrad lydelse av 5, 6, 7 och 8 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent;

nr 64, rörande Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stadsplanelag m. m.;

nr 65, rörande förslag till byggnadsstadga;

nr 66, rörande lag om avstyckat eller avsondrat områdes befriande från ansvar för in-teckning i stamfastighet m. m.;

nr 67, rörande lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m.;

nr 68, rörande lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens;

nr 69, rörande lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 9 oktober 1914 angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor;

nr 70, i anledning av väckt motion angående införande av ett dagordningsinstitut i vår författning;

nr 71, rörande förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslagen);

nr 72, rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.;

nr 73, rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;

nr 74, rörande förslag till lag om behandling av alkoholister; och

nr 75, angående val av revisionssekreteraren C. H. V. Ericsson att vara justitieombudsmannens efterträdare.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets memorial, nr 44, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om utskottets betänkande nr 41, avseende tilläggsskatt å bensin; samt

andra lagutskottets
utlåtande, nr 41, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar och
kompletteringar i den s. k. norrlandslagstiftningen; och
memorial, nr 42, angående arvode åt byråchefen O. Alsén, vilken inom andra
lagutskottet biträtt vid behandling av vissa frågor.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 12.11 på natten.

In fidem
Per Cronvall.